

173. Maanantaina 13 päivänä joulukuuta 1993

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa 5318

Hallituksen esitys n:o 267
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

2) Ehdotus laiksi Yleisradio Oy:stä 5344

Hallituksen esitys n:o 124
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 14

3) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta ... 5357

Hallituksen esitys n:o 288
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

4) Ehdotukset laeiksi kuntien yhdistymisavustuksista ja kuntien valtionosuuslain 35 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ... 5358

Hallituksen esitys n:o 285
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 25

5) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain 59 a §:n muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 293
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29

6) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle annetun lain 4 §:n muuttamisesta 5358

S. Hallituksen esitys n:o 294
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30

7) Ehdotus laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 280
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31

8) Ehdotus laiksi Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä annetun lain 3 §:n kumoamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 270
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28

9) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ,,

Lakialoite n:o 60
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 53

Toinen käsittely:

10) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen 33 §:n muuttamisesta 5359

Hallituksen esitys n:o 138
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17

11) Ehdotus laiksi Nuuksion kansallis-
puistosta 5359

Hallituksen esitys n:o 111
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

E n s i m m ä i n e n k ä s i t t e l y :

12) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä
oikeusavusta rikosasioissa sekä eräksi sii-
hen liittyviksi laeiksi 5362

Hallituksen esitys n:o 61
Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

13) Ehdotus laiksi oikeudenkäyntiin ja
esitutkintaan osallistuvien henkilöiden
koskemattomuudesta eräissä tapauksissa

Hallituksen esitys n:o 62
Lakivaliokunnan mietintö n:o 26

14) Ehdotus laiksi entisen Jugoslavian
alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän kan-
sainvälisen tuomioistuimen toimivallasta
ja tuomioistuimelle annettavasta oikeus-
avusta

Hallituksen esitys n:o 278
Lakivaliokunnan mietintö n:o 27

15) Ehdotukset laeiksi lapsen huollosta
ja tapaamisoikeudesta annetun lain sekä
ulkomailla annetun elatusapua koskevan
päättöksen tunnustamisesta ja täytäntöön-
panosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 60
Lakivaliokunnan mietintö n:o 28

16) Ehdotus laiksi eräille omaisuuden-
hoitoyhtiöille myönnettävistä veronhuo-
jennuksista 5363

Hallituksen esitys n:o 284
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

17) Ehdotukset laeiksi verotuslain, en-
nakkoperintälain, veronkantolain sekä ve-
ron viivästyskorosta ja jäämämaksusta an-
netun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 279
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

S.

18) Ehdotus tilastolaiksi 5363

Hallituksen esitys n:o 106
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 26

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toi-
nen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Anttila
S-L., Bell von, Biaudet, Gustafsson, Haavisto,
Helle, Huuhtanen, Jaakonsaari, Jansson, Joup-
pila, Kemppainen, Korva, Koski, Kuuskoski,
Laakkonen, Lahikainen, Lax, Lipponen, Malm,
Moilanen, Myller, Mäkelä, Norrback, Näsi, Olli-
la, Pelttari, Polvi, Pulliainen, Pykäläinen, Rask,
Rehn E., Rehn O., Rynänen, Röntynen, Saari,
Suhonen, Toivonen, Törnqvist, Uosukainen,
Varpasuo, Vehkaoja ja Ääri.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen
varapuhemies Pesälä sekä edustajat Saari, Rehn
E., Polvi, Myller, Gustafsson, Mäkelä, Biaudet ja
Ollila.

” I l m o i t u s a s i a :

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi edustajat Kuuskoski,
Pelttari ja Varpasuo, virkatehtävien vuoksi edus-
tajat Norrback, S. Pietikäinen ja Rynänen sekä
yksityisasioiden vuoksi edustajat Helle, Jaakon-
saari, Jansson, Jouppila, Korva, Koski, Laakko-
nen, Lahikainen, Malm, Näsi, Pulliainen, Pykä-
läinen, Rask, O. Rehn, Törnqvist, Vehkaoja ja
Ääri.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

**1) Ehdotus laiksi tallettajien saamisten turvaami-
sesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuus-
kunnassa**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 267
Talousvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Ekan säästökassan tallettajien saatavia koskevan lain toisessa käsittelyssä kävi ilmi paljaana ja pelkistettynä se, kuinka tyyliä porukkaa äärioikeistolaiset kansanedustajat työväenliikkeen ihmisiä kohtaan pohjimmiltaan ovat. Kun sasit ja zyskowiczit ovat saaneet todellista valtaa, heidän todelliset asenteensa ei ole tippaakaan myönteiseltä huonossa asemassa olevia ihmisiä kohtaan. Niissä ei ole tippaakaan edes realismia, tajua sen suhteen, että elämä jatkuu. Kun toimitaan tyyliä tällaisessa asiassa, tottahan se varmasti mieleen jää ja se muistetaan, sillä problemaattisia tilanteita syntyy varmasti jatkossakin. Minusta tuntuukin, että tämä on ollut myös oppitunti vasemmistolle siitä, miten oikeistokokoomuslaiset tosiasiaa suhtautuvat työväenliikkeen ihmisiin, joiden asemasta nyt on perimmältään nimenomaan kysymys.

Herra puhemies! Vasemmiston vastalauseessa esitettiin 1 §:n sisällöksi seuraavaa: "Jos säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on maksukyvytön, tilinomistajan tilille osuuskunnan säästökassaan ja huoltokonttoriin tehtyyn talletukseen perustuva saaminen turvataan siten kuin tässä laissa säädetään." Edelleen 2 §:ään esitimme, että talletuksille maksetaan myös käyttelytilin korko.

Meillä oli siis kaksi perustavasti hallituksen esityksestä poikkeavaa ehdotusta, maksetaan korko ja myös huoltokonttoreiden saatavat turvataan. Nämä esitykset kaadettiin äänestyksissä. Kun koron osalta näin tehtiin, tehtiin tietoisesti ja tahallaan ero pankkien asiakkaiden ja kassan asiakkaiden välillä, vaikka se oli tehty ero. Ihmiset ovat pitäneet ja minusta perustellusti pankkeja ja Ekan tai muiden osuuskuntien kassoja ihan samassa asemassa olevina, ja niin niitä pitäisi kohdellakin.

Herra puhemies! Erityisen hankalassa jamassa ovat olleet ja ovat Ekan huoltokonttorin 5 600 jäsentä. Monet heistä ovat olleet aivan tulottomia lokakuun 21 päivästä eli siitä päivästä lähtien, kun saneerausmenettely pantiin liikkeelle. Kaikkiaan huoltokonttorin tileillä on rahaa 82 miljoonaa markkaa palkkoina, eläkkeinä ja säästöinä. Monet ovat olleet todella täysin tulottomia lokakuun loppupuolen ajankohdasta lähtien.

Ekan osuuskunnan työntekijöiden osalta ollaan tietävästi löytämässä ratkaisua palkkojen ja eläkkeiden maksun turvaamiseen. Näin olen käsitellyt, ymmärtänyt ja saanut tietää. Mutta näin

ei ole asianlaita muiden säästöjen eikä Ekan konsernin tytäryhtiöiden osalta. Se tarkoittaa sitä, että huoltokonttorin tileille jää jumiin, vaikka näitä järjestelyitä tehdäänkin, palkkojen ja eläkkeiden osalta noin 40 miljoonaa markkaa säästöinä tai tytäryhtiöiden työntekijöiden palkkoina ja eläkkeinä.

Minusta tämä tilanne on kohtuuton. Siihen pitää eduskunnan jatkossa ja pikaisesti puuttua, sillä jotakinhan siinä on aivan erikoista, että huoltokonttoriin pannut rahat jäävät jumiin hyvinkin pitkäksi aikaa. Monet niistä, joiden rahat jumiin ovat jääneet, ovat hyvin pienituloista porukkaa ja hädissään kerta kaikkiaan ja aiheellisesti hädissään siitä, miten näin voi tehdä.

Kannattaa muistaa se, että huoltokonttoreita on muillakin kuin Ekalla. Niitä on hyvin monilla, erityisesti suuremmilla yhtiöillä ja yrityksillä. Kun nyt synnytetään Ekan huoltokonttorin osalta tällainen epävarmuus, niin tästähän seuraa epävarmuus ylipäättään huoltokonttoreita kohtaan. Siitä taas voi seurata se, että huoltokonttoreista siirretään rahat pankkeihin. Onko tämä ollutkin, arvoisat porvarit, teidän tarkoituksenne, kun te huoltokonttoriasiansa tällä tavoin Ekan kohdalla menettelette? Sitä teiltä kysyn.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuuntelin keskustelua toisen käsittelyn aikana, ja monta kertaa sen keskustelun aikana tuli mieleeni, että jäit hattuun, koska se ero, josta puhutaan, on 2,5 prosentin korko noin yhdeksän kuukauden osalta, joka tarkoittaa 10 000 markan talletukselle noin 200:aa markkaa. Siitä on kysymys plus huoltokonttoreista, joista tiedetään, että kun muillakin firmoilla on huoltokonttoreita, jos ne korvattaisiin pankkituenomaisesti, loogisesti ne pitäisi korvata tietysti kaikissa muissakin tapauksissa. Siitä syntyisi merkillinen sotku, joka poikkeaa täysin normaalien firmojen konkurssimenettelystä.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkojen osalta ed. Tennilä otti esille aivan aiheellisesti kysymyksen, että ne olisi tullut korvata täydellisesti, ja siihen on monta eri syytä, mutta pelkästään jo rationaaliset syyt, joihin ed. Paloheimo ei viittannut: Saneerausyhtiöön tulee noin 100 000 velkojaa, jos korkoja ei suoriteta tämän lainsäädännön kautta, sekä myös kustannuskysymys. Korkojen maksaminen olisi maksanut tässä yhteydessä noin 30 miljoonaa karkeasti, kun saneerausyhtiön kulut, kun korkoja ei makseta, tulevat olemaan noin 50 miljoonaa.

naa markkaa. Onhan aivan täysin järjetöntä saat-
taa 100 000 velkojaa lisää saneeraus-yhtiöön ja
saman tien lisätä kustannuksia yhteiskunnalle
noin 20 miljoonaa. Ei siitä mitään järkeä löydy, ei
hakemallakaan. (Ed. Rinne: Tunnetta siinä on
paljon!) — Tunnetta siitä löytyy, totta.

Huoltokonttoreitten osalta täytyy muistaa
koko ajan käsittelyn yhteydessä, että huoltokont-
torivarat ovat täysin rinnasteisia säästökassava-
roihin ja ne hoitamalla olisi ihmisten ahdinkoa
tässä tilanteessa pystytty helpottamaan huomatta-
vasti.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Ed. Paloheimo vähätteli ongelmaa,
piti sitä vain 2,5 prosentin koron menetyksenä.
Minä en vähättelisi, koska on kysymys paljosta
muusta. On kysymys periaatteesta, tasa-arvoises-
ta menettelystä pankkitallettajien ja säästökas-
saan tallettaneiden kesken, ja siihen tällä lailla ei
päästä, ei siihen näytä edes pyrittävän.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhe-
mies! Haluan edelleen korostaa sitä, että on suuri
ero säästökassan ja pankkitalletuksen välillä.
Tänä päivänä pankkitalletukset ovat olleet sata-
prosenttisesti suojattuja lain nojalla. Säästökas-
satalletuksilla tätä suojaa ei ole ollut.

Saamen ottaa toisen esimerkin, joka koskee
pankkiiriliikkeitä. Pankkiiriliikkeisiin tehdyillä
talletuksilla ei ole myöskään talletussuojaa. Esi-
merkiksi kansanedustaja Juhantalohan oli Ben-
sowin pankkiiriliikkeen tileille tallettanut varo-
jaan. Jos valtio olisi hänen talletuksensa turvan-
nut, varmaankaan tapaus Juhantaloa ei olisi lain-
kaan esiintynyt. Myös MTK oli tallettanut Ben-
sowin pankkiiriliikkeen varoja. Siellä oli hyvin
paljon pientilallisten jäsenmaksuvaroja, ja ne
menetettiin Bensowin konkurssin yhteydessä.
Jonnekin täytyy raja asettaa. Aikaisemmin olem-
me turvanneet pankkitalletukset, ja on selvää,
että näistä laskuista joudumme vastaamaan,
mutta minne vedämme muitten osalta rajan? Nyt
mennään varsin pitkälti säästökassatallettajaa
vastaan, kun pääoma turvataan. Mielestäni tämä
on hyvin kohtuullinen ja oikeudenmukainen tar-
jous tässä tapauksessa, kun todellakin verrataan
niihin, jotka ovat tallettaneet varansa pankkiiri-
liikkeisiin, jotka ovat hyvin pitkälti samanlaisia.

Haluan myös korostaa sitä, että toisessa käsit-
telystä oli ed. Paloheimon malli, jolla olisi voitu
välttyä siltä, että pesässä olisi yli 100 000 velko-
jaa. Se olisi ollut se malli, jossa tilinhaltijat olisi-
vat luovuttaneet korkosaatavansa kokonaisuus-

nessaan valtiolle, mutta valitettavasti neuvotte-
luissa ei päästy siihen malliin, jolla olisi tämä
ongelma kokonaisuudessaan voitu ratkaista.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Haluaisin ed. Korhoselle muis-
tuttaa siitä, että minä itse asiassa olin 2,5 prosen-
tin maksamisen kannalla ja myös sillä kannalla,
että 100 000:ta velkojaa ei jätettäisi sinne, koska
minusta se oli hyvä ratkaisu. Mutta minä en vain
ymmärrä sitä, että 2,5 prosentin puolustaminen
aiheuttaisi minussa tai jossakussa muussa niin
tavattomia intohimoja, kuin se aiheuttaa täällä
joissakin ihmisissä. Minusta siinä on lähinnä ky-
symys käytännön toimenpiteistä, joilla asia pyri-
tään hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti ja
nopeasti sillä tavalla, että siitä aiheutuu kaikille
osapuolille mahdollisimman vähän haittaa.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspu-
heenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin vertaus
pankkiireiden ja Ekan säästökassan ja huolto-
konttorin tallettajien välillä on aika ontuva. Ekan
säästökassoiissa ei ole pankkiireihin verrattavia
tallettajia. Vielä huonommin käy huoltokontto-
rissa talletuksia omaaville nimenomaan Ekan
entisille työntekijöille. Pienellä eläkkeellä oleval-
la Ekan entisellä työntekijällä on nyt huoli, kun
hänellä on huoltokonttorissa talletukset ja pahan
päivän varallekin on pikkuisen ollut pakko sääs-
tää, kun hallitus asettaa uhanalaiseksi näiden ih-
misten elämän ja nimenomaan silloin, kun he
joutuvat sairastelemaan. Nyt nämä ihmiset me-
nettävät ilmeisesti kokonaan talletuksensa. Olisi
ollut kohtuullista, että ed. Sasi olisi kantanut
huoltokonttorin tallettajistakin huolta ja olisi
saatu nämä turvatuiksi tai ainakin niin, että ne
saataisiin etuoikeutettuina ulos sieltä huolto-
konttorista.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. Sasi on siinä oikeassa, että
pankkitalletuksella ja säästökassatalletuksella on
selvä juridinen ero. Mutta se juridinen ero on niin
pieni, että tavallinen pankkiasiakas tai säästökas-
sa-asiakas ei ole voinut sitä kohtuudella havaita.
Siitä syystä juuri hallitus on tehnyt ehdotuksen,
että talletukset turvataan myös säästökassoiissa.
Tämän pitäisi olla ed. Sasille hyvin selvää.

Korkojen osalta olen ollut kannattamassa
korkojen maksamista oikeudenmukaisuussyistä,
mutta ennen muuta käytännön syistä: juuri siitä
syystä, jonka ed. Paloheimo lausui ääneen, eli
olisi ollut valtiolle paljon halvempaa maksaa 2,5

prosentin korko ja poistaa yli 100 000 velkojaa saneerauspesästä tällä yksinkertaisella toimenpiteellä. Valtio olisi säästänyt, ed. Sasi!

Kolmas asia, jota ihmettelen ed. Sasin puheenvuorossa, on, että hän kaipailee ed. Paloheimon mallia. Te äänestitte sitä vastaan. Me äänestimme puolesta.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasilie: Osuuskuntalaki säätelee tietyt valvontamekanismit, jotka edellyttävät vakuuksien kunnossapitoa. Valtiovarainministeriön ja etupäässä silloin valtiovarainministerin tulee myös vastata, että vakuudet ovat kunnossa, kun puhutaan säästökassatalletuksista. Toisin sanoen turvan pitäisi löytyä sitä kautta, ja sitä kautta löytyy valtiolle myös rooli vastata niistä ihmisistä, jotka ovat säästökassa-asiakkaita, jos nämä vakuudet eivät ole kunnossa. Tämä puolihan siinä on pettänyt.

Se, mikä lopullisesti petti, on tietenkin tällä hetkellä vielä kyseenalaista, ja ehkä ja toivottavasti tulee selvitettyksi, mikä tämän saneerauslakemuksen lopullinen tarkoituksena on.

Ed. Paloheimolle: Ei tässä mitään intohimoja ole suuntaan tai toiseen. Nyt on lähinnä kyse nimenomaan oikeudenmukaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta. Sitä taustaa vasten, niin kuin puheenvuorossani sanoin, myös kaikkia järkeviä perusteluja toimenpiteitä ja malleja sen 2,5 prosentin maksamiseen olisi pitänyt käyttää. Se olisi ollut yhteiskunnan kokonaisuus ja kokonaisuudelta hoitaa asia pois tässä yhteydessä.

Ed. Saari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Sasi on perusteellisesti väärässä tässä asiassa. Hänellä menee velatkin saataviksi. Nimittäin ymmärsin niin, että ed. Juhantalolla oli velkoja sinne Bensowin konkurssipesään eikä saatavia sieltä. Jos hänellä olisikin ollut siellä saatavilla, minulla ei ole yhtään epäilystä siitä, etteikö keskustan eduskuntaryhmä olisi siinä asiassa hoitanut asiaa vähän samaan malliin kuin siellä oli porukkaa vapauttamassa ed. Juhantalo niistä syyteistä, mitä täällä häntä vastaan on esitetty.

Mutta mitä tulee itse asiaan, niin kyllä minä kokoomuksen ryhmää ja nimenomaan sen edustajia syytän siitä, että on tapahtunut merkittäviä valvontavelvollisuuden laiminlyöntejä valtiova-

rainministeriössä. Valtiovarainministeriön tehtävänä oli valvoa, että Ekan säästökassojen talletuksilla oli vakuudet, ja mielestäni niiden piti olla riittävät. Pankkiiriliikkeisiin en näe tässä yhteydessä rinnastetta, kun ei ollut vastaavaa valvontavelvollisuutta. Valvontavelvollisuus on rikottu nimenomaan Ekan tapauksessa, mutta ei esimerkiksi Noveran tai pankkiiriliikkeiden tapauksissa. Tässä mielessä valtio on osasyylinen valvontavelvollisuuden laiminlyönnin myötä tähän asiaan. Sen takia olisi pitänyt turvata myöskin nämä korot eikä vain teknisistä syistä vaan sen takia, että niistä ollaan vastuullisia. Myös huoltokonttoritalletukset olisi tullut turvata.

Ed. E. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin haluan todeta sen, että rajanveto, kuten se, miten suhtaudutaan pankkiiriliikkeisiin, on hyvin vaikeata. Täytyy todeta tältä osin, että moni, joka on tallettanut sinne varojaan, on saattanut kuvitella, että niitä valvotaan ja hoidetaan sillä tavalla, että minkäänlaista riskiä näissä notariaattitalletuksissa ei ole.

Mitä tulee säästökassoihin, osuuskuntalain 17 c § lähtee siitä, että osuuskunnan on järjestettävä valtiovarainministeriön hyväksymä takaus tai muu vastaava vakuus. Siis osuuskunnan on oltava aktiivinen ja järjestettävä vakuus, jonka valtiovarainministeriö hyväksyy.

Mutta, herra puhemies, haluan kysyä veljiltä vasemmalla, kun vakuutusyhtiölaissa sanotaan 14 luvun 1 §:ssä: "Vakuutusyhtiön valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle." Siis vakuutuspuolella valvontavelvollisuus on selvästi suurempi, niin että vastatkaa nyt tähän kysymykseen, joka täällä toistuvasti on esitetty: Mitä mieltä te olette säästöhenkivakuutuksista? Tuleeko niillekin antaa sataprosenttinen suoja vai eikö? Missä on raja, kuinka pitkälle te haluatte mennä? Se meitä tässä yhteydessä kiinnostaa.

Herra puhemies! Ongelma korkojen osalta on ollut se, että Eka on maksanut muita korkeampia korkoja, ns. huippukorkoja. Siitä syystä ei ole ollut tarkoituksenmukaista näitä korkoja turvata eikä taata. Jos olisi haluttu välttää tältä vaikealta hallinnolliselta menettelyltä, olisi voitu tehdä siten, kuten valtiovarainvaliokunta lausunnossaan esitti talousvaliokunnalle, että olisi lähdetty siitä, että tallettaja saadessaan pääoman olisi luopunut valtion hyväksi korosta. Tällä tavalla olisi voitu

välttää näiltä hallinnollisilta kustannuksilta. Valitettavasti poliittisissa neuvotteluissa ja talousvaliokunnassa asiaa ei saatu lävitse, mutta se ei jäänyt kokoomuksesta kiinni. (Ed. Louekoski: Kyllä jái!)

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kolmannessa käsittelysähän on kyse tämän lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä. Minä olen tämän lain hyväksymisen kannalla.

Totean myöskin niin, että Ekan säästökassatallettajat yleensä uskoakseni ovat olleet tyytyväisiä tähän ratkaisuun, että heidän pääomansa on turvattu, vaikka siihen yhteiskunnalla ei ole ollut lakimääräistä velvollisuutta. Siis ihmiset ja säästökassatallettajat ovat yleensä tähän ratkaisuun tyytyväisiä. Sen takia mielestäni tällainen asian vääntäminen nyt toiseen malliin on tässä yhteydessä jo täysin tarpeetonta.

Ongelmahan tässä on se, että Ekan johto on rahoittanut käyttöpääoman lisätarpeensa vuoden ajan näillä säästökassatalletuksilla. Kun pankkilainoitusta ei enää ole ollut saatavissa, niissä on totta kai ollut riskiä. Sen takia on korkotasokin ollut korkeampi, ja luulen, että ihmiset ovat yleensä olleet tietoisia näistä Ekan ongelmista, mistä julkisuudessa on paljon kirjoitettu.

Me olemme tämän rajankäyntiongelman edessä tässä koko ajan. Sitä on aivan turha kiistää. On todellakin Noveran joukkovelkakirjatapaus esimerkkinä. Meillä on nämä säästöhenkivakuutukset. Myöskin Ekan velkasaneerauksessa moni pienyritystä varmasti jää kokonaan saatavaansa ilman. Kun on kysymys näiden saatavien turvaamisesta, niin totta kai meidän täytyy rajankäynti tehdä. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että vasemmiston taholta ei ole mitään kantaa tähän asiaan otettu.

Ed. Gustafsson, mm. Ekan hallintoneuvoston jäsen, syytti täällä muita hyvin voimakkaasti, mutta ei ilmoittanut, mikä on hänen kantansa yleensä erilaisten saatavien turvaamiseen veronmaksajien varoilla.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen keskustan ryhmään suuntaaman hieman kyseenalaisen heiton johdosta tulkoon eduskunnan pöytäkirjaan todetuksi, että ed. Seppäsellä kyllä täällä todella tuntuvat menevän sekaisin velat ja saatavat, koska Juhantalohan oli nimenomaisesti sijoittanut varojaan Bensowiin, eli hänellä nimenomaisesti oli Bensowista saatavia eikä sinne velkoja.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä tapauksessa minä sitten ihmettelen, mitä olivat ne rahat, joita Sisu-Autolle siirrettiin Bensowin konkurssipesästä Juhantaloon osalta ja jotka sitten ovat olleet erilaisen kaupankäynnin kohteena viimeisen vuoden aikana ja jossa on ostettu ja myyty erilaisia yhtiöitä ja niihin liittyviä saatavia. Eli kysymys on sitten hyvin mielenkiintoisista teoreettisista asettamuksista, jos ed. Saaren täällä käyttämä puheenvuoro pitää paikkansa, että Juhantalo olikin yhteiskunnassamme henkilö, jonka ongelma olivat saatavat eivätkä velat.

Mitä tulee selkeään kysymykseen, minkä ed. Sasi esitti, pitääkö yhteiskunnan turvata säästöhenkivakuutukset ja niiden kautta tulevat mahdolliset vastuut, mielestäni tässä kysymyksessä vastaus on selvä. Ei pidä turvata säästöhenkivakuutuksia. Siitä ei ole lakimääräystä, niin kuin on pankkitalletusten osalta talletuspankkilaissa, eikä siinä ole valtiovarainministeriön selkeitä vastuuta niin kuin Ekan säästökassa-asiaassa. Eli tältä osin viranomaisten tehtävä on tässä tapauksessa kertoa, mitkä ovat ne laskelmat, joiden perusteella on teoreettisesti arvioitu, että henkivakuutusyhtiöillä olisi riittävästi varoja kattaa mahdolliset vastuunsa. Nehän ovat teoreettisia, matemaattisia laskelmia, eikä niitä vastaan ole vaadittu välttämättä samanlaisia vakuuksia, kuin on vaadittu talletuspankkien osalta ja osuuskauppojen säästökassojen talletusten osalta, eli ei pidä turvata.

Minä olen seurannut henkivakuutusyhtiöitä, joista nyt on kysymys, ja näköjään alkaa kokoomuksessakin poltella jo vastuu. Kokoomuslaisiahan on näitten henkivakuutusyhtiöitten hallintoelimissä enempi kuin muita ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille: Osuuskuntalain 17 §:n mukaan säästökassatalletuksia voidaan tehdä tileille, joita käytetään pankkitoiminnassa. Valtiovarainministeriö hyväksyy tilin ja niiden ehdot, joissa myös määritellään samalla hetkellä tileille maksettava korko. Elikkä palataan takaisin siihen, mikä valtiovarainministerin ja valtiovarainministeriön valvontavelvollisuus on.

Kyllä kai tässä, ed. Sasi, pitää myös kysymys esittää niinpäin, ajettiin Eka säästökassan kautta tarkoituksella selvitystilaan? Oliko se yksi tarkoitus? Kuten perjantain puheenvuorossani sanoin, 20 päivä lokakuuta oli hyvin mielenkiin-

toinen päivä. Aamupäivällä pankit olivat sitä mieltä, että saneeraushakemusta ei tule jättää, ja siinä vaiheessa valtiovarainministeriön ja pankkien kesken oli ilmeisesti päästy sopimukseen rahoituksesta ja vakuuksista, joita käytetään Eka-konsernin selvittämisessä, ja iltapäivällä pankit olivatkin sitä mieltä, että nyt haetaan Eka-yhtiö yrityssaneeraukseen, eli kyllä tähän liittyy hyvin mielenkiintoisia kysymyksiä, ed. Sasi, jos kysymyksiä halutaan esittää.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasin perustelut ontuvat nyt raskaasti, kun hän perustelee korkojen maksamattomuutta Ekan kassan jäsenille sillä, että on maksettu huippukorkoa. Ed. Sasi, me esitimme käytelytilikorkoa maksettavaksi, eli teidän perustelu ei kestä. Mehän esitämme tässä vastalauseessamme käyttelytilikorkoa, 2,5 prosenttia, ja siitä te kieltäydyitte. Mikä ihmeen huippukorko nyt oli kyseessä? Ed. Sasi, onko huippukorko 2,5 prosenttia, jota me esitimme?

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L o u e k o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoroa on kyllä syytä korjata tältäkin taholta siinä mielessä, että ed. Juhantalolla aikanaan oli todellakin saatavia Bensowilta. Ne saatavat menivät konkursissa, joka lähti vyörynomaisesti liikkeelle. Manconin konkurssista hänelle ilmeisesti aiheutuivat suuret tappiot, ja kun hän oli näitä saatavia hankkinut lainoittamalla omia hankintojaan aikaisemmin, niin lainat jäivät ja omaisuus meni. Samanlainen kierrehän kävi myös STS-Pankin kohdalla. Sinne meni yli 100 miljoonaa Manconin keikauksessa, mutta siitähän tänä päivänä ei ole kysymys. Nämä pahimmat erehdykset on kuitenkin syytä korjata.

Sitten korjaisiin myös ed. Sasin ja ed. Drombergin käsitystä siitä, miten tässä asiassa olisi käynyt, jos kokoomus olisi hyväksynyt joko meidän ehdottamamme mallin tai ed. Paloheimon mallin. Se olisi tullut eduskunnan päätökseksi. Ette te pääse kenenkään muun selän taakse tässä asiassa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Ekan säästökassan korot ovat kaiken aikaa olleet valtiovarainministeriön hyväksymiä. Ekan säästökassan säännöt ovat edellyttäneet, että korot

vahvistetaan puolivuositain. Viime vuodenvaihteessa pankkikorot olivat tavattoman korkealla koko maassa, niin kuin hyvin muistamme. Silloin vahvistettiin myös Ekalle säästökassan korot puoleksi vuodeksi eteenpäin. Kun pankkikorot sitten keväällä laskivat, Ekan korot jäivät hetkeksi pankkikorkojen yläpuolelle, mutta asiahan korjattiin, kun Ekan säästökassan korkoja seuraavan kerran seuraavaksi puoleksi vuodeksi vahvistettiin. Ja korostan edelleenkin: Koko ajan korot ovat olleet valtiovarainministeriön eli valvojan viranomaisen hyväksymät.

Edelleenkin siis pahoittelen sitä, että eduskunnan porvarienemmistö ei suostunut kohtelemaan säästökassatallettajia yhdenvertaisesti pankkitallettajien kanssa, ei vaikka porvarienemmistö muuten on ollut halukas rinnastamaan säästökassatalletusten maksamisen pankkitukeen. Korkoja ei ole haluttu säästökassatallettajille maksaa valtion varoista. Pankkituella toisaalta on maksettu kaikki korot ja tuettu mahdollisuutta saada kaikki korot viimeistä markkaa myöten.

Valtiovarainministeriötä on tänään kuultu porvarien ajatuksesta, että eduskunnan aiemmin hyväksymät pankkituen ehdot olisivat noudatettavissa myös maksettaessa säästökassatallettajille heidän talletustensa pääomaa. Valtiovarainministeriö ja -ministeri torjuivat tämän ajatuksen ja katsoivat, että nämä ehdot ole sovellettavissa ja erittäin huonosti soveltuvat esimerkiksi sellaiseen pankkituen ehtoon, että tuen on tuotava valtiolle myös omistajan valtaa tuettavassa pankissa.

Korostan edelleen sitä, että pankkituki on ollut tukea pankkijärjestelmän ylläpitämiseksi. Se on maksettu pankeille. Tämä säästökassatalletusten maksamiseen käytettävä määräraha puolestaan ohjautuu suoraan säästökassojen tallettajille. Senkin vuoksi minusta ed. Sasin puheenvuoroissa käytetyt rinnastukset pankkitukeen ja pankkitalletajiin ontuvat. Hän on valmis pankkituen ehtoja käyttämään säästökassoja ja Eka-konsernia kohtaan, mutta sen sijaan hän ei halua kohdella säästökassatallettajia samalla tavoin kuin pankkitallettajia on kohdeltu.

Tämän nyt hyväksyttävän lain käsittely on viivästynyt kohtuuttomasti eduskunnassa. Tautalla on koko ajan ollut porvarien pyrkimys vastoin hallituksen esitystä leikata myös pääomia näiltä talletuksilta. Tämä on käynyt ilmi lain käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa, ja se kävi ilmi myös silloin, kun lakia valmisteltiin. Erityisesti tämä pyrkimys tuli selville valtiovarainvaliokunnan valmistellessa omaa lausuntoaan talousvaliokunnalle. Näihin leikkauksiin pyrki kokoo-

muksen ja keskustan haukkarintama, joka ei mitenkään suostunut aluksi hallituksen esityksen puolesta elämään, ja tämä pyrkimys aiheutti siten viivästystä lain käsittelyssä ja tarpeetonta häntää rahojaan odottaville tallettajille.

Tämän viivästyksen seurauksena toisaalta näiden talletusten maksatus on nyt siirretty pois tämän vuoden viimeisestä lisätalousarviosta ensi vuoden varsinaiseen budjettiin. Eli nyt hyväksyttävän lain perusteella talletuksia voidaan alkaa maksaa pois enintään sen jälkeen, kun ensi vuoden budjetti on vahvistettu. Me tiedämme, että maksatustapa on muutenkin monimutkainen, byrokraattinen kaikkine hakemusmenettelyineen ja tarkistusmenettelyineen. Kun eduskunta itse on toisaalta ollut omiaan aiheuttamaan viivästystä näiden talletusten takaisinmaksussa, olisi kohtuullista, että eduskunta vastaavasti pyrkisi nyt kiirehtimään hallintoa toisaalta sellaisissa toimissa, jotka tekisivät mahdolliseksi tämän tuen mahdollisimman nopean maksatuksen.

Kun tänään kuulumme valtiovarainvaliokunnassa ministeriä ja keskeisiä virkamiehiä ensi vuoden budjetista ja samalla kysyimme myös näiden maksatusten aikataulua, meille kerrottiin, että ensimmäiset takaisinmaksut voivat tulla korkeintaan helmikuussa tallettajille. Kun aiemmin kuulumme valtiovarainvaliokunnassa virkamiehiä koko tämän prosessin läpiviemisestä, meille syntyi käsitys, että maksatus kaiken kaikkiaan menee pitkälle kesää kohti, voi olla, että hyvin pitkälle ensi vuoden loppupuolellekin, ja tämä tietysti rahojaan odottaville tallettajille on tavattoman pitkä aika.

Herra puhemies! Sen vuoksi ja jotta eduskunta voisi hiukan pestä kasvojaan niiden kansalaisten silmissä, joiden eduista tässä nyt on kysymys, ehdotan, että perusteluissa lausutaan seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän kaikkiin nyt hyväksytyn lain täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin siten, että valtion maksatus voidaan käytännössä välittömästi aloittaa sen jälkeen, kun vuoden 1994 talousarvio tulee voimaan.”

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä ollaan nyt hyväksymässä lainsäädäntö, jolla on välillisesti hyvin merkittäviä vaikutuksia suomalaisen vähittäiskaupan ja miksei myös rahoitusjärjestelmän rakenteisiin. Käsittelyssä olevan lakiesityksen voimaantulosäännös kertoo kaikella selvyydellä sen, että säästökassatalletuksia ei enää juuri kannata tehdä. Ekan jälkeen toimintaan jäävät säästökassat eivät ole miten-

kään huonossa kunnossa. Siinä mielessä tilanne ei ole huolestuttava, mutta tosiasia on se, että S-kaupparyhmä menettää vähin erin säästökassoihin perustuvan rahoituksensa.

Toisekseen tässä pankit pääsevät eroon talletusmuodosta, jota ne ovat vihanneet aina ja jonka tuhoamiseksi ne ovat kaikin tavoin toimineet ja nyt onnistuvat. Jos tämä olisi tapahtunut vapaan kilpailun oloissa, niin kaikki olisi ollut minusta ihan okei. Nyt on kuitenkin kysymys siitä, että valtion massiivisella tuella ylös vedetty pankkijärjestelmä, johon valtio ei sitten kuitenkaan halunnut määräysvaltaa, on taustalla pelannut tämän lainsäädännön sisällön sellaiseksi, että säästökassoista ei enää ole vähittäiskaupan rahoituksen tueksi.

Kehitys kulkee vauhdilla kohti vähittäiskaupan hinnoittelun monopolisointia. Kannattaa muistaa, että K-kaupparyhmä sai marraskuun lopussa kilpailuneuvostolta vastoin kilpailuviraston tulkintaa luvan yhteiseen hinnoitteluun, ja kun S-kaupparyhmä heikkenee ja Ekan vähittäiskauppa vähitellen lakkaa, niin meillä on sitten K-kaupparyhmä ainoana päivittäistavarakaupan lähteenä, ryhmä, jonka hinnoittelu perustuu valtakunnalliseen harkintaan eikä siihen kilpailutilanteeseen, joka on kauppiaan ja hänen asiakkaidensa välillä. Suomessa vähittäiskaupan kilpailu on aina ollut tukkukauppojen välistä eikä asiakkaan saavutettavien kauppojen itsenäiseen päätösvaltaan perustuvaa, ja nyt näitä tukkukauppoja vähin erin on enää vain yksi.

Pankkisektorilla, niin kuin tiedetään, tämän päivän lehtitiedot kertovat, miten Kansallispankki voi laskea säästöpankkien pilkkomisesta pilkkahintaan saamansa markkinaosuuden tuotavan jo parin vuoden päästä miljardin voiton. (Ed. Laine: Se oli mielenkiintoinen uutinen!) Kerta kaikkiaan, vaikka konsultti näköjään on vähän Kansallispankkiin päin kallellaan. Mutta yhtä kaikki suurimmassa osassa maata osuuspankeista tulee johtava pankkiryhmä, mikä merkitsee talletuskorkojen ja lainakorkojen eron kasvamista. Pankin korkomarginaali kasvaa niin, että asiakas tässäkin häviää. Kun vähittäiskaupan hinnoittelussa kilpailu putoaa pois tai vähenee olennaisesti, asiakas häviää siinäkin.

Kaikki ne ratkaisut, joita täällä on tehty tämän vuoden aikana, viime vaiheessa siis vähittäiskaupan rakennetta koskeva, sitä ennen pankkijärjestelmää koskeva, ovat olleet tavallisen ihmisen kannalta erittäin huonoja. Ne ovat merkinneet yksityisen sektorin monopolisoitumiskehityksen sallimista rahoituksessa ja päivittäistavarakaup-

passa. Se, että viinaa alkaa saada korkeatasoisista valintamyymälöistä, ei ole tavalliselle ihmiselle mikään erityinen etu. Puhemies Suominen on antanut viikonvaihteessa lausunnon, jossa hän tervehtii ilolla julkisen sektorin monopolien purkautumista. Näin todella on, mutta kun vastapainona on yksityisellä sektorilla tapahtuva kilpailun väheneminen, niin ihmisten kannalta asiat menevät huonompaan suuntaan.

Pankkien ylimielisyys tässä asiassa näkyy siinä, mihin jo toisessa käsittelyssä viittasin, että pankit toimivat selvästi niin, että tavalliset ihmiset eivät voi saada talletuksille korkoa. Se oli hyvin tärkeä asia, vaikka kysymys oli viime vaiheessa, kuten nähdään, 30 miljoonan markan menosta. Samanaikaisesti pankit vaativat, että kun ne ovat ottaneet säästökassatalletuksen pantiksi velasta, jonka ovat antaneet säästökassatalletuksen omistajalle, sille pantille pitää maksaa 4 prosentin korko. Se ei ole pankille ollut mikään tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä ei ole mistään muusta kysymys kuin siitä, että nyt pankit haluavat näyttää, kuinka vahvoilla ne ovat ja kuinka heikoilla on säästökassajärjestelmä. (Ed. Halonen: Vahvoilla toisten tukemina!) — Näin on, me olemme tukenet pankkeja. — Hallitus on myynyt säästöpankit kolmelle kilpailijalle pilkkahintaan, ja vähitellen nuo pankit alkavat jauhaa myös säästöpankkien kautta merkittävää tukea, joka jää järjestelmän sisäiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämä ratkaisu, tämän lain hyväksyminen, jota kyllä puollan — vaikka toisessa käsittelyssä äänestin ed. Paloheimon vastalauseen mukaisesti, joka olisi merkinnyt jollain tavoin parannusta siihen järjestelmään — vahvistaa suomalaista monopolikehitystä suomalaisen ihmisen tappioksi.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Nikula otti esille vähittäiskaupan ongelman. Todellisuudessa meillä on ylikapasiteettia, sitä varmaan ed. Nikulakaan ei pysty kiistämään. Kun ajatellaan, että Ekan toiminnat ovat olleet tappiollisia jokaisella alueella, millä se on toiminut, ja tilanne vaatii toimenpiteitä, niin se varmaan heijastuu myös tämän ratkaisun takana. Kun te sanoitte, että säästökassatoimintaan tulee tämän jälkeen asettumaan paljon kritiikkiä ja talletukset häviävät myös muilta säästökassoilta, niin kyllä SOK:n edustaja valokunnassa nimenomaan sanoi, että he eivät tarvitse tätä lakia. He ovat aikanaan ryhtyneet ajoissa rationalisoimaan toimintojaan, ne ovat terveellä

pohjalla, ja heidän toimintansa jatkossakaan ei vaadi tämän tyyppisiä toimenpiteitä kuin tämä laki osoittaa. Elannon kohdalla tilanne on toinen. Heillä on erittäin hyvällä pohjalla myös säästökassatoiminta, mutta heidät valitettavasti yhdistetään hyvin vahvasti Eka-yhtymään, mikä haittaa käytännössä heidän toimintaansa.

Mitä enemmän me provosoimme tämän tyyppistä keskustelua täällä muihin säästökassoihin kohdistuen, sitä huonommaksi niiden tilanne tulee. Mielestäni tämä keskustelu on suorastaan edesvastoutonta, mikä täällä liikkuu tältä pohjalta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan kiinnittää huomiota samaan asiaan kuin ed. Dromberg, siihen että tässä on kysymys myös muista säästökassoista, ja niiden toimintaa ei saa turhanpäiten vaikeuttaa, koska ne ovat terveitä suurimmaksi osaksi, kuten SOK ja Elanto.

Katson kuitenkin, että hallituksen ja hallitusryhmien tavoitteena tässä yhteydessä on käydä ideologiseen hyökkäykseen nimenomaan osuuskauppatoimintaa vastaan ja vaikeuttaa sen toimintaedellytyksiä, koska käytännön seurauksena jonkin vuoden tähtäimellä tässä halutaan siirtää säästökassatalletuksia pois säästökassoista pankkeihin ja sillä tavalla antaa lisää pankkitukea pankeille. Tämä lakiehdotus pitää sisällään lisäpankkitukea suomalaisille pilkkojapankeille, niille jotka yhden erän piilopankkitukea jo saivat säästöpankkien pilkkomisen yhteydessä.

Samassa yhteydessä haluan eduskunnan pöytäkirjoihin sanoa, että vielä olen sitä mieltä, että ed. Juhantalolla oli huomattava määrä velkoja Bensowin konkurssipesään. Saatavista en tiedä. Olen käynyt henkilökohtaisesti läpi Bensowin konkurssipesän pöytäkirjan, ja siinä ed. Juhantalolla ei ole penniäkään vaatimuksia konkurssipesälle. Minä ihmettelen, mitä talletuksia sellaiset ovat, joista luovutaan vaatimatta niitä konkurssipesän velkojainkuulustelussa takaisin.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan siitä, mihin ed. Seppänen lopetti. Siitä huolimatta, että SOK:laisen ketjun ja myös Elannon, jossa olen vastuullisena, asiat ovat kunnossa, minä kyllä syvästi paheksun sitä tapaa, millä täällä ei-sosialistiset puolueet ovat suhtautuneet Ekaan verrattuna pankkitukiakaiseen keskusteluun. Mielestäni juuri tässä nyt on koetettu aikaansaada sellaista ideologista sodan-

käyntiä, joka koetettiin meidän puoleltamme välttää pankkituen osalta. Tässä mielessä jään kyllä mielenkiinnolla odottamaan sitä jälkikeskustelua, vaikka surullisin mielin, mitä mm. Elannon hallintoneuvostossa tullaan käymään näiden tapahtumien puitteissa. Siellä meillä toki on myös kokoomuslaisia, kuten kaupunginjohtaja Kari Rahkamo tai ruotsalaisesta kansanpuolueesta Christer Antell jne., joten varmasti siellä voimme hyvin tasapainoisesti keskustella siitä, mitä tänä päivänä on kuultu.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani vahvistaa ed. Seppäsen äsken kuvailemat epäilyt. Laki on sillä tavoin kirjattu ja kirjoitettu, että sen tarkoituksenakin on heittää epäilyjä muidenkin säästökassojen toimintaan jatkossa. Kun asiasta kuulestelimme valtiovarainministeriön virkamiehiä valiokuntakäsittelyssä, he avoimesti kertoivat, että lain tarkoituskin on vähitellen ajaa alas myös muut säästökassat. Tämän he kertoivat aivan avoimesti asian käsitelyn yhteydessä.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tietenkin halutaan käydä tätä käristynyttä keskustelua edelleenkin täällä, mutta haluan vielä painottaa nyt voimassa olevien säästökassojen merkitystä tulevaisuudessa. Kyllä nämä järjestelmät, niin kuin SOK, luottavat edelleenkin, että nämä toimivat jatkossa, mutta jos tämän tyyppinen keskustelu julkisuudessa jatkuu, varmasti tulee tapahtumaan niin kuin te haluatte, eli se johtaa juuri siihen negatiiviseen päätelmään, mikä täällä on tullut esille. Kyllä minun mielestäni on vallon upeata, että valtio haluaa hoitaa Eka-yhtymän säästökassan tallettajat ja erityisesti on kannettu huolta pientallettajista ja heidän asemastaan. Ei valtiolla velvoitetta olisi ollut tähän, vaan se on halunnut hoitaa tämän rinnastaen tämän pankkien tallettajiin. Minun mielestäni se on upea kädenojennus valtiolta säästökassan tallettajille.

Kun vielä vastuista puhutaan, Ekalla olisi ollut myös oma vastuunsa ilmoittaa valtiolle siinä vaiheessa, kun talletukset räjähdysmäisesti nousivat, että vastuut eivät enää vastaa sitä, mikä heillä on talletusten määrä säästökassassa.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä asiassa minä saattaisinkin luottaa suomalaiseen porvaristoon, että se ei ole ajamassa alas SOK:n osuuskappojen säästökas-

soja tai edes Elannon säästökassoja, koska näiden hallintoelimissä on merkittävä suomalaisen porvariston edustus.

Mutta heikko lenkki tässä ketjussa on se, että pankit ovat hyötyjiä siitä, että säästökassatoiminta ajetaan alas, ja me tiedämme, mitä pankit tekevät näissä kysymyksissä. Pankithan nimenomaan huhukampanjoilla ajoivat alas kokonaisen säästöpankkijärjestelmän. On mahdollista, että pankit hetken kuluttua, kun tilanne vähän tasoittuu ja rauhoittuu, lähtevät voimakkaaseen hyökkäykseen, tällaiseen huhukampanjointiin. Väittäisin, että pankit ovat huhuja liikkeelle laskevilla ja tarkoituksenmukaisia huhuja levittämällä saaneet aikaan huomattavan määrän rauhottomuutta suomalaisessa rahoitusjärjestelmässä. Niillä on tietyt edut tällaisessa toiminnassa. Pankit ovat mitä suurimmassa määrin hyötyjiä siinä tapauksessa, että ne laskevat liikkeelle huonoja huhuja osuuskaupoista. Vuorenvaramasti odotettavissa on tällainen perättömien huhujen liikkeellelasku ja ideologinen hyökkäys osuuskauppatoimintaa vastaan osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan puolesta, niin kuin on havaittu, kun pankkitoiminnassa ajettiin alas yhteisömuotoinen säästöpankkitoiminta.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Jotta saataisiin selville, miten on ylipäänsä mahdollista, että Eka-roskakassan aikapommi räjähti veronmaksajien syliin, minusta olisi välttämätöntä selvittää, miksi Eka-säästökassojen vakuudet eivät kattaneet talletuksia, niin kuin on toteen näytetty. Tällä perusteella ehdotan pöydille nielläni jaettua perustelulausumaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, ovatko viranomaiset valvoneet asianmukaisesti sitä, että Eka-yhtymän säästökassatalletusten turvana on ollut riittävän kattavat vakuudet, sekä, mikäli laiminlyöntejä ilmenee, että hallitus ryhtyy toimiin velvollisuutensa rikkoneiden saatamiseksi vastuuseen.”

Mitä ed. Nikulan puheenvuoroon säästökassojen alajajasta ja siitä aiheutuviista muutoksista tulee, olen edelleen sitä mieltä, että ennen kuin tämän muotoinen voimaantulo hyväksytään, olisi pitänyt selvittää, mikä vaikutus säästökassojen alajajalla on paitsi kauppaketjujen toimintaan itseensä myös rahoitusmarkkinoihin, koska tähän astihan säästökassatalletukset ovat muodostaneet merkittävän rahoituslähteen osuuskappoille. Jos nämä kaikki rahavirrat nyt siirretään yksikaks rahoitusmarkkinoiden puolelle, nimenomaan pankkeihin, herää todella kysymys, miten

pankit tästä luoton kysynnästä esimerkiksi selviävät.

Toisaalta niille, jotka täällä ovat valitelleet pientallettajien kohtaloa, haluan muistuttaa, että asia ei ole aivan näin yksioikoinen, että vain se olisi tässä asiassa kyseessä. Toinen puoli on myös se, että kuluvan vuoden aikana ilmeisesti Suomessa liikkuva venäläinen raha on aika runsain mitoin hakeutunut säästökassoihin varsinkin Itä-Suomessa. Tämä seikka ei ole tässä keskustelussa vielä tullut lainkaan esille.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! On syytä muistaa, että säästökassatallettajat ovat nimenomaan tallettajia, joilla on käyttelytilejä, normaalit päivittäiset rahavarat, säästökassoissa. He eivät siis ole sijoittajia, jotka olisivat suuria rahasummia esimerkiksi korkotulojen odotusmuodossa säästökassoihin sijoittaneet. Tässä mielessä on erittäin tärkeää, että syksyllä säästökassatallettajat turvasivat omat säästönsä nimenomaan valtiovarainministeriön ilmoituksen perusteella. Valtiovarainministeriön useat virkamiehet totesivat julkisuudessa joko tv:n, radion tai lehdistön kautta, että säästökassatalletusvarat ovat samalla tavalla turvassa kuin pankkitalletukset. Tällä perusteella säästökassatallettajat ovat odottaneet valtiovallan toimenpiteitä hyvin nopealla aikataululla niihin lupauksiin pohjautuen, jotka valtiovarainministeri antoi välittömästi Ekan yrityssaneeraus päätöksen jälkeen. Kun nyt asian käsittely on viivästynyt monta kuukautta eduskunnassa, eduskunnan tulisi viimeistään lain kolmannen käsittelyn yhteydessä antaa selvä viesti tallettajille, että he tulevat mahdollisimman nopeassa aikataulussa omat rahansa säästökassoista ulos saamaan.

Tältä osin kannatan ed. Hämäläisen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan äskeiseen ed. Luukkaisen puheenvuoroon viitaten todeta, että valtiovarainvaliokunta erikseen selvitti asiantuntijoiden kanssa sitä mahdollisuutta, että vieraan vallan kansalaisilla olisi tilejä säästökassoissa. Mitään sellaista, mihin ed. Luukkainen äskeisessä puheenvuorossa viittasi, ei ollut havaittavissa. Aivan samoin on esitetty jopa julkisuudessa väitteitä rahanpesusta. Nekin väitteet voidaan torjua sillä yksinkertaisella selityksellä, että säästökassat ottavat talletuksia vain osuusliikkeen jäseniltä ja ne ovat markkatalletuksia. Jos jossakin on pesty ja mankeloitu, niin sen on täytynyt tapah-

tua jo huomattavasti ennen säästökassan tallettajaksi tulemistä.

Ed. Myller merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Hämäläiselle. Täällähän on moneen otteeseen tullut esille esimerkiksi se, että nämä talletukset ovat ikään kuin perhetalletuksia. Eli yhden henkilön nimellä on laitettu koko suvun rahat sisälle. Tätähän täällä on tuotu moneen otteeseen esille, että ne eivät ole kovin suuria talletuksia, mutta kun yhden nimissä on kaikki tehty, talletuspotista tulee aika iso. Aivan samalla tavalla voidaan laittaa muitakin rahoja sisälle, jos yksi ihminen liittyy jäseneksi ja hänen nimissään laitetaan suurempi summa sisälle. Tämän tiedon, jonka äsketi toin esille — sanoin sen muodossa ”ilmeisesti”, koska en pysty sitä tässä tilanteessa enempää todistamaan — kuulin juuri viikonloppuna sellaiselta henkilöltä, joka itse on ollut osuuskassapuoella hommissa mukana. Siinä mielessä kannattaisi ottaa huomioon se, että täällä voi olla muutakin, kuin mitä ministeriö meille on asiasta kertonut, varsinkin, kun huomataan, että kaikki muutkaan ministeriön toimet eivät välttämättä ole juuri sen mukaisia, mitä on tuotu esille.

Ed. L e h t i n e n : Arvoisa herra puhemies! Tarkastelen Ekan säästökassa-asiaa ensin hie- man periaatteellisesta lähtökohdasta ja sen jälkeen asioita, joita asian käsittelyn yhteydessä on tullut esille.

Ensinnäkin periaatteellisena lähtökohtana pitäisi pitää sitä, että Suomi on markkinatalousmaa, jossa yksilön ja yrityksen valintoihin liittyy taloudellinen riski. Riskin kompensaatina ovat tuotot ja yrittäjävoitot. Suunnitelmataloudessa riskiä ei ole, mutta ei ole myöskään voiton kaltaista palkkiota riskin ottamisesta. Suunnitelmatalous kaatui omaan mahdottomuuteensa. Nyt olisi erinomaisen tärkeää se, että Suomessa myös eduskunta kantaa vastuuta siitä, minkälaisessa järjestelmässä me elämme, ja että todellisuudessa myös tulisi edes vastaisuudessa kansalaisille selväksi se, että heillä on omassa taloudellisessa toiminnassansa riski ja myös velvollisuus ottaa selvää siitä, mitä heidän omat toimenpiteensä aiheuttavat. Tämä koskee niin asuntokauppaa, talletuksia kuin kaikkea muutakin toimintaa, jota yksityinen ihminen Suomessa tekee. Ei edus-

kunta ota vastuuta muutenkaan ihmisten epäonnistuneista tai väärän tiedon pohjalla tehdyistä ratkaisuksista.

Säästökassatalletuksen suhteesta pankkitalletukseen voi todeta, että säästökassatalletukset eivät ole pankkitalletuksia, joita suojaisi talletusten suoja. Tällaista lakia ei ole olemassa. (Ed. Luhtanen: Tehdään se!) Säästökassat ovat nimenomaan kilpailleet talletuksista pankkien kanssa maksamalla noin 2 prosenttia korkeampia korkoja. (Ed. Laine: Välillä alempia!) Suurempi riski on korvattu tallettajille nimenomaan paremmalla tuotolla. Jos säästökassat ovat markkinoineet talletuksiaan pankkitalletuksina, on säästökassojen johto asetettava henkilökohdaiseen vahingonkorvausvastuuseen oikeusteitse virheellisestä ja harhaanjohtavasta menettelystä. Vahingonkorvausta tulee hakea säästökassojen tallettajien. Mutta suursijoittajat, joita heitäkin sieltä joitakin löytyy, ovat varmasti tienneet riskin, joka säästökassatalletuksiin on liittynyt.

Se, mikä asian käsittelyn kuluessa on myös tullut selväksi, on se, että säästökassatalletusten ja pankkitalletusten ero ei ole ollut selvä ns. tavallisille tallettajille. Ja mistä se sitten johtuu? Joitakin johtopäätöksiä voi tehdä niistä yhteydenotoista, joita on tullut tallettajilta. Monet ovat kertoneet, kuinka heille on vakuutettu, ettei rahoja käytetä liiketoimintaan. Ilmeisesti myös säästökassojen henkilökunta on vakuuttanut, että säästökassatalletukset ovat verrattavissa pankkitalletuksiin. Monet tallettajista ovat todella tunteneet itsensä harhaanjohtetuiksi. Tämäkin asia on syytä tutkia, kun erilaisia vastuukysymyksiä jatkossa selvitetään.

Jatkossa on myös vakavasti pohdittava markkinointiohjeita säästökassatalletuksille. Joskus raja totuuden ja väärän mielikuvan antamisessa saattaa olla varsin häilyvä. Mielenkiintoista on verrata vaikkapa Eka-yhtymän talousvaliokunnalle antamaa lausuntoa ja tiedotusta säästökassan asiakkaille. Eka-yhtymä toteaa säästökassatoiminnan tarkoituksesta talousvaliokunnalle seuraavaa: "Säästökassatoiminnan tarkoitus on osuuskuntalain mukaan osaltaan rahoittaa liiketoimintaa. Muillakin säästökassatoimintaa harjoittavilla osuuskunnilla säästökassavarat on pääosaltaan sidottu liiketoimintaan." Säästökassan asiakkaille Eka-yhtymä on antanut tiedotteen, jossa se toteaa seuraavaa: "Säästökassatoiminta ja sen varat on eriytetty muusta liiketoiminnasta. Ekan rahoitusasema on hyvä - -". Mielestäni tästä lausumasta asiaa tuntematon saa käsityksen, jonka mukaan säästökassatalletuksia

ei käytetä liiketoiminnan harjoittamiseen. Tämä tieto tuntui olleen monelle talletuksen tehneelle henkilölle erittäin tärkeä siinä vaiheessa, kun hän oli talletuspäätöksen tehnyt.

Olen samaa mieltä kuin moni muukin, että tavallista tallettajaa on kohtuutonta vaatia ymmärtämään tällaisia hienosäätöeroja. Sen sijaan voi kysyä Eka-yhtymän vastuuta oikeaa tietoa ja mielikuvaa antavasta markkinoinnista. Ihmiset ovat mielestäni tässä tapauksessa oikeutetusti vihasia, pettyneitä ja hädissään.

Se, että pientallettajat ovat toimineet hyvässä uskossa, ei kuitenkaan voi merkitä automaattisesti vastuun siirtämistä valtiolle eli veronmaksajille. Eihän meillä ole mitään kasvotonta valtiota, vaan valtio ja valtiontalous on meidän kaikkien suomalaisten yhteinen. Siksi joka tilanteessa on pidettävä myös maksajan puolta. Liike-elämän käsi on syvällä suomalaisen veronmaksajan taskussa tällä hetkellä. Samaan aikaan, kun joudumme tinkimään niistä perusasioista, joita varten valtion olemassaolo on oikeutettu, liike-elämä on saanut ennätysmäärän tukia tämän hallituksen aikana. Tulkoon tässä yhteydessä myös selvästi sanottua oma kantani, että en pidä tätä tarkoituksenmukaisena enkä pidä tätä sellaisena kehityksenä, joka ohjaisi suomalaista yhteiskuntaa ja liike-elämää toimimaan terveillä periaatteilla. Liike-elämän tulee pärjätä omillaan. Siksi sillä on voitonhankintamahdollisuus, johon viittasin aikaisemmin jo puheessani.

Tässä yhteydessä on puhuttu myös pankkituesta, ja siksi lienee paikallaan todeta, että pankkituonkin piikki on mielestä tällä hetkellä liian avoin. Tarvitsemme lisää suitsia. Veronmaksajien edun vuoksi tulen myös jatkossa kaikissa mahdollisissa yhteyksissä viemään näitä kantoja eteenpäin.

Minkä vuoksi tähän tilanteeseen on jouduttu? Lienee ainakin kaksi selkeää syytä, joista ensimmäinen on puutteellinen valvonta ja toinen on upporikas — rutiköyhä-peli.

Säästökassat ovat osuustoiminnallisia yhteisöjä, joilta puuttuu selkeä omistaja, jolla olisi myös selkeä valvontavastuu. Tallettajat eli osuuskunnan jäsenet eivät ole pystyneet tätä valvontaa hoitamaan. Osakeyhtiöissä puolestaan valvontaa harjoittaa omistaja. Lisävalvontaa lain puolesta on harjoittanut valtiovarainministeriö, mutta silti ensisijainen vastuu kuuluu säästökassan osakkaille. Se, että lain mukaan valtiovarainministeriöllä on valvontavelvollisuus, on ylipäättävä ollut syynä siihen, että olen ollut val-

mis hyväksymään sen, että säästökassojen tallettajille pääomia korvataan.

Upporikas—rutiköyhä—peli tuntuu olleen suomalaisessa liike-elämässä hyvin tyypillistä 80-luvun loppupuolelta lähtien. Kun riski siirretään yhteiskunnan eli veronmaksajien kannettavaksi, mm. talletusten suoja, kannattaa yritysjohton ryhtyä kaikkein riskipitoisimpiinkin hankkeisiin. Jos hankkeet epäonnistuvat, veronmaksajat maksavat. Jos hankkeet onnistuvat, hyvä tuotto jää yhtiölle. Tästä seuraa ns. moral hazard -ongelma, kun yritysjohdolla ei ole mitään riskiä tai vastuuta tappioista.

On valitettavaa, että tässä mielessä valiokunnan mietinnöstä on jäänyt selkeästi sanottuna pois erilaisten vastuiden selvittäminen Ekan tapauksessa. Tässä olisi ollut hyvin paikallaan selvittää, mikä on ollut Eka-yhtymän johdon vastuu, mikä on mahdollisesta Eka-yhtymän tilintarkastajien vastuu ja myös mikä on selkeästi valtiovarainministeriön valvonnasta vastaavien henkilöiden mahdollinen laiminlyönti tässä asiassa. On kuitenkin todettava, että valtion valvonta vastavakuuksien osalta on pahasti pettänyt ja näin ollen myös tämä asia tulee selvittää. Meillä Suomessa on ollut perinteisesti varsin korkea luottamus virkamiesten toimia ja valvontaa kohtaan. Siitä luottamuksesta olisi syytä pitää myös jatkossa kiinni.

Lyhyesti Eka-yhtymän omista ongelmista haluan viitata Ekan omaan ajankohtaistiedotteeseen Ekan jäsenille ja asiakkaille. Siinä on lainattu Ekan hallintoneuvoston puheenjohtajan Lutisen antamia lausuntoja. Tässä todetaan: "Lutinen analysoi viime päivien tapahtumien taustaa todeten, että Eka-yhtymän kriisi on pitkäaikaisen kehityksen tulosta. Eri vaiheissa on epäilemättä tehty virheellisiä ratkaisuja." Liike-elämässä tehdään usein virheellisiä ratkaisuja, mutta ainakin joissakin kohdissa, viimeistään tilintarkastuksessa, virheellisiin ratkaisuihin tulisi puuttua.

Periaatteellinen ongelma tämän lain säätämisen yhteydessä kuitenkin jää: Mihin vedetään raja? Sitä on perätty täällä moneen kertaan myös vasemmistossa olevilta edustajilta. Meillä on tulossa vielä tämän taloudellisen kriisijalan aikana myös muita ongelmia, emmekä edes kaikkia mahdollisesti tiedä, mitä ne voivat olla. Takaammeko me täällä, niin kuin oli jo puhetta, henkivakuutukset? Mitä tapahtuu muille yhtiöille? Miten pitkälle me venytämme ylipäättänsä erilaisten lakien tulkintoja ja kuinka paljon yrityksille voidaan antaa tukea? Loppujen lopuksi se raha, joka

tulee yrityksille yhteiskunnalta tukena, on vain rahojemme kierrättämistä, sen sijaan että pystyisimme niin sanotusti tekemään uutta rahaa, josta syntyisi uutta hyvinvointia suomalaiseen yhteiskuntaan.

Se, että kokonaisuudessaan tässä lakiesityksessä jätettiin vastuuta myös Eka-yhtymälle korkovasteiden esittämisen muodossa, on mielestäni ollut hyvä asia. Se takaa sen, että tässä ei täysin vapauteta Eka-yhtymää vastuista. Siten annetaan myös signaali muille liike-elämässä oleville siitä, että ei voi luottaa siihen, että valtio tulee apuun aina ja viime kädessä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En voi olla ihmettelemättä, miten huonosti ed. Sasi on informoinut kollegojaan. Ne, jotka ovat olleet asiantuntijakuulemisessa mukana, tietävät, että nämä paljon puhutut suur-tallettajat ovat pääosin oikeushenkilöitä, esimerkiksi sairaskassoja. Siitä huolimatta ed. Sasi tämänkin tietäen puhui suur-tallettajien pääomien leikkaamisesta. Se olisi merkinnyt sitä, että hän olisi leikannut näissä sairaskassoissa olevien kansalaisten äitiys- ja sairaspäivärahoja.

Valtiovarainministeriö puolestaan on nimenomaan siltä kysyttäessä vastannut, että säästökassatalletukset ovat turvassa ja vakuudet ovat riittäviä. Valtiovarainministeriön virkamiesten vastaus on aikanaan tietenkin ollut oikeakin. Vakuudethan kävivät itse asiassa riittämättömiksi vasta, kun Eka pantiin velkasaneeraukseen, jolloin sen kiinteistöjen tai tytäryhtiöiden osakkeiden arvo laski.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lehtinen valitteli sitä, että talousvaliokunnan mietinnöstä puuttuu kokonaan vastuukysymysten arviointi. Minustakin tämä on mietinnön olennaisin puute. Juuri tästä syystä olen tehnyt ja ed. Hassi tulee myöhemmin esittämään perustelulausuman. Olemme nämä perustelulausumat tehneet, jotta myös vastuukysymykset tulisivat myös selvitettyksi.

Sitten, ed. Hämäläinen, mikäli nyt olen oikein ymmärtänyt näitä tilasto- ja vakuuskysymyksiä, niin kyllä minun näkemykseni on se, että vakuudet jäivät jälkeen jo viime keväänä. Vaikka talletukset Ekan säästökassoihin kasvoivat koko tämän vuoden aikana niin voimakkaasti kuin kasvoivat, vakuuksia ei lisätty vastaavalla määrällä. Vakuudet eivät jääneet jälkeen siksi, että niiden omaisuusarvot romahtivat, vaan siksi, että vakuuksia ei lisätty.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lehtinen kyseli, kuinka paljon yrityksiä ylipäänsä voidaan tukea ja miten tässä tapauksessa rajanveto tehdään. Täytyy muistuttaa siitä, että Ekallehan ei tässä tukea anneta. Sen pitää maksaa takaisin valtiolle nuo markat, jos suinkin sille jätetään semmoinen liiketoiminta, sen laajuinen vähittäiskauppa, että se pystyy tulevalle terveemmällä toiminnalla maksamaan velkojilleen.

Tässä on mielenkiintoinen vertailuesimerkki Tuko, jonka jama laman kurimuksessa on ollut yhtä paha kuin Ekallakin, ellei pahempikin. Sinne löytyi pankeilta ja suuremmilta vakuutuslaitoksilta riskirahoitusta. Välillisesti pankkitukena olemme samalla summalla suunnilleen pitämässä yllä Tukoa kuin nyt osoitetaan Ekan säästökassatallettajien saatavien turvaamiseen. Tästä ei ole lainkaan poliittista prosessia nostettu, mitenkä ja kenenkä luvalla suurimmat pankit pitävät Tukoa yllä, kun ne samaan aikaan vastaanottavat suuria summia pankkitukea.

Ekalla on halua maksaa takaisin velkansa, jos sille vain annetaan mahdollisuus. Nythän on pelättävissä, että se pyritään pilkkomaan niin olemattomiin, ettei tule minkäänlaisia reaalisia mahdollisuuksia tulevalle tuotolla hoitaa velvoitteita pois.

Vertailu Tukon ja Ekan välillä on hyvin paljastava juuri siinä suhteessa, minkälaista valitsevaa valtaa Suomessa juuri tämän kriisin oloissa käytetään, kuka valitsee sen, mitkä yritykset jäävät toimimaan ja pystyyn, mitkä taas tapetaan ja ajetaan alas.

Ed. Lehtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen päättänyt kannattamaan lakiesitystä valiokunnan mietinnön muodossa juuri siitä syystä, että valtiovarainministeriöllä on ollut oma valvontavelvollisuutensa. Muuten tämä ei olisi ollut mielestäni millään tavalla perusteltavissa.

Se, mihin ed. Koskinen täällä kiinnitti huomiota eli pankkituen valumiseen käytännössä yritystukeen, on erittäin merkittävä asia. Käsitteäkseni oikeusministeriössä on mm. lakivaliokunnan haluamien selvitysten perusteella myöskin tarkasteltu tätä asiaa ja varmasti joudutaan tekemään selvityksiä jatkossakin. Yrityssaneerauslakihan hyväksyttiin pitkälle sen vuoksi, että pieniä ja keskisuuria yrityksiä saataisiin tuettua yli vaikeimman kauden, mikäli ne ovat terveitä ja toimintakelpoisia. Lakia onkin sitten käytetty pelastamaan suuria suomalaisia yhtiöitä ja ennen

kaikkea sillä tavalla, että sen seuraukset eivät varmasti ole edes meillä tiedossa. Ne ovat olleet usein hallitsevassa markkina-asemassa. Kun niiden rahoitusrakenne on keventynyt huomattavasti muihin samalla alalla toimiviin yrityksiin verrattuna, on aivan selvää, että niiden toimintaedellytykset silloin ovat myöskin muita yrityksiä paremmat. Voidaan hyvällä syyllä kysyä, tekeekö tämä ainakaan hyvää suomalaiselle liike-elämälle ja sen rakenteille, suomalainen liike-elämä kun on muutenkin kärsinyt kilpailun puutteesta useilla toimialoilla.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Luukkaiselle vielä vastauksena sanoa, että olen itsekin hyvin paljon miettinyt tätä vakuusongelmaa. Se ei tietenkään ole aivan niin kiistämätön kuin ehkä toisaalta saatetaan antaa ymmärtää. Minunkin mielestäni on tarpeellista vastuu tässä kysymyksessä ottaa esille vakavasti. Olen itse keskustellut myöskin ministeri Viinasen kanssa henkilökohtaisesti, ja hän ainakin antoi ymmärtää, että nämä asiat selvitetään ja vastuukysymykset katsotaan. Eka-yhtymän tai säästökassan vastuu olisi ollut siinä vaiheessa, kun talletukset räjähdysmäisesti lisääntyivät, kuten toin ilmi, ottaa yhteys valtiovarainministeriöön, jotta siellä olisi tämä asia voitu panna kuntoon. Elikkä tämä vastuukysymys ei ole yksinkertainen, ja siinä mielessä ed. Luukkainen on kyllä oikeassa, että minunkin mielestäni on syytä selvittää, mistä tämä tilanne on syntynyt.

Ed. Hämälinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tarkennan vielä. Valtiovarainvaliokunnalle on esitetty dokumentteja, joissa valtiovarainministeriö on hyväksynyt Ekan säästökassatalletusten vakuudet. Vakuuksia on saamiemme tietojen mukaan täydennetty säästöjen kasvaessa. Saamiemme tietojen mukaan edelleen uudet neuvottelut vakuuksien täydentämisestä samoin kuin koko konsernin jatkorahoituksesta oli tarkoitus käydä vielä syksyllä. Näihin neuvotteluihin ei joko päästy tai sitten ne jäivät kesken, kun Eka ajettiin velkasaneeraukseen.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Drombergille ensin: Kyllä-hän valtiovarainministeriö on ollut koko ajan tietoinen vakuuksista ja talletuksien kehityksestä. Raportointi parhaillaan tai pahimmoillaan on ollut tunneittain, missä ollaan menossa ja miten tilanne kehittyy eteenpäin.

Ed. Lehtiselle, kun hän mietti saneerausproblematiikkaa ja lainsäädännön suhdetta pk-yrityksiin: Aivan varmasti tarkastelua voidaan suorittaa sieltäkin suunnalta, mutta kysymyshän kuuluu koko ajan, miksi pankit ajoivat Ekan yrityssaneeraukseen. Sieltä pitää lähteä hakemaan syitä ja seurauksia. Sieltä löytyy seurauksia, jotka heijastelevat myös voimakkaasti elinkeinoelämään, sen tulevaisuuteen, siellä tapahtuviin jakoihin ja siihen, mihin suuntaan vakuutusala, päivittäistavarakauppa-ala ja rakentaminen kehittyvät. Pankit ovat jääneet koko ajan tässä keskustelussa siihen asemaan, joka ei varmaankaan ole koko saneerauksen kannalta niille ominainen. Ne ovat olleet hyvin merkittävässä roolissa operaatiota suoritettaessa. Tuskin niitten lähökohta on ollut pelkästään yhteiskunnan edun mukainen, mikä minun mielestäni tuleekin ongelmaksi, kun katsotaan, mitä yhteiskunta pankkien eteen on tehnyt, kymmeniä miljardeja pankkitukea. Jos pankit tarkoitushakuisesti ja tarkoitusteräisesti ovat ajaneet Ekan yrityssaneeraukseen ja tarkoituksella yhteiskunnalle tuottaneet lisäkustannuksia, se on kyllä täysin moraalitonta niiden suunnalta.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä täsmennys ed. Hämäläisen puheenvuoroon. VM:hän tässä jutussa on ollut tietyllä tavalla jälkijunassa paitsi omissa toimissaan niin myös Ekan taholta, koska sehän on tavallaan pidetty pimennossa. Kuten meillä kävi asiantuntijakierroksella ilmi, ei Eka eivätkä pankit vaivautuneet kertomaan VM:lle, että pankit olivat lopettaneet Ekan luottotamisen jo vuosi sitten. Vasta tänä syksynä syyskuussa VM:lle annettiin siitä tieto, mikä on sentään melkoisen ratkaiseva juttu tässä Eka-kuviossa ja Ekan rahoitamisasiassa. Siinä mielessä on minusta erittäin aiheellista, että tänään hyväksyttäisiin paitsi oma ponteni, joka koskee sitä, että tsekataan VM:n valvontavollisuus ja sen toiminta, kuin myös ed. Hassin ponsi, jossa katsotaan tätä asiaa mitalin toiselta puolelta.

Ed. Gustafsson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lehtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yrityssaneeraukseen yleensä joudutaan, jos liiketoiminnan jatkamiselle normaaliapuissa ei ole edellytyksiä. Tässä tapauksessa aivan ilmeisestikin on ollut niin, että

kirjeessä mainittu hyvä rahoitusasema ei ole pitänyt paikkaansa, koska jos rahoitusasema olisi hyvä, se tarkoittaisi silloin sitä, että yrityksellä olisi mahdollisuus vastata vastuistansa, ja näin ei ilmeisestikään tässä tapauksessa ole ollut.

Se, mikä on sitten Ekan saneerauksen suhde mahdollisesti muiden tukkuyritysten vaikeuksiin ja miten näitä kahta asiaa on käsitelty rinnakkain, on varmasti käsitelty sitten pankeissa ja arvioitu, millä on parhaimmat mahdollisuudet jatkaa milläkin tavalla liiketoimintaa. Tästä asiasta lienee varsin vaikea sanoa lopullista totuutta, ellei ole nähnyt kaikkia kilpailevienkin yritysten rahoitusasemaa ja liiketoiminnan tilaa koskevia vertailuja ja tietoja.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ehdotan tämän lain yhteydessä hyväksyttäväksi perustelulausumaa, jota ed. Luukkainen on jo pariin otteeseen ehtinyt mainostaakin ja joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää sen selvittämistä, onko Eka-yhtymän ja sen rahoittajapankkien johto syyllistynyt säästökassatallettajien tietoiseen harhauttamiseen, ja että selvityksen perusteella ryhdytään asianmukaisiin oikeustoimiin.”

Lakivaliokunnan jäsenenä olen tutustunut mm. rikostyyppiin nimeltä velallisen epärehellisyys, jonka määrittelyssä on mm. sellainen teko, että velallinen salaa velkojalta velkojan kannalta oleellisen seikan. Tässä prosessissahan Ekan tallettajat ovat velkojia ja Eka heidän velallisensa. Mielestäni Ekan taholta on annettu harhaanjohdavia tietoja siitä, että talletukset nauttivat samanlaista suojaa kuin pankkitalletukset ja että vakuudet olisivat riittävät ja että niitä olisi — ainakin sellaisen kirjeen olen nähnyt, jossa on väitetty, että vakuuksia on lisätty sitä mukaa, kun talletuskanta on lisääntynyt, mutta sehän ei pidä paikkaansa.

Mielestäni on todella syytä selvittää se, missä määrin tässä koko rumbassa on kysymys tallettajien sinisilmäisyydestä ja missä määrin siitä, että heitä on tietoisesti johdettu harhaan ja missä määrin myös Ekan rahoittajapankit, jotka kansan sitä tietämättä noin vuosi sitten lopettivat oman rahoituksensa, ovat olleet tähän osallisia.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Täällä esitellyt ponnet, ed. Luukkaisen ponsi ja ed. Hassin ponsi, rakentuvat sen kaltaisen ajattelun vaaran, että nyt on aika hakea syyllisiä. Sanamuodot ovat aika kärkeviä, ja niissä minun mielestäni viitataan osittain jopa rikosoikeudelliseen syylli-

syyteen. Saattaa olla, että sellaistaikin aihetta josain määrin on. Kuitenkin taustaksi haluan niitten keskustelujen ja selvitysten perusteella, joita itse olen Eka-konsernin toiminnasta ja säästökassan vakuuksista saanut, tuoda esille muutama näkökohtia.

Ensimmäinen niistä on, että nämä vakuudet ovat hyvin moninaisia. Siellä on ilmeisestikin kassavaroja, kiinteistöjä ja arvopapereita, myös oman konsernin muiden yhtiöiden arvopapereita. Kun näin on, on ihan selvää, että vakuuksien arvo on erilainen siinä tilanteessa, jossa Eka jatkaa normaalia liiketoimintaa, kuin siinä tilanteessa, jossa se on asetettu yrityssaneeraukseen. Tämä on mielestäni hyvin tärkeä seikka, kun arvioidaan, kuka on menetellyt epärehellisesti tai suorastaan rikollisesti tai petollisesti. Näitä sanamuotoja minusta tässä yhteydessä pitäisi välttää.

Ylipäättänsä koko säästökassatalletusten lunastamisprosessi ja valtion vakuudet, joita tässä yhteydessä ollaan lunastuksen tueksi antamassa, ovat asia, joka aivan turhaan kiihdyttää tunteita.

Valtiosihteeri Keinäsen haastattelu eräessä talouselämää edustavassa lehdessä, taisi olla Kauppalahden Optio-julkaisussa, on näiltä osin hyvin valaiseva. Hän omasta puolestaan korostaa valvontaviranomaisen edustajana sitä samaa seikkaa, jonka itse äsken mainitsin: Toiminnassa ja toimintakunnossa olevan yrityksen omaisuus on eriarvoinen kuin se omaisuus, joka on pakkotäytäntöönpanon kohteena. Jos tämän ajatuksen eteen pysähtyy, niin ilmeisesti myös Ekan tilanteeseen suhtautuu hieman neutraalimmin, kuin mihin vihreästä eduskuntaryhmästä tehdyt ponnet antavat aihetta. Nämä ponnet ovat kyllä sillä tavalla oikean suuntaisia, että selvitykset tulee tehdä.

Ekan vaikeuksista ei pohjimmaltaan voi muita syyttää kuin Ekan omaa johtoa. Se on minusta selkeä lähtökohta. Kun Ekan johto on antanut valtiovarainministeriön tiedoksi oman taloustilanteensa ja mm. talletuskassavarojen vakuutena olevan omaisuuden, on edellytettävä, että valtiovarainministeriön edustajat eivät myöskään pelkällä olankohautuksella tai tiedoksimerkinnällä kuittaa tällaista tilannetta. He ovat velvollisia ottamaan selvää, miten asiat tosiasiaissa ovat.

Noin vuosi sitten Elanto irtisanoi ristikkäistakassopimuksen säästökassavarojen osalta. Siinä yhteydessä valtiovarainministeriön edustajat hyvin huolellisesti joutuivat katsomaan Ekan säästökassavarojen vakuuksien perään. Ministeriön edustajien, yhtä hyvin ministerin kuin virkamiestenkin, taholta on todettu, että sen jälkeen

tarkastusfrekvenssi tiheni. Kuluneen syksyn aikana mm. lainsäädäntöneuvos Pekka Laajasen ilmoituksen mukaan suorastaan viikoittain käytiin läpi vakuuksia, joita Ekan säästökassatalletusvaroilla oli. Jossakin yhteydessä muistan hänen sanoneen, että kaikki nurkat tutkittiin ja vakuudet toimivassa yrityksessä havaittiin riittäviksi.

Valtiovarainministeriön edustajilla valtiosihteeri Keinäsen mukaan oli myös syksyn mittaan sellainen käsitys, että Ekan pankkirahoitustilanne oli hallinnassa ja yritys jatkaa toimintaansa entiseen tapaan. Tämän seikan monet tässä keskustelussa mukana olleet ovat myös toisille edustajille kertoneet.

Näistä syistä pidän tärkeänä, että koko Eka-saneeraukseen ja säästökassan turvaamistoimiin suhtaudutaan viileän asiallisesti. Selvitykset on tehtävä, mutta turhanaikaiselta syyttelyltä on mielestäni välttyttävä.

Vielä palaan asiaan, joka koskee korkoja ja josta tässä keskustelussa on usein puhuttu. Pidän tosiaankin valitettavana sitä, että alinta käyttötilikorkoa ei voitu maksaa kaikille tallettajille. Se olisi tullut, kertaan vielä, valtiolle halvemmaksi. Pelkään, että kun näin ei tehty, joudutaan vielä yrityssaneerauslakiakin kenties muuttamaan. Se muutos, joka nyt käsiteltävässä mietinnössä on, tuskin riittää.

Selvitysmies Tähtinen oli asiasta erittäin huolestunut ja suorastaan edellytti eräessä keskustelussa, että lainmuutos olisi tarpeen. Käytännössä on nimittäin käynyt sillä tavalla, että yrityssaneerauksen kohteeksi on tullut sellaisia yrityksiä, joita alun perin ei ajateltu lainkaan yrityssaneerauksen piiriin tuleviksi, sellaisia kuin Polar ja nyt Eka. Ne ovat liian suuria siihen prosessiin, jota yrityssaneerauslaki edellyttää. Niiden velkojakunta on liian laaja, jotta tämä laki toimisi. Saattaa tosiaankin olla, että joudumme yrityssaneerauslakia mm. tästä syystä muuttamaan.

Eräs näkökohta, joka yrityssaneerauslakiin niiden saneerattavien yhtiöiden suuruuden vuoksi ja velkojien monilukuisuuden vuoksi myös liittyy, on asian liittyminen pankkitukeen. On syytä kysyä, niin kuin herra puhemieskin eräissä yhteyksissä on kysynyt, onko yrityssaneerausprosessi johtamassa suuryritysten ollessa saneerauksen kohteena siihen, että pankkitukivarjoilla tosiasiaa hidastetaan tarpeellista rakennemuutosta eri elinkeinoaloilla ja vielä niin, että tätä muutosta ei pystytä lainkaan hallitsemaan. Kustannuksia pannaan tarpeettomasti niin sanotusti veronmaksajien piikkiin.

Ekan saneerauksen kohdalla tämä prosessi olisi voitu välttää, kun valtio olisi ottanut hoitaakseen tämän selkeällä ja halvalla tavalla. Nyt hallitusryhmät eivät sitä halunneet. (Ed. Sasi: Mikä on se selkeä ja halpa tapa?) — Selkeä halpa tapa, ed. Sasi, on teille varmasti tämän keskustelun aikana jo selvinnyt. Se olisi ollut maksaa 2,5 prosentin korko edellyttäen, että sen yli menevistä korkosaatavista velkojat olisivat luopuneet, ja sillä hyvä.

On muistettava, että koko se summa, joka tässä sanotaan käytettävän talletuskassavarojen turvaamiseen, ei suinkaan tule menemään. Ei Ekan talletuskassatavakaus ole tyhjä kupla. Siellä on huomattava omaisuus joka tapauksessa. Valtiolta kysytään vain täydennystä niihin varoihin, jotka sieltä mahdollisesti puuttuvat. Tämäkin asia selviää vasta yrityssaneerauksen yhteydessä. Uskon, että kaikkien yhteinen toive on, että valtion lopullinen tappio tältä osin on mahdollisimman pieni. Pienempi se olisi joka tapauksessa ollut, jos saneerausprosessista olisi tehty yksinkertainen, selkeä ja järkevä.

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Yleisesti ottaen, ja myönnän, että täysin ideologisin perustein, olen sitä mieltä, että eduskunnan tulisi olla jotakin muuta kuin suuri valtakunnallinen sosiaalitoimisto, joka auttaa kaikkia asiansa huonosti hoitaneita instansseja melko kriittikittömästi. Olen ollut tällä kannalla mm. silloin, kun oli kysymys pankkituksesta, ja eräiden muidenkin asioiden kohdalla, ja olen samalla kannalla nyt, kun puhutaan Ekan saneerauksesta.

Olen ed. Louekosken kanssa täysin samaa mieltä siitä, että yritysten saneerauslaki näyttää kohdistuvan aivan väärän kokoiisiin yrityksiin ja sen seuraukset tällä tavalla sovellettuna ovat epäterveitä yhteiskunnan elinkeinoelämälle.

Edellisillä perusteilla asetun tukemaan sekä ed. Luukkaisen että ed. Hassin ehdotuksia perustelulausumiksi.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Drombergin erään puheenvuoron johdosta, mutta samalla kommentoin hie-man muutakin käytyä keskustelua.

Ed. Dromberg nimittäin moitti muita kansanedustajia siitä, että levitetään hysteriaa ja vaikeutetaan säästökassojen toimintaa ja mahdollisuuksia. Ed. Dromberg, oletko kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen esityksen 12 §:ssä, voimaantulosäännöspykälässä, oli momentti, jossa sanotaan: ”Tämän lain perusteella

ei voida turvata talletusta, joka tehdään säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan säästökassaan tämän lain voimaantulon jälkeen.” Näin siis hallitus kirjoitti esityksensä.

Talousvaliokunnassa ja varmasti laajemminkin vasemmiston, opposition, edustajat eivät pitäneet järkevänä hallituksen esityksen kyseistä momenttia, koska arvioitiin juuri sen vaikuttavan siihen suuntaan kuin te puhuitte. Talousvaliokunnan mietinnön vastalauseessa ehdotettiin, että momentti poistetaan. Kun salissa äänestettiin, te, ed. Dromberg, äänestitte kuitenkin hallituksen esityksen puolesta, ette ollut sitä valmis poistamaan eli jätitte juuri varaa sille hysterialle, sille mielipiteelle, että säästökassatalletuksia ei tulla turvaamaan, ei Ekan eikä muiden. (Ed. Dromberg: Ei, niin kuin ei tähän astikaan ole ollut!) — Niin, mutta nyt te valitatte sitä, että tämä tosiasia on tullut julki.

Ed. Luukkainen puhui venäläisestä rahasta. Eduskunnan perustuslakivaliokunnassa kerrottiin valtiovarainministeriön taholta, että tällaisia huhuja on liikkeellä. Valtiovarainministeriö kertoi suorittaneensa tarkastuksen ja todenneensa kylläkin, että kaksi Saimaan kanavalla työskennellyttä venäläistä työläistä oli tallettanut Ekan säästökassaan pienen palkkatulonsa tai osan siitä. Mutta sekin oli suomalaista rahaa eikä mitään venäläistä. Ainakaan perustuslakivaliokunnalle kerrotun mukaan ei ole mitään tietoja eikä todisteita, ja sitä paitsi sinne ei mitään venäläistä rahaa vastaanotetakaan, kuten tiedämme. Minua tämä hämmästyttää siinä mielessä, miksi te, ed. Luukkainen, tällaisia väitteitä esitätte. Tosin kerroitte, että te olette jostakusta kuullut, joka epäili asiaa, ja tekin sanoitte vain ”ilmeisesti”.

Kolmanneksi, kun on niin kovasti korostettu, että Ekan säästökassan taholta olisi harhautettu tallettajia, mielestäni olisi paljon suurempi syy kysyä, onko valtiovarainministeriö harhauttanut säästökassatallettajia. Jotta tätä arviota voitaisiin tehdä, luen, vaikka tästä asiasta on ollut aikaisemminkin puhetta, 20.10. päivätyn valtiovarainministeriön tiedotteen, jossa sanotaan:

”Valtio takaa säästökassatalletukset.” Tämä oli otsikko. Sitten teksti: ”Hallitus antaa eduskunnalle lakiesityksen, jonka mukaan valtio takaa säästökassatalletukset. Osuuskunta Eka-yhtymän taloudellisesta asemasta on tiedotusvälineissä esitetty käsityksiä, jotka ovat aiheuttaneet epätietoisuutta osuuskunnan tulevaisuudesta. Koska osuuskunta Eka-yhtymä harjoittaa säästökassatoimintaa, se on järjestänyt osuuskuntalain mukaisesti vakuudet tilinomistajien saamis-

ten turvaamiseksi. Siltä varalta, että osuuskunnan käytettävissä olevat käteisvarat ja vakuuksista saatavat suoritukset eivät jossakin tilanteessa riittäisi kattamaan kaikkia talletuksia, valtio vastaa lakiesityksen mukaan mahdollisesta vajauksesta. Lisätietoja lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, ylitarkastaja Kari Iho - -."

Tällä tiedotteella todella on annettu kansalaisille se käsitys, että valtiovarainministeriö tarkastusvelvollisuutensa ja hallitus esillä olevan lakiesityksen puitteissa takaa talletukset. Jos nyt vielä kuitenkin joku on sitä mieltä, että hallitus ei ole voinut sitä tarkoittaa, vielä kerran lainaan hallituksen esityksen perusteluista kohtia, joissa hallitus samaistaa pankkitalletuksen ja säästökassatalletuksen näin:

"Monet osuuskunnan jäsenet ovat ohjanneet säästökassatalletuksiin palkkansa, eläkkeensä, lapsilisänsä ja muut toistuvaissuorituksensa. Säästökassatalletuksia on siten käytetty paljolti pankkitilinomaisesti. Useimmat tallettajat ovat myös mieltäneet säästökassatalletukset yhtä turvalliseksi kuin pankkitalletukset." Tämä oli siis lainaus hallituksen esityksen perusteluista sivulta 5, ja se mielestäni edelleen vahvistaa sitä, että hallituskin tunnustaa tämän tosiasian. Näin siis säästökassatallettaja on voinut mieltää säästökassatalletuksen pankkitilin talletukseksi, siis samanlaiseksi. (Ed. Dromberg: Harhaan johdettiin!) — Jos hallitus johtaa harhaan, mutta näin se on kuitenkin kirjoittanut.

Samalla sivulla hallitus vielä sanoo eräässä kappaleessa näin: "Tämän vuoksi osuuskunnan säästökassatalletukset voivat olla näillä alueilla vaihtoehtoinen talletusmuoto." Tässä kohdassa puhutaan siitä, että säästöpankkiryhmän vaikeuksien vuoksi on saattanut tulla vaikeuksia, pankkitoiminta heikentyä jnp. ja säästökassatalletus on vaihtoehtoinen talletusmuoto.

Mielestäni tämä kaikki puhuu sen puolesta, ettei nyt yksisilmäisesti pidä ainakaan väittää, että se on Ekan säästökassan johto, joka on jakanut väärää tietoa, vaan tämä tieto, joka nyt väitetään vääräksi, on valtiovarainministeriön tiedotteessa ja myös hallituksen esityksen perusteluissa.

Kaikista näistäkin syistä minä erityisesti kannatan ed. Hämäläisen perustelulausumaehdotusta. Pidän myös ed. Luukkaisen perustelulausumaehdotusta kuitenkin aiheellisenä, vaikka siihenkin voidaan kohdistaa kritiikkiä. (Eduskunnasta: Entäs ed. Hassin?) — Katsotaan sitten, kun ed. Hassin ponsilauselmasta äänestetään. Vielä kuitenkin saa käyttää harkintaa.

Sitten korkoasiasta. Mielestäni, ja sen ovat

vasemmalta ainakin useimmat todenneet, käyttelytilin koron maksaminen, ja turvaaminen olisi ollut kuitenkin vähimmäisvaatimus, ja sanoisin vielä tämän lisäksi, että pienempien talletusten osalta varmasti muunkinlainen korko. Tässä yhteydessä kiinnitän huomiota siihen, että on jatkuvasti väitetty, että Ekan säästökassa maksoi 2 prosenttia korkeampaa korkoa kuin esimerkiksi pankit. Kun olen vertailua suorittanut, viime vuoden osalta tilanne oli sellainen, että Ekan säästökassan talletusten keskiporko oli huomattavasti alapuolella Suomen Pankin peruskoron. Mitä tuli vuoteen 1993, tilanne alkoi muuttua, mutta ei missään vaiheessa ero ollut edes 1:tä prosenttiyksikköä, on puhuttu 2:sta. Se oli noin 0,5—0,6. Myönnän, että muunlaisiakin vertailuja voidaan varmasti hakea.

Koetin sanoa olevani sitä mieltä, että ainakin pienten talletusten korot olisi yleisemminkin, jopa laajemmin kuin käyttelytilin korko, tullut turvata, mutta käyttelytilin korkoa pidän joka tapauksessa vähimmäisvaatimuksena. Erityisen huolestuttavana näen sen, että huoltokonttoritalletukset jäävät turvaamatta. Nyt ei voi muuta toivoa, kuin että yrityssaneerauksen yhteydessä huoltokonttoritalletukset tunnustetaan todella ensisijaisiksi ja että ihmiset sitten, valitettavan myöhään, tulevat, jos saavat, saamaan korkonsa.

Ed. Mäkelä merkitään läsnä olevaksi.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Keskustelua kuunnellessa on pakko palauttaa mieleen kuitenkin se tosiasiallinen päätöksenteko, että tänään me päätämme Ekan tallettajien saamisten turvaamista koskevasta laista. Velkajärjestely, johon on puututtu, on asia erikseen.

Kuitenkaan en voi olla hiukan hämmästelystä niitä puheenvuoroja, joissa ihmetellään, miksi rahoittajat mieluummin hakevat Ekan kaltaisen suuren yrityksen velkasaneeraukseen eivätkä aja sitä suoraan konkurssiin. Nythän on käytännössä nähty, että on myös rahoittajan kannalta hyvin hankalaa ajaa suuria yrityksiä konkurssiin. Siitä tulee paljon työttömiä, ja välttämättä se ei rahoittajienkaan kannalta ole edullista, saati sitten yhteiskunnan. Suurissa yrityksissä on myös havaittu, että rahoittajat haluavat mennä pidemmälle järjestelyissä, kuin mihin eduskunnan hyväksymä laki antaisi mahdollisuuden. Jos he ovat siitä yksimielisiä, sehän on mahdollista.

Mutta jos mietitään, että konkurssi olisi vaihtoehto, jolla kilpaillaan ylikapasiteettia olevilla aloilla firmoja pois, sehän ei käytännössä ole toteutunut. Jos katsotaan esimerkiksi, mitä tapahtui Renlundin tai Sotkan kohdalla, ne laitettiin konkurssiin, mutta Sotkan osalta entiset työntekijät jatkavat toimintaa niin kuin ennenkin. Toisessa tapauksessa kilpailija osti yrityksen ja kapasiteetti ei purkautunut mihinkään. Haluaisin hiukan tarkempia perusteluja sille, miten konkurssi olisi nykyoloissa edullisempi tapa purkaa ylikapasiteettia kuin velkajärjestelylainsäädäntö. Minusta nämä faktat eivät tue tätä väitettä.

Ed. Biaudet merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Tietenkin Ekan liikkeenjohto on tehnyt virheitä, muutenhan tietysti Eka ei olisi yrityssaneerauksessa emmekä olisi käsittelemässä Ekan säästökassatallettajien asiaa, joka muuten on se asia, josta me päättämme. Vähän välillä tuntuu siltä, että sekin unohtuu.

Mistä tämä kaikki kertoo? Se kertoo itse asiassa sellaisista asioista, joista meidän kaikkien tulisi olla huolissamme, myös ed. Drombergin, ed. Lehtisen ja monien muidenkin, siitä täydellisestä kotimarkkinalamasta, kysynnän heikkenemisestä ja siitä kierteestä, jossa kotimarkkinoilla eletään ja ollaan, joka on jättänyt jälkeensä valtavia ruumiita yrityssaneerauksien ja konkurssien kautta, Noveran, Polarin, Pukevan, nyt sitten Ekan, lukemattomat pienet ja keskisuuret yritykset.

Tämä on todella huolestuttavaa, ja mikä nyt sitten on näköpiirissä? Ei yhtään mitään muuta kuin nk. korkoelvytys, jonka uskotaan tämän kierre katkaisevan, mikä muuten on paradoksaalista. Sehän tarkoittaisi sitä, että ihmiset eivät tällä hetkellä säästäisi, vaan ottaisivat taas lainaa. Kun taas meidän keskustelumme on sellaista, että velkaantuminen on ollut se syy, jonka vuoksi olemme näissä ongelmissa, kuinka nyt ihmiset voisivat julkisen keskustelun keskellä käyttäytyä enää mitenkään rationaalisesti?

Tietenkin Ekan yrityssaneeraukseen meno kertoo myös siitä, että meidän kansantaloutemme on niin pieni, että sitä voidaan manipuloida puheilla ja huhuilla ja aikaansaada tällä tavoin hyvinkin raskaita ratkaisuja, mm. pakkodevalvaatiot, ja nyt Ekan saneeraus on tästä yksi esimerkki.

Vielä näistä paradokseista. Täällä on puhuttu kovasti siitä, että säästökassatallettajien aseman turvaaminen on valtion lahja, kun me kuitenkin elämme vapaassa markkinataloudessa ja kilpailussa. Eikö ole aika paradoksaalista, että juuri porvarihallituksen aikana olemme onnistuneet saamaan Suomen historian suurimman subventioyhteiskunnan mukaan lukien pankkitoiminnan, jolla pitäisi kai olla ennen kaikkea vastuu siitä, mitä on taloudellisten toimintojen riskien arvioiminen, eikä kuten ed. Lehtinen sanoi, yksittäisellä pankkitallettajalla?

Olen siis sitä mieltä, että vastuu taloudellisten riskien tunnistamisesta on erityisesti myös pankkisektorilla ja yritysellä, sen lisäksi tietenkin, että on hyvä, että myös kotitaloudet osaavat suunnitella talouttansa ja nähdä ympäristössä olevat taloudelliset riskit.

Toinen suuri paradoksi on, kun täällä puhutaan kilpailusta ja siitä, miten kaikkivoipaista ja hyvää se on, että itse asiassa juuri näillä järjestelyillä ja myös Ekan säästökassatallettajien lakiin liittyvillä järjestelyillä me todella saamme, aivan kuten ed. Nikula täällä varhemmin sanoi, yksityisiä monopoleja ja hyvin laajan julkiselta sektorilta tuetun yksityisen monopolijärjestelmän. Mitä kilpailua tämä on?

Ja sitten se paradoksi, johon jo äsken vähän viittasinkin. Kun yleisesti ottaen olemme puhumassa siitä, että kansantalouden suurimpia ongelmia on hylätyt velkaantuminen, niin nythän me olemme kohtelemassa huonosti ennen kaikkea juuri niitä, jotka eivät ole velkaantuneet, vaan säästäneet. Olemme päättäneet nyt olla maksamatta heille korkoa säästöistänsä. Eikö tämäkin ole aikamoinen paradoksi, että jos jotkut ovat säästäneet, niin heitä rangaistaan itse asiassa koron menetyksillä tästä toiminnasta? (Ed. Dromberg: Mihin Eka käytti ne rahat? — Ed. Halonen: Mihin käyttivät pankit?) — No hyvänen aika! Voi hyvänen aika, ed. Dromberg! Nyt on jäänyt koko asiantuntijakuuleminen ed. Drombergilta kokonaan kuulematta. Suurin osahan oli käyttelytilejä. Jokapäiväiseen elämiseen hän niitä rahoja on varmasti säästetty ja käytetty. Säästöt ovat olleet ennen kaikkea juuri piensäästöjä, niin kuin täällä on moneen kertaan voitu todeta, tai sitten sairaskassojen rahoja jne. Tästähän on, jos jostakin, saatu selvityksiä, juuri tästä. (Ed. Gustafsson: Eivät kokoomuslaiset ymmärrä sellaista tilannetta!)

Sitten vielä keskusteluun siitä, mitä tämä laki tarkoittaa muiden osuuskuntien toiminnan osalta ja sen suhteen, tulevatko säästökassat alasaje-

tuiksi. Sitä kai tämä käytännössä tarkoittaa, ja sehän on pankkien etu. Jälleen kerran eduskunta on pankkien asialla. Mutta mitä tulee ylipäänsä osuuskuntiin, niin kehottaisin lukemaan hyvin tarkkaan myös perustuslakivaliokunnan lausunnon asiasta, jossa todetaan, että kohtelun tulee olla yhdenvertaista säästökassojen osalta.

Lopuksi ponsista. Kannatan hyvin lämpimästä myös omalta osaltani ed. Hämäläisen pontta, koska se mielestäni on vähintä, mitä tässä voidaan tehdä. Asia on mutkistunut, sitkistynyt ja pitkistynyt, ja kärsijöinä ovat todellakin ne säästökassatallettajat, jotka ovat luottaneet siihen julkiseen tietoon, joka heille on annettu heidän talletustensa tasavertaisesta asemasta suhteessa pankkitalletuksiin.

Kokonaan toinen keskustelu tietenkin on se, että meidän olisi pitänyt pankkituesta keskustellessamme nähdä selkeämmin kansainvälinen käytäntö, johon ensimmäisessä vakuusrahastokäsittelyssä oli jonkin verran viitattukin. Me näimme, että melkein kaikissa Euroopan yhteisön maissa oli jonkinlaisia kattoja asetettu pankkituelle, mutta täällä ei haluttu niitä asettaa. Haluttiin turvata pankkien toisiinsa tekemät sisäpiiritalletukset, kansainväliset luototukset ja monet muut asiat. Se oli tietoinen ratkaisu. Ymmärrän, että se oli tietoinen ratkaisu, joka koskee saman tyyppisiä talletuksia. Sen vuoksi mielestäni on ollut hyvin erikoista, että täällä on nyt ryhdytty tämän kohdalla palaamaan periaatekeskusteluun siitä, millaisilla pelisäännöillä turvataan talletukset. Siitähan tietysti pankkijärjestelmän turvaamisessakin viime kädessä on ollut koko ajan kysymys, yksittäisten pankkitalletusten turvaamisesta eikä mistään muusta.

Mutta en halua kannattaa ed. Luukkaisen ja ed. Hassin ponsia, vaikka ne mielestäni ovat sinänsä asiana ihan perusteltuja. Tässä ehkä se, että olen perustuslakivaliokunnan jäsen, antaa johtoa kielteiseen kantaani. Olen nimittäin sitä mieltä, että eduskunnan laillisuusvalvonta niiltä osin, kuin kysymys on lainvastaisen menettelyn valvomisesta, menee meidän sääntöjemme mukaisesti niin, että se koskee vain valtioneuvoston jäseniä. Lähdän siitä, että jos Ekan tai minkä muun tahansa yrityssaneerauksen johdosta on annettu virheellisiä tietoja, valvontaviranomaiset ja oikeuslaitos huolehtivat siitä, että ne, jotka ovat syyllistyneet rikoksiin, saavat myös rangaistuksen. Minä pidän huolen vain siitä, että ne, jotka nauttivat eduskunnan luottamusta valtioneuvoston jäseninä, ovat toimineet lainmukaisesti. Enkä tällä hetkellä ainakaan tunne mitään

epäilyä sen suhteen, etteikö näin olisi tässä asiassa tapahtunut.

Mielestäni eduskunnan ei pidä ottaa tässä suhteessa sen kummallisempaa lainvartijan eikä syyttäjänkään roolia, vaan pitäytyä siihen, mikä sillä on. Meidän tehtävämme on valvoa ennen kaikkea poliittista vastuuta ja ministereiden laillista toimintatapaa.

Arvoisa puhemies! Keskustelu Ekan yrityksaneerauksesta ja sitä kautta säästökassatalletusten turvaamisesta, joka oli itse asia, on ollut hyvin rönsyilevä. Mutta niin kuin sanottu, kannattaa ko meidän ilkkua loppujen lopuksi sitä, että Suomen kansantaloudessa menee niin huonosti, että niillä, jotka toimivat päivittäistavarakaupassa, hotelli- ja ravintola-alalla tai muilla sektoreilla, jotka tuottavat välittömiä palveluja meille ja ovat meille jokapäiväisessä elämässä tarpeellisia, on näin suuria vaikeuksia, jotka heijastuvat näin syvälle meidän yhteiskuntaamme? Eikö meidän pitäisi olla huolestuneita siitä, että kotimarkkinalama tuottaa näin mittavia ongelmia ja ongelmayrityksiä ja sitä kautta paljon ongelmia, jotka näkyvät työttömyytenä ja kotimaisen kulutuskäynnän yhä heikenevinä näkyminä? Miten me voimme tässä tilanteessa luoda sitä toiveikkautta, että Suomi tästä suosta selviää ja että tässä maassa edelleenkin kannattaa perustaa yrityksiä, jotka toimivat kotimarkkinoilla? Pelkästään vientiteollisuuden näkymiin luottaminen ei riitä. Näistä asioista olisi hyödyllistä myös täällä puhua. Silloin puhuisimme tulevaisuudesta emmekä kaivelisi menneitä. Sekin on tietysti hyvin hauskaa, mutta ei minusta kovinkaan tarpeellista eikä hyödyllistä etenkin, kun menneiden kaiveleminen saattaa tulla ajankohtaiseksi itse kullekin. En nimittäin usko ollenkaan, että tämä on ensimmäinen tai viimeinen asia, jossa eduskunta tämän tyyppisistä asioista keskustele. Luulenpa, että myös oikeiston edustamien tahojen vuoro tulee ja sitten täällä taas niistä puhutaan. Onko se nyt se, mitä lainsäätäjän pitää ensimmäiseksi tehdä? Eikö meidän pidä nyt lähteä siitä, että me turvaamme säästökassatalletukset ja yritämme tehdä siitä laista mahdollisimman hyvän, mitä se ei nyt ole?

Yliä lopuksi tästä korkokysymyksestä. Kuinka me nyt näitä säästäjiä rankaisemme, kun me olemme olleet sitä mieltä, että velkaa ei olisi pitänyt ottaa?

Ed. S a s i : Herra puhemies! Aivan mielelläni olisin kuullut ed. Alholta ja muilta sosialidemokraateilta pankkituen yhteydessä puheenvuoron,

jossa he olisivat sanoneet, että me nyt tässä vain turvaamme pankkitalletukset ja pankkien toiminnan ja sillä hyvä ja mitäs tässä sen enempää keskustelemaan, koska näin pitää tehdä. (Ed. Halonen: Palataan ensi viikolla asiaan!) Tältä osin täytyy todeta, että sosialidemokraattien käyttämät puheenvuorot olivat hyvin erityyppisiä pankkituesta keskusteltaessa. Itse olen ollut voimakkaasti sitä mieltä, että pankkituen osalta ei vain voida sanoa, että turvataan, sillä hyvä, vaan veronmaksajien etujen nimissä on pyrittävä kaikin keinoin sellaisiin ratkaisuihin, että menot minimoidaan niin pitkälle kuin suinkin mahdollista. (Ed. Halonen: Maksamalla 40 miljardia!)

Herra puhemies! Tämä keskustelu on jotenkin pois siitä suhteellisuudesta, missä sen pitäisi olla. (Ed. Halonen: Tästä ollaan samaa mieltä!) Veronmaksaja hyvää hyvyttään takaa pääoman sataprosenttisesti. Täällä on ollut kiistaa korkojen osalta 2,5 prosentista. Se on hyvin mitätön osuus koko siitä laskusta, joka tästä souvista veronmaksajille kertyy, tai siitä hyvityksestä, jonka säästökassatallettaja saa. (Ed. Gustafsson: Se on periaatteessa merkittävä!)

On totta, että täällä on myös keskusteltu siitä, olisiko pitänyt tehdä jonkinlainen pieni leikkaus yli miljoonan markan talletusten osalta. Sillä olisi ollut symboliarvo. Sen taloudellinen merkitys ei olisi ollut kovinkaan suuri.

Mutta kuten ed. Gustafsson sanoi, tällä on periaatteellista merkitystä hyvin laajasti, halutaanko pankkituelle ja sen kaltaiselle tuelle raja. Ed. Gustafsson ei sitä rajaa halua, vaan haluaa nostaa sitä rajaa. Minä olen sitä mieltä, että raja pitää asettaa mahdollisimman alas ja mahdollisimman tiukaksi. (Ed. Gustafsson: Tehdään se kaikille talletuksille sitten!)

Ehkä on myös syytä todeta se tosiseikka, että kun täällä on puhuttu pientalletuksista, niin on totta, että merkittävä henkilömäärä on pientallettajia säästökassassa. Mutta ehkä on syytä todeta, että yli puolet talletuksista ovat kuitenkin yli 100 000 markan talletuksia. Ekan säästökassassa yli 100 000:n talletuksia on 638 miljoonan markan edestä eli siis yli puolet talletuksista. Yli 500 000:n talletuksia on kaiken kaikkiaan noin 110 miljoonaa eli varsin merkittävä osa talletuksista. Kun on puhuttu säästö- ja taloustileistä, niin sielläkin on seitsemän talletusta, joiden kokonaismäärä on 8,5 miljoonaa markkaa, eli kysymys on yli miljoonan markan talletuksista. Tietysti kaikkia näitä me nyt olemme turvaamassa, ja tämä on sinänsä ilmeisesti välttämätöntä. Kun tämä periaatelinjaus on hyväksytty, niin olen val-

mis tukemaan sitä. Mutta ei voida pelkästään puhua siitä, että kyseessä olisivat pientallettajat.

Herra puhemies! Olennaista tässä asiassa on se, mistä valtio tässä yhteiskunnassa vastaa. Missä menee raja, missä valtion vastuu kaiken kaikkiaan menee? Onko tarkoituksenmukaista se, että me vastaamme kaikista luottotappioista? Jos näin tehdään, se merkitsee sitä, että taloudellinen toiminta on epätarkoituksenmukaista, kun luottotappioriskiä ei enää ole ja valtion menot kasvavat olennaisesti, ja se tietysti johtaa siihen, että me joudumme leikkaamaan mm. sosiaaliturvasta kyetäksemme maksamaan tämän laskun, joka yhteiskunnalle koituu. Meillä on valtavan suuri joukko säästökassatalletuksen kaltaisia saatavia. Haluan muistuttaa siitä, että pankkitalletukset ovat lain nojalla olleet sataprosenttisesti suojattuja. Meillä on siitä syystä velvollisuus turvata ne. Säästökassatalletukset eivät ole olleet suojattuja.

Hyvin saman kaltaisia ovat myös talletukset pankkiiriliikkeisiin, mitkä jo aikaisemmin mainitsin, joitten osalta talletetaan pankkiiriliikeseen, joka välittää rahan edelleen jollekin yritykselle; pankkiiriliike vastaa tallettajalle.

Joukkovelkakirjalaina on myös lainaa yritykselle, mutta ei yrityksen osakkeenomistajalta, vaan ulkopuoliselta. Tietysti tähän asti on voitu olettaa, että esimerkiksi jos pörssiyrityöllä on lainaa joukkovelkakirjan muodossa, luottotappiota ei synny. Mutta meillä on tällä hetkellä jo merkittävä joukko Suomen kansalaisia, jotka ovat menettäneet rahansa sijoittamalla tämän tyyppisiin joukkovelkakirjalainoihin. Heidän pääomansa ei ole millään tavalla turvattu.

Hyvin mahdollinen tapaus on myös se, että joudutaan keskustelemaan säästöhenkivakuutusten ja vakuutusten suojasta. Niitä sosiaali- ja terveysministeriö valvoo. Meillä on tietty moraalinen velvollisuus niiden suhteen. Mutta minun henkilökohtainen kantani on, että esimerkiksi säästöhenkivakuutuksia, jos ongelmia syntyy, ei valtion toimesta pitäisi taata, mutta siitäkin ehkä joudutaan keskustelemaan.

Kuten eräissä puheenvuoroissa on tuotu esille, myös Ekan tavarantoimittajat, jotka ovat usko-neet, että suuri konserni ei voi kaatua, luottaneet niihin vakuutuksiin, joita julkisuudessa on ollut, ovat siinä tilanteessa, että menettävät rahansa eivätkä saa edes 1 prosentin suojaa omalta osaltaan. (Ed. Louekoski: Aivan eri asia!)

Sitten meillä on nämä säästökassatalletukset, joitten osalta täytyy kyllä erityisesti korostaa sitä, että säästökassatalletuksia voi tehdä vain osuuskunnan jäsen. Tietysti osuuskunnan jäsenellä on

tiettyjä velvoitteita osuuskunnan osalta. Hänen tulisi valvoa omalta pieneltä osuudeltaan, että osuuskuntaa hyvin ja tarkoituksenmukaisesti hoidetaan. Näin tässä tapauksessa ei ole käynyt, koska osuuskunnan toimintaa, Ekan toimintaa, ei ole hoidettu sillä tavalla, että yrityksen toiminta olisi voinut jatkua, vaan se on saatettu lähelle konkurssitilaa.

Mutta näitä variaatioita on monta. Nyt on annettu yksi ratkaisu. Edetään sen mukaisesti. Varmasti pientallettajien osalta tämä ratkaisu on kaiken kaikkiaan kohtuullinen.

Herra puhemies! Haluan myös kiinnittää huomiota siihen, että täällä on yritetty antaa sellainen kuva, että nyt aiheutetaan valtavan suuria kustannuksia, yli 30 miljoonan markan kustannukset sillä, että 2,5 prosentin korkoa ei turvata. Ensinnäkin väite 30 miljoonan markan kustannuksista on täysin ylimitoitettu. Jos me ajattelemme eräitä konkurssipesiä, joita on hoidettu, niin ottaen huomioon pelkästään tämän 100 000 hengen joukon hoitamisen, tekniset ja muut kustannukset eivät tule varmasti olemaan 30 miljoonan markan luokkaa; asianajajapalkkiot ovat aivan viime aikoina räjähtäneet pois käsistä.

Mutta olisi ollut toki tarkoituksenmukaisempaa, että kun oli tehty periaatelinjaus, että korkoja ei korvata, olisi lähdetty siitä, että se, joka saa pääoman, olisi vapaaehtoisesti luovuttanut sen vastikkeeksi myös pääoman lisäksi oikeudet korkoon ja tällä tavalla ongelma olisi voitu hoitaa. Valitettavasti hallitusryhmien kesken tämän tyyppiseen ratkaisuun ei päästy, ja erittäin voimakkaasti sitä vastustivat myös ed. Louekoski ja sosialidemokraatit. Olisi ollut yksinkertainen tapa hoitaa nämä ongelmat, välttyä niiltä, mutta malli, minkä esimerkiksi itse toin esille ja mikä on valtiovarainvaliokunnan lausunnossa talousvaliokunnalle, ei kelvannut.

Mielenkiintoinen on sitten kysymys siitä, että kun nämä rahat on myöskin valtiovarainministeriön näkemyksen mukaisesti laitettu maksettaviksi pankkitukimomentilta, miltä osin pankkitukimomentin ehdot soveltuvat. Tänään valtiovarainvaliokunnan hyväksymässä budjettimietinnössä lähdetään siitä, että pankkituen ehtoja on säästökatkasetalusten turvaamiseen sovellettava soveltuvin osin eli niitä pitää niissä tilanteissa, joissa niitä voidaan soveltaa, soveltaa. Jos se ei ole mahdollista, silloin tietysti todetaan tämä nolliteetti.

Olennaista mielestäni on kuitenkin se, että tuessa pitää pyrkiä vastikkeellisuuteen, mikä on myöskin pankkituen ehto, eli ei pidä lähteä siitä,

että kun talletukset on taattu, turvattu, maksettu, sen jälkeen valtiolla ei ole enää mitään saamisoi-keuksia vakuuksien lisäksi, vaan valtio vapaaehtoisesti luopuisi saamisestaan. Sanon tältä osin: Vastikkeellisuus tulee pyrkiä toteuttamaan, ja pitää myöskin pyrkiä selvittämään mahdollisuudet omistuksen hankkimiseen tässä yhteydessä vastikkeeksi sille rahalle, mikä on sijoitettu talletusten lunastamiseen. Tässä suhteessa kaikkien yritysten, pankkien ja Ekan, tulee olla yhdenvertaisessa asemassa.

Mielenkiintoinen on myöskin kysymys siitä, missä määrin julkisuutta pitäisi toteuttaa. Muistan, kun ed. Gustafsson täällä on vaatinut, että yli miljoonan markan luottotappiot on julkaistava. (Ed. Gustafsson: Myöskin ed. Sasi oli sitä mieltä!) — Olin ensin sitä mieltä, mutta olen saanut selvi-tyksiä siitä, että se johtaisi kohtuuttomuuksiin. Jos kyse on siitä, että minkälaisiin väärinkäytök-siin ei ole syyllistetty luottotappion aiheuttami-sen suhteen, on totta, että olen lähtenyt siitä, että voitaisiin ehkä suuremmat luottotappiot kaikesta huolimatta julkaista, mutta 1 miljoonan mar-kan luottotappion osalta saattaisi tulla jo tavallin-en omakotitalon omistaja tai kahden asunnon loukussa oleva henkilö julkaistavalle listalle ja tämä ei olisi tarkoituksenmukaista. — Mutta nyt tiedustelen ed. Gustafssonilta: Pitäisikö jokainen yli miljoonan markan talletus Ekan säästökassas-sa julkaista? Se vastaa 1 miljoonan markan luot-totappiota valtiolle. Pitäisikö julkaista? Pitäisi kaiketi tehdä lista, jos ed. Gustafsson haluaa olla johdonmukainen ja looginen. Haluaisin kuulla tämän ed. Gustafssonin vaatimuksen myöskin tässä yhteydessä, jotta kansalaisia kohdeltaisiin yhdenmukaisesti hänen mielipiteidensä mukai-sesti. Kun on vaadittu sitä, että yli miljoonan markan luottotappiot julkaistaan, niin miksei sitä linjaa pitäisi kaikkialla sitten soveltaa? (Ed. Hämäläinen: Eihän tämä ole sama asia!) — Ei, minulle sopii hyvin se, että Ekan säästökassojen yli miljoonan markan talletukset julkistetaan.

Mitä tulee kysymykseen siitä, onko tässä yhteydessä valtiovarainvaliokunnan lausunto ta-lousvaliokunnalle viivästynyt, haluan vain todeta sen, että asia on lähetetty 2.11. valiokuntiin. Hallituksen lakiesitys oli hyvin puutteellinen, koska se oli lyhyessä ajassa julkistettu. Maksettavat va-rat osoitettiin väärältä momentilta maksettaviksi. Ne jouduttiin siirtämään toiselta eli pankkitu-kimomentilta maksettavaksi. Valtiovarainvalio-kunnan lausunto talousvaliokunnalle on valmis-tunut 29.11., ja talousvaliokunnan mietintö on valmistunut 8.12. eli puolitoista viikkoa myö-

hemmin, joten tässä suhteessa katson, että minikäänlaisesta viivyttelystä ei ole kyse. Mutta sanon, että kun puhutaan 1,3 miljardin markan summasta, asiat eduskunnassa täytyy niin suurista summista kyseen ollen käsitellä huolellisesti ja asianmukaisesti eikä hötkyillen.

Tietysti on totta, että ne, jotka ovat vastuussa tästä asiasta, ed. Gustafsson, Ekan hallintoneuvoston jäsenet, valtiovarainministeriön virkamiehet, tietysti haluavat, että asia käsitellään mahdollisimman joutuisasti, mahdollisimman vähin puhein, koska se on heidän omassa intressissään.

Herra puhemies! Kysymys vastuusta on äärimmäisen keskeinen tässä yhteydessä, ja edustajat Hassi ja Luukkainen ovat esittäneet ponsia tältä osin. Haluan kuitenkin todeta sen, että tänään hyväksytyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ensi vuoden budjetista on lähdetty jo siitä, että ongelmat tulee selvittää siten, että ensisijaisesti selvitetään Ekan johdon vastuu, toissijaisesti tilintarkastajien vastuu ja kolmanneksi sitten valtiovarainministeriön vastuu. Minun käsitykseni mukaan vastuukysymykset tulevat jo riittävän hyvin ja riittävän arvovaltaisella tavalla valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnön lausuman pohjalta selvitettyiksi, ja katson sen riittäväksi tältä osin. Mielestäni se on myöskin jossain määrin hienovaraisempi sikäli, että siinä ei viitata rikosoikeudelliseen vastuuseen ja osoiteta niin selvästi joitakin tahoja, koska mielestäni tutkimuksen ja selvityksen pitää olla riittävän kattavaa ja vasta sitten pitää ryhtyä toimenpiteisiin, jos virheitä havaitaan.

Haluan vielä Ekan johdon osalta todeta sen, että talletuksia säästökassoissa on runsaan puolen vuoden aikana kasvatettu noin 50 prosenttia. Siitä Ekan johdon on täytynyt olla hyvin tietoinen. Sen on täytynyt tapahtua hyvin määrätietoisesti Ekan rahoittamiseksi, mutta vastaavassa määrin vakuuksia ei ole lisätty. Tästäkin Ekan johdon on täytynyt olla täysin tietoinen. On vahvasti epäiltävissä kyllä se, että tältä osin tallettajia on johdettu harhaan, varsinkin kun on annettu tiedotteita, joissa todetaan, että Eka-yhtymä on tallettanut säästökassatoiminnan turvaavat, valtiovarainministeriön hyväksymät vakuudet säännösten mukaisesti ja että vakuuksia on lisätty vuoden 93 aikana talletuskannan kasvua vastaavasti, Heikki Venhon tiedote 10.9.93. On vahvasti myöskin epäiltävissä se, että on annettu tallettajille sellainen käsitys kuin kyseessä olisivat pankkitalletukset, vaikka ne sitä eivät ole. Mielestäni Ekan johdolla ja säästökassojen johdoilla olisi ollut aktiivinen velvollisuus tiedottaa siitä,

että pankkitalletukset ovat sataprosenttisesti suojattuja lain mukaan, mutta säästökassatalletukset eivät ole. Tämä ero olisi määrätietoisesti ja selvästi pitänyt tehdä tallettajille selväksi säästökassoissa. Näin ei ole tehty, ja mielestäni tältä osin vastuukysymyksen varmasti tulisi aktualisoitua.

Mitä tulee tilintarkastajiin, heidän passiivisuutensa on varmasti myöskin myötävaikuttanut vahingon syntymiseen.

Mitä tulee valtiovarainministeriöön, täällä jo on keskusteltu siitä, että valtiovarainministeriön valvonta on ollut puutteellista. Ongelma myöskin on se, että välittömästi sen jälkeen, kun tämä takaus oli suullisesti luvattu, kuitenkin Eka haettiin yrityssaneeraukseen. Se tavoite, joka sillä lupauksella oli, ei millään tavalla toteutunut. Toki sekin osoittaa tiettyä taitamattomuutta.

Ihan tietysti täytyy sanoa se, että täällä ovat kovasti aktiivisia ne, jotka ovat vastuullisia näissä kysymyksissä. Mutta täytyy sanoa, että minun käsityksen mukaan valtiovarainministeriöllä ei ole riittävää kontrollia ja siinä suhteessa eduskunnan tulisi kyllä ehdottomasti jäməköttyä. Sanon, että jos vastaavan tyyppinen lain valvontavelvollisuuden laiminlyöminen olisi tapahtunut kauppa- ja teollisuusministeriössä jonkin teollisuusyhtiön kohdalta tai sosiaali- ja terveystieteissä esimerkiksi vakuutusten osalta, niin kyllä valtiovarainministeriö ja sen virkamiehet olisivat hyvin kovalla kädellä puuttuneet näitten virkamiesten toimintoihin. Mutta kun asia tapahtuu valtiovarainministeriössä, niin tietysti silloin on virkamiesten omien etujen mukaista pyrkiä kuittaamaan vahinko sillä tavalla, että veronmaksaja maksaa laskun, jolloin vaatimuksia virkamiesten suhteen, taloudellisia vaatimuksia ainakaan, ei tulla esittämään. Tämä on tietysti tietty tapa hoitaa omat ongelmat ja kaataa ne veronmaksajan niskaan, mitä pidän varsin ongelmallisenä tässä tapauksessa.

Herra puhemies! Haluan lopuksi vain todeta sen, että tosiasia on se, että Ekan asioita on hoidettu huonosti. Sen varat on syöty, joita vuosikymmenten kuluessa oli kerätty, ja on väärin syyttää ketään muuta kuin Ekan johtoa näistä ongelmista ja siitä, että tänä päivänä nämä talletukset joudutaan veronmaksajan kukkarosta kaiken kaikkiaan turvaamaan.

Herra puhemies! Ed. Luukkaisen ja Hassin ponnet ovat sinänsä tarkoituksenmukaisia, mutta koska budjettimietinnössä otettu kanta on mielestäni parempi, en ole valmis hyväksymään näitä ponsia.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Tämän lain käsittelyssä on toinen toisiaan syytelty täällä eduskunnassa, joten asian lisäksi on voimakkaasti tunne mukana, ja niin varmasti on puolin ja toisin. Tämä on varmasti ollut lisäämässä puheidenpitotarvetta. Kaikkine käsittelyvaiheineen tätä lakia lienee käsitelty oikein reippaasti kellon ympäri eikä taida 15 tuntiakaan riittää.

Kun tätä tilannetta ryhdyttiin valmistelemaan ja tiedettiin, että säästökassojen säästöt eivät olleetkaan enää taatut, me itse kukin olemme kuulleet niitä käytäväpuheenvuoroja, joissa ennen kaikkea keskustalaisten kuuli puhuvan siihen tyyliin, että tämä on se paikka, paljon parempi kuin STS:ssä, tämä on se paikka, jossa nyt voidaan vasemmistoa ruuvata, kun tähän liittyy rahaa lisäksi myös tunne. Tämä uho on tullut esiin asian käsittelyn yhteydessä sen kaikissa vaiheissa.

Kun täällä ed. Dromberg on nyt ollut huolissaan siitä, että on lietsottu hysteriaa, kun myös muut säästökassat ovat uhanalaisia siltä osin, että usko niiden toimivuuteen heikkenee täällä käydyin keskustelun myötä, se on varmasti ihan totta. En yhtään ihmettele, jos kansalaiset eivät voi enää luottaa siihen, mitä heille televisioruudussa olohuoneisiin valtiovarainministeri ja maan johto kertovat. Siihenhän ihmisten pitäisi voida luottaa. Jos se osoittautuu harhautukseksi tai vääräksi tiedoksi, on selvää, että ei enää kentällä kerrottu mahdollinen vakuuksien riittävyys muiden kassojen kohdalla vakuuta. Viikonloppun aikana olin useammassakin tilaisuudessa, joissa tapasin varsinaissuomalaisia, jotka kertoivat hakevansa kaikista mahdollisista säästökassoista rahansa pois, koska eivät voi enää luottaa, elikkä kyllä nämä puheet tulevat bumerangina takaisin myös osuuskauppaliikkeen muihin säästökassoihin.

Huumylyllä täällä on haluttu muiltakin osin ylläpitää. Huhustahan Ekan ongelmat lähtivät liikkeelle tai laukesivat. On selvää, että on olemassa ongelmia, mutta ne voidaan laukaista silloin, kun halutaan nopeuttaa kriisin syntyä. Vastaavaa on täällä omassa puheenvuorossaan esimerkiksi ed. Zyskowitz puhuessaan säästövakuutusten mahdollisesta korvattavuudesta Apollon vaikeuksien yhteydessä tuonut esiin, että mahdollisesti korvattava ja hoidettava lähitulevaisuudessa olisi myös Kansa. Tämähän on juuri sitä huhukampanjaa, jota käydään ja jolla yritetään nopeuttaa sitä, että saataisiin Kansa todellisiin vaikeuksiin. Vastaavaa huhukampanjaa on käyty lehdistössä myös Hakan osalta. Ilmeisesti

porvarien ongelma on se, että kaikki ei vielä ole pirstaleina, vaikka kuviteltiin tämä homma jo kerran täysin räjäytetyn. Mahdollisesti Kansa on jo jaettu vakuutusyhtiöiden kesken siten kuin silloin viidessä tunnissa pääministeri Ahon kertoman mukaan yöllä jaettiin säästöpankit. Tämä on sitä samaa puhetta, jota se uskoo, joka haluaa.

Ed. Sasin puheenvuoro vahvisti asian tunnepohjaista ja tarkoituksellista käsittelyä. Hän ei sanonut, kuten eräs edustaja on sanonut valtiokunnassa, että ideologiallakin on hintansa, mutta hän alleviivasi sitä, että säästöjä ovat voineet tehdä vain osuuskunnan jäsenet. Siis kun on osuuskunnan jäsen, niin häntä voi sitten rokotaa. Eli on rangaistava teko, että on osuuskunnan jäsen.

Ed. Sasi halusi myös tuoda miljoonina markkoina säästöjen määrät esille, mutta ei halunnut kertoa sitä, että näistä 100 000:sta 96 kappaletta tietojeni mukaan on yli 500 000 markan säästöjä, 100 000—500 000 on 2 500 kappaletta. Valtaosa säästöistä on keskimäärin 11 500 markkaa elikkä se arkkuraha, jota on tarvittu, joka on pistetty ehkä ideologisistakin syistä juuri Ekan säästökassaan, että ei tarvitse sitten omaisten murehtia eikä murehtia vanhuksen sitä, kuka hautaan pistää. Nämä rahat ehdotettiin sitten jäädytettäväksi kokonaan. Puhuttiin, että niille tulee katto. Jos tämä kattoajattelu olisi toteutettu, olisin toivonut, ed. Sasi, että olisitte voimaperäisesti tuonut sen esiin säästöpankkitutustien yhteydessä ja olisitte voimaperäisemmin tuonut myös vaatimuksen antaa näiden luottotappioiden aiheuttajien nimet julkisuuteen. Aina näitten kohdalla puhuttiin siitä, että on olemassa salassapitovelvollisuus, pankkisuoja, ja miten vaarallista se on yhteiskunnan talouden kannalta, jos nämä asiat tuodaan esiin.

Olen kuullut, että valiokuntakäsittelyssä on vaadittu myös jossakin vaiheessa, että joka ikisen näiden 11 500:n säästöjä omaavien mummujen nimet olisi pitänyt listana tuoda esiin. Kyllä ne tulevat ed. Ala-Nissilällekin tietoon siinä vaiheessa joka ikinen, kun nämä rupeavat hakemaan velkasaneerauksen yhteydessä korkojaan. Se on noin 5 000 paperia, jos lasketaan, että noin 26 menee yhteen liuskaan. Eli nämä nimet saadaan kyllä kaikki esiin. Toivon, että vastaavat nimet saamme myös säästöpankkipuolelta tulevistakin säästöpankkiongelmista ja Osuuspankin ongelmista, jotka mahdollisesti ovat edessä.

Vielä ed. Luukkaisen ponnesta: Se on periaatteellisesti mielestäni aivan oikea, mutta vastaavia ponsia ja vastaavaa ponnekkuutta edellyttäisiin

harjoitettavan myös säästöpankkien erilaisten ongelmien hoidon ja valvonnan osalta ja siinä, että huolehtisitte siitä, että ne, jotka ovat säästöpankkien ja SKOPin osalta ongelmia aiheuttaneet, tulisivat ajoissa vastaamaan toistaan, ettei niitä tekoja päästetä vanhenemaan.

Ed. Luukkainen: Herra puhemies! Vastataan ensin ed. Laineelle esille ottamastani venäläisestä rahasta. En väittänytkaan, että Suomessa liikkuva venäläinen raha liikkuisi täällä ruplina tai olisi ajautunut ruplina säästökassoihin. Yhtä hyvin minä kuin tekin varmasti tiedämme, että säästökassoihin voi tallettaa myös toisen henkilön nimellä. Täällähän on todella moneen otteeseen tullut esille se, että ne talletukset ovat ikään kuin koko suvun talletuksia, vain yhden henkilön nimissä tehtyjä, jotta ei jokaisen henkilön tarvitsisi erikseen maksaa osuusmaksua. Juuri tästä syystä on niin vaikea todistaa, kenen rahoja ne siellä loppujen lopuksi ovat. Mutta jotain voisi selvittää siitä, että esimerkiksi tutkittaisiin tarkemmin ne Itä-Suomessa sijaitsevat kassat, joiden talletuskannassa on tapahtunut huomattavaa kasvua kuluvan vuoden aikana, koska on oletettavaa, että itäraha liikkuu enimmäkseen Itä-Suomessa.

Toisekseen ed. Sasille, kun totesitte, että muutten hyvät ponnet mutta ei tarvitse tässä yhteydessä hyväksyä, kun ne tulevat budjetin yhteydessä, omastani ja ed. Hassin ponnesta. Ed. Sasi, budjettimietintöä ei ole vielä hyväksytty tässä salissa. Nyt käsitellään tätä roskakassalakia, ja minusta silloin roskakassalain yhteydessä täytyy hyväksyä roskakassaan liittyvät rajoitteet, jos niitä siihen halutaan asettaa.

Kolmanneksi, täällä on moneen otteeseen tuotu esille, että verojaostossa olisi tämän asian kanssa vitkuteltu. Olen jo kerran aiemmin todennut, vaikka olen sitä mieltä, että itselläni on hyvin herkät ja tarkat tuntosarvet, että en ole havainnut tämän kaltaista vetkuttelua. Siellä on kyllä vetkuteltu arvonlisäverolain ja tuloveroasteikkojen kanssa jne., mutta tämän lain yhteydessä en ole vetkuttelua havainnut. Minusta kyseessä on ollut asia, joka on ollut huomattavasti kommervenkisempi kuin alussa on huomattu ja luultu, esimerkiksi siinä, että ministeri Viinainen on lonkalta mennyt lupaamaan, että valtio nämä kassat takaa ilman, että asiaa olisi siihen mennessä pätkääkään valmisteltu. Kun ministeriön puolesta valmistelu tehtiin viikossa, se oli puutteellista, ja silloin asian valmistelu siirtyi tähän taloon.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen jo selvitti aika pitkälle näitä ponsia. Toetan, että sekä ed. Hassin että ed. Luukkaisen ponnet kohdistuvat lainsäätäjän kannanilmaisuna hallitukseen ja sitä kautta koko valtion koneistoon tavallaan ponnien toimintavelvollisuuden kohteena. Se, että valtiovarainvaliokunta vuoden 94 varainhoitovuotta varten esittää saman suuntaisen ponnien, on tietysti ihan hyvä, mutta ei se oikeuta ed. Sasia pidättäytymään kannattamasta näitä ponsia. Päinvastoin näyttää hyvin epäloogiselta, että yhtäällä ollaan hyväksymässä tällainen ponsi ja toisaalla sitten katsotaan, että se on joko ennenaikainen tai jotenkin muuten sopimaton.

Mitä tulee ed. Sasin vaatimukseen, että 1 miljoonan talletukset Ekan säästökassoiissa julkistetaan, niin näin tapahtuu varmasti jo sen perusteella, mitä ed. Puisto sanoi. Velkasaneerausdokumentit ovat julkisia, mutta vähintään tulisi tietysti julkistaa sellaiset talletukset, joista aiheutuu valtiolle lopullinen yli 1 miljoonan markan meno. Niinhän oli ed. Seppäsen esityksessä, ja minusta on hyvä, että tällainen tuotaisiin tänne käsitteilyyn koskien myös pankkitukea yhtä hyvin kuin Ekan säästökassa-asioita.

Täällä on moitittu sitä, että keskustelussa on tuotu esille säästökassojen tuleva heikko turva. Ed. Sasi on toisaalta vaatinut, että Ekan säästökassojen johdon olisi aktiivisesti tullut kertoa jo Ekan tallettajille tästä tilanteesta, joka on. En ymmärrä tällaista logiikkaa, että toisaalta vaaditaan tehokkaasti julkistamista säästökassatalletusten heikosta turvasta ja toisaalta siitä ei saisi keskustella täällä. Jos tämä on kokoomuslaista logiikkaa, niin kyllä se logiikka on yhtä sekavaa ja sotkuista kuin sian juoksu.

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Ed. Nikula jo veti oikeastaan sanat suustani. En tiedä, mistä ed. Sasi on saanut tällaisen gustafsson-syndrooman, että pitää niin monta kertaa kovistella, samasta vaalipiiristä ehkä. Sitä paitsi ihmettelen, että kahden loppututkimuksen mies, mikä ed. Sasi on, sotkee kaksi asiaa: Luottotappiot ovat ihan eri asia kuin se, että nyt puhutaan tallettajien saamisista. Me näemme sitten, mikä se lopullinen kustannusvastuu valtion osalta on.

Arvoisa puhemies! Pyysin myös puheenvuoron henkilökohtaisesti kipeästä asiasta. Jätin omaan arvoonsa perjantain keskustelussa sen, kun ed. Ukkola hyvin alatyylisesti heitti täällä: ”Alan epäillä, oliko ed. Gustafsson henkilökohtaisesti vaikeuksissa, oliko hänellä väärä pank-

ki." Tätä hänen lauselmaansa siteerattiin väljästi eri päivälehdissä. Näytin muutama hetki sitten ed. Ukkolalle oman Ekan säästökassakirjani, jossa täällä hetkellä on rahaa 267 markkaa 53 penniä, niin että olen kyllä tässä asiassa liikkeellä ihan todellisten pientallettajien vuoksi. Ihmettelen suuresti, että liberalismin aatteen lipunkantajana täällä oleva ed. Ukkola sortuu tämän tyyppiisiin potkuihin navan alle. Mutta hän tietysti itse vastaa omista sanoistaan.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Olin ensin ed. Gustafssonille todennut, että te käytitte täällä perjantaina varsin kovahenkisen puheenvuoron, jolla syylistitte muita tässä asiassa. Kyllä minäkin odottaisin, että kun te olette ker-
ran ollut Ekan hallintoneuvoston jäsen, niin sen sijaan, että täällä syylistätte muita, te menette Ekan tallettajien eteen ja sanotte, että te olette myös vastuussa tästä asiasta Ekan hallintoneuvoston jäsenenä sillä osuudella, mikä hallintoneuvoston jäsenelle kuuluu. Sitä teiltä odottaisin.

Mutta lyhyesti totean, että mielestäni tämä asia kuuluu budjetissa nimenomaan pankkitukimomentille ja siltä osin on soveltuvin osin noudatettava pankkituen ehtoja. Valtiovarainministerin lähettämän kirjeen kanta on osin tästä poikennut. Kuten ed. Sasi totesi, soveltuvin osin tähän voidaan pankkituen ehtoja soveltaa, ja näin totta kai pitää menetellä.

Myös valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on selvä ponsi vastuuasiasta. Siinä korostetaan ensisijaisesti nimenomaan Ekan johdon vastuun selvittämistä ja myös tilintarkastajien ja valtiovarainministeriön vastuuta. Tämä asia tulee hoitoon, kun siinä vielä nimenomaan mainitaan, että tämä on tehtävä riippumattoman erityistarkastuksen perusteella. Se erityistarkastus, minkä Eka teettää, ei riitä.

Yleisesti ottaen totean, että tässä on nyt säästökassatalletukset turvattu. Luulen, että säästökassatallettajat ovat tähän ratkaisuun ihan tyytyväisiä. Jatkossa meidän on kyllä edettävä siihen suuntaan, että yhteiskunnan vastuu erilaisista saatavista vähenee. Nimenomaan pankkienkin osalta on erotettava tulevaisuudessa sijoitukset ja talletukset ja yhteiskunnan vastuuta on vähennettävä eikä lisättävä, kuten täällä tuntuu vaadittavan. Mitkään varat eivät riitä siihen, että yhteiskunta kaikki saatavat korvaa, on mentävä vastuun vähentämisen suuntaan.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Olen edelleen sitä mieltä, että ed. Sasi ajoi talletusten

pääomien maksamisen pankkitukimomentille, jotta hän saattoi sen avulla käydä keskustelua pankkituen ehdoista, niiden ulottamisesta Eka-konserniin, ja käydä tätä loputonta vastuukeskustelua.

Olen edelleenkin sitä mieltä, että lausunto valtiovarainvaliokunnasta olisi valmistunut aiemmin kuin se valmistui, ellei ed. Sasilla ja keskustan haukoilla olisi ollut tietoinen pyrkimys jättää osa pääomista kokonaan maksamatta. (Välihuuto) — Ed. Halonen on ilmeisesti kyselee, mitä pahaa haukat ovat minulle tehneet. Eivät mitään, mutta kovin pulmusiksikaan heitä ei tässä asiassa voi nimittää. — Ed. Sasin puheenvuoro nimenomaan oli mielestäni osoitus siitä, miten talletusten pääomienkin täysimääräinen maksaminen valtion varoista näyttää häntä edelleenkin närästävän.

Pyysin puheenvuoron muistuttaakseni vielä ed. Sasin äskeisen puheenvuoron johdosta siitä, että aivan valtaosa nyt maksuun tulevista talletuksista on pientalletuksia, tavallisten ihmisten vanhuuden varalle tekemiä, juuri niitä, joita Suomessa on totuttu pitämään säästäväisyyden esimerkkinä. Tyypillisiä tallettajia ovat myöskin olleet he, joille säästökassa oli palkkatili tai lapsilisien tili, eräänlainen jokapäiväinen käyttelytili. Ne muutamat kymmenet suurallettajat, joiden ympärillä ed. Sasi on eduskunnassakin elämi-
nyt, ovat pääosin saamiemme tietojen mukaan olleet lähinnä juridisia henkilöitä, ammattias-
toja, sairaskassoja. Niistä harvoista yksityisistä henkilöistä, joita suurallettajien joukosta on löy-
tynyt, tyypillisimpiä ovat iäkkäät vanhukset, joi-
den pääomat ovat kertyneet elinikäisen säästämi-
sen, niukasti elämisen tuloksena, juuri sellaisen
elämisen ja säästämisen tuloksena, jota Suomessa
ennen kasinohuuma oli totuttu arvostamaan.

Valtiolle jää saamisoikeus talletusten maksamisen jälkeen siltä osin, jos vakuudet eivät kata kaikkea valtion panostusta. On vain syytä pelätä, että velkasaneeraus viivästyy, kun valittu menetely laissa on niin monimutkainen, vaikea ja 100 000 uutta velallista velkasaneerauksen piiriin tuova. Saman tien kun velkasaneeraus viivästyy, vaikeutuu, vaarantuvat tietenkin myös valtion saatavat. Tätähän me yritimme tolkuttaa lain toisen käsittelyn yhteydessä. Teimme myös asiaa tarkoittavia pykälämuutosehdotuksia, mutta valitettavasti eduskunnan porvarienemmistö ne kaatoi.

Ekan säästökassatalletukset eivät kuluneen vuoden aikana ole kasvaneet aggressiivisen markkinoinnin tuloksena. Ne ovat kasvaneet mm. sen vuoksi, että vuosi sitten STS-Pankki

kaatui. Jonkun verran STS-Pankin entisiä tallettajia siirtyi asiakkaaksi Ekan säästökassaan. Säästökassatalletukset ovat myös kasvaneet sen vuoksi, että hyvin monet ihmiset ovat työlääntyneet, kyllästyneet liikepankkien ahneuteen, siihen tapaan, jolla ne ovat palvelumaksujaan jatkuvasti korottaneet.

Herra puhemies! Olen sitä mieltä, että viranomaisvalvonta ei ole välttämättä onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla Ekan säästökassassa. Siitä huolimatta en voi kuvitella, että eduskunta viranomaisvalvojana voisi onnistua sen paremmin. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että eduskunnan ei pidä nyt operatiivisiin liikkeisiin, ei sen paremmin Ekan säästökassassa kuin pankkienkaan valvonnassa, pyrkiä. Olen myös sitä mieltä, että ne selvitykset, joita täällä mm. ponsien muodossa haetaan, tullaan saamaan siinä yhteydessä, kun parhaillaan meneillään oleva erityistilintarkastus, jota velkasaneeraus edellyttää, tulee loppuun suoritetuksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on kahdella tavalla ollut epäjohtonmukaista. Hallituksen taholta se on ollut epäjohtonmukaista siinä mielessä, että jos säästökassatalletukset ovat pankkitalletuksia tai niitä kohdellaan kuin pankkitalletuksia ja vaaditaan erityistilintarkastuksia ja selvityksiä ja sitä myöten vastuukysymysten selvityksiä ja leväperäisyyden ja rikkollisen toiminnan saattamista toimenpiteitten alaiseksi, silloin säästökassatalletuksille kuuluu myös korko. Jos ne ovat kerran pankkitalletuksia, niille on maksettava korko. Toisaalta vasemmisto on epäjohtonmukainen siinä, että se vaatii korkoa ja se vielä vaatii huoltokonttoreita tämän piiriin. Huoltokonttorit eivät ole pankkeja, ja niitä talletuksia ei siinä mielessä tarvitse korvata, koska jos huoltokonttorit yhdistetään tähän lakiin, silloin on yhdistettävä kaikkien muidenkin yritysten huoltokonttorit vastaisuudessa.

Epäjohtonmukaista vasemmiston keskustelussa on ollut se, että ei haluta hyväksyä sitä, että vastuukysymykset on selvitettävä kuten pankkitalletusten ja pankkituen osalta. Jos niitä ei selvitetä, sinne jää piiloon sellaista toimintaa, joka vaatii jopa viranomaistoimintaa ja oikeudellisia toimenpiteitä. Kannatan ehdottomasti ed. Luukkaisen ja ed. Hassin ponsia, mutta ne eivät riitä. Tässä keskustelussa ei ollenkaan ole tuotu esiin vielä sitä, mikä on luottamusmiessuhteen, Ekan hallintoneuvoston jäsenten, vastuu. Tämän talon pitäisi vaatia sekin selvitettäväksi. Se on minusta kysymys, joka vaatii vastauksen. He

ovat valvoneet huonosti Ekaa, ja kun Eka on huonosti hoidettu firma, säästökassat joutuvat nyt meidän veronmaksajien vastuulle; sitä kautta Ekan luottamusmiessuhteet, ed. Gustafsson jne., on vastuussa tästä revohkasta. En ole kyllä huomannut, että ed. Luttinen, hallintoneuvoston puheenjohtaja, olisi käyttänyt yhtä ainutta puheen- vuoroa tässä salissa.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Kun keskustelu alkaa olla lopullaan, niin kuin pitääkin olla jo, haluan lyhyesti todeta, että kun kuuntelin kahdeksannen kerran ed. Hämäläisen puheenvuoron liki samanlaisena, minä näen, että on edesvastuutonta opposition lietsominen, jota ei tapahdu vain tässä salissa vaan myös kansalaisten keskuudessa. Kansalaissopua halutaan tietoisesti kiristää. Tässä yritetään auttaa ihmisiä, pääomat korvata, ja niin kuin on tullut esille, niin pian kuin mahdollista ne varmasti pannaan myös maksatukseen. Ensi vuoden alussa budjetti astuu voimaan, ja näin ollen tässä ei enää mistään viivytyksestä tarvitse olla kysymys.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Olen työhuoneessani hämmästellessäni kuunnellut viime minuuteilla käytyä keskustelua. Olen ihmeissäni siitä, että oikeiston taholla ei haluta tukea sitä, että eduskunta vaatisi sen selvittämistä, mikä on Ekan johdon vastuu tässä tilanteessa, ja että toisaalta salin vasemmalla laidalla ei haluta yhtyä vaatimaan valtiovarainministeriön virkavastuun selvittämistä. Vaikuttaa vähän siltä, että tässä ikävässä tilanteessa, jossa me nyt olemme Ekan osalta, vihreät ja ed. Ukkola ovat ainoat, jotka ovat voineet miettiä kannanottojaan siltä pohjalta, että meillä ei ole mitään sellaisia sidonnaisuuksia mihinkään tässä pelissä mukana olleeseen tahoon, jotka jotenkin meidän suutamme tukkisivat ja rajoittaisivat kannanottojamme.

Ed. Korhonen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Renko sanoi, että vasemmisto on käyttäytynyt edesvastuuttomasti, ja ed. Ukkola, että meidän käyttäytymisemme on ollut epäjohtonmukaista. Kyllä se on ollut täysin johdonmukaista, enkä tunnusta olleeni yhtään edesvastuuton. Kyllä tässä on haettu nimenomaan normaalisäästäjälle, säästökassa-asiakkaalle, niitä oikeuksia, jotka meidän mielestämme hänelle kuuluvat.

Ed. Ukkola, korkojen vaatiminen on mielestäni täysin johdonmukaista nimenomaan perustelujen taloudellisilla ja rationaalisilla syillä. Satatuhatta velkojaa saneerauspesää kohti on täysin

epäjohdonmukaista, täysin järjetöntä toimintaa. Tiedetään, että opposition kompromissiesityksenä esitetyllä 2,5 prosentin käyttötytilin alimmalla korolla kustannukset olisivat noin 30 miljoonaa. Kun ne saneerausmenettelyn kautta tulevat olemaan noin 50 miljoonaa, en minä ymmärrä, mitä epäjohdonmukaista siinä on, jos yhteiskunnan varoja halutaan säästää 20 miljoonaa markkaa ja yksinkertaistaa ja rationalisoida toimintoja.

Ed. Ollila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Korhonen ymmärsi aivan väärin minun puheeni. (Vasemmalta: Ei se ihme ole! — Oikealta: Taas kerran!) Minähän kannatan sitä, että korot maksetaan säästökassatalletuksille sen vuoksi, että jos meillä kerran on pankkitalletuksia, niille on maksettava silloin korot. Sen sijaan huoltokontoreiden kohdalla en ole sitä kannattanut. Jos ed. Korhonen olisi ystävällinen ja yrittäisi kuunnella hieman tarkemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Backmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän kaikkiin nyt hyväksytyn lain täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin siten, että valtion maksatus voidaan käytännössä välittömästi aloittaa sen jälkeen, kun vuoden 1994 talousarvio tulee voimaan."

Ed. Luukkainen on ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, ovatko viranomaiset valvoneet asianmukaisesti sitä, että Eka-yhtymän säästökassatalletusten turvana on ollut riittävän kattavat vakuudet, sekä, mikäli laiminlyöntejä ilmenee, että hallitus ryhtyy toimiin velvollisuutensa rikkoneiden saatamiseksi vastuuseen."

Ed. Hassi on ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää sen selvittämistä, onko Eka-yhtymän ja sen rahoittajapankkien johto syöllistynyt säästökassatallettajien tietoiseen harhauttamiseen, ja että selvityksen perusteella ryhdytään asianmukaisiin oikeustoimiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Hämäläisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Hämäläisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 68 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 14 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hassin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Hassin ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 14 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 55. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Yleisradio Oy:stä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 124

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 14

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Minusta on erittäin hyvä, että me saamme yleisradiolain. Ei se suuresti muullista nykytilaa, mutta se varmistaa Yleisradion asemaa tulevaisuutta silmälläpitäen. Se varmistaa sen, että meillä on rahoituspohja sellaiselle tiedotusvälineelle, jonka tehtävänä on

kansallisen kulttuurin kehittäminen, monipuolisen tiedon välittäminen ja aidon kansainvälisyyden edustaminen tässä kaupallistuvassa, pinnallistuvassa ja angloamerikkalaistuvassa sähköisen tiedonvälityksen maailmassa.

Olisi voinut arvioida, että olisimme konsensushengessä voineet yleisradiolain viedä läpi, niin kuin se varmaan tapahtuukin muodollisesti. Mutta tosiasiansahan täällä toisessa käsittelyssä, kun kävin puheenvuorot läpi, kokoomuksen taholta esitettiin aika lailla kriittisiä puheenvuoroja lakiin nähden. Esimerkiksi ed. Minna Karhunen totesi, että hän oli eräässä tapauksessa valmis hylkäämään lain. Hänen olisi pitänyt olla täsmällisempi ja kertoa, että hän oli esittämässä, että laki vedetään pois valiokunnan käsittelystä ja tätä vuosikymmeniä jatkunutta valmistelua jatkettaisiin edelleen eli kaikki aloitettaisiinkin uudelleen. Ed. Minna Karhunen, niin nuori ja niin konservatiivi; tuntuu aika ikävältä.

Vakavampaa minusta oli se, että puoluesihteerri, ed. Kivelä sanoi, että Yleisradio ei tämän muotoisena taloudellisesti tule selviämään pitkän päälle. Mitä hän tällä tarkoittaa? Se on jo vakava spekulointi, koska tässä puhui jo hyvin vakavasti otettava Yleisradion taustalla oleva ihminen. Hän siis lähti siitä, että Yleisradion talous ei tämän muotoista toimintaa kestä. Mitä puoluesihteerri, ed. Kivelä tarkoittaa, sitäkö, että Yleisradiolle tehdään jotakin, joka vie sen riippuvaisemmaksi kaupallisuudesta vai mitä? Tämä oli huolestuttava lausunto, koska minusta me olemme tässä laissa lähteneet nimenomaan siitä, että Yleisradion rahoitus on turvattu tämän lain muodossa. On annettu siitä vakuudet, että Yleisradio on rahoituksellisesti varmistettu, joka raha tietysti aina viime kädessä onkin ratkaisevaa ja tärkeää.

Sitten puhui ed. Tiuri. Siihen ei kannata mielestäni pitkästi aikaa käyttää. Joka vertaa Yleisradiota Viralliseen lehteen, ei ole kovin pitkällä journalismin maailmassa. Tekniikan osalta, minä myönnän, ed. Tiuri tuntee mikroaallot ja digitaalit, mutta jos Yleisradio ja Virallinen lehti ovat hänelle jotakin yhtä ja samaa, niin vaikea keskustelua on siltä osin jatkaa. Kaiken kaikkiaan ed. Tiurin puheenvuorosta, kun sen vielä luin äsken, kävi ilmi se, että hän ei taida kannattaa Yleisradion tapaista laitosta Suomeen ollenkaan, vaan amerikkalaistyyppistä laitosta, systeemiä, jossa on vain kaupallisia sähköisiä tiedotusvälineitä. Onhan USA:ssakin varsin heikko julkisen palvelun laitos, mutta ei siinä mielessä kuin Euroopassa julkisen palvelun ja valtiovalan suojeluksessa

olevia laitoksia on. Minusta tuntuu, että ed. Tiurin puheenvuoron, joka oli pitkä, rönstyilevä ja tekniikkaa täynnä, pihvi oli kuitenkin siinä, että mitään Yleisradiota ei saisi olla olemassakaan ja että sen takia tämä laki on paha.

Ed. Antvuorikin totesi, että laki on jo syntyessään vanhentunut. En pidä tällaista lakia vanhentuneena missään tapauksessa, koska tässä asetetaan rahoituspohja kuntoon ja tässä laitetaan myös Yleisradiolle selkeät kehukset, minkä suuntaisesti sen pitää toimia.

Täällä on esitetty ponsia siitä, minkälainen hallitus Yleisradiolla pitää olla. Tässä on tietysti edistys asialla. Minä olen ja olen aina ollut aidosti sitä mieltä, että naisille kuuluu paljon vahvempi edustus kaikissa päätöselimissä. Mutta silti kannattaa varmasti hetken miettiä ja keskustella siitä, kuuluko eduskunnan määrätä, minkälainen on Yleisradion hallituksen kokoonpano. Se on suuren luokan periaatteellinenkin kysymys, koska tässä koko lainsäädännössähän on lähdetty siitä, että hallintoneuvosto päättää hallituksesta. Nyt ruvetaan valitsemaan Yleisradiolle johtajia tässä salissa. Onko se oikein vai ei, siitä kannattaa hetki puhua ja sitä miettiä, koska tässä äkkiä ollaan siinä, että täällä ruvetaan valitsemaan koko johto ja keskustelu karkaa yleisistä suunta- viivoista hyvin yksityiskohtaisiin asioihin, joita yleisradiolailla ei ole tarkoitus säädellä. Minä olen ymmärtänyt, että kaikki ovat yksimielisiä siitä, että Yleisradio on jollakin tavalla eduskunnan radio, mutta eduskunta ei sitten kuitenkaan puutu suoraan johonkin ohjelmaan tai edes henkilövalintoihin, vaan ne toimet suorittaa hallintoneuvosto, jolla on ohjeenaan mm. tasa-arvolaki, kun se päätöksensä tekee.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilää pyytäisin lukemaan vielä tarkemmin ne puheenvuorot, joita hän on itselleen kerännyt, koska perjantaina täällä sanoin, että olisin ollut valmis jopa hylkäämään lakiesityksen johtuen sen lainvalmistelun erittäin huonosta tasosta. Mielestäni valiokunnan tehtäviin ei kuulu lähteä tekemään juridisia muutoksia, siis ihan lakitekniisiä muutoksia ja oikaisuja, kirjoitusvirheiden oikaisuja, suomen kielen sanamuotojen oikaisuja. Nimenomaan tästä syystä olisin ollut sen valmis palauttamaan varsinkin, kun liikenneministeriöstä toistuvasti tulee näin huonosti valmisteltuja esityksiä. Joskus on pakko antaa riittävän suuri näpätys.

Tarvitaanko lakia vai ei? Kun laki on tullut tänne eduskuntaan, niin olen sen valmis hyväksy-

mään ja viemään täällä läpi. Olen sitä mieltä, että sitä ei olisi tänne pitänyt lainkaan tullakaan. Mutta kun se nyt on täällä, tehdään siitä niin hyvä kuin mahdollista. Valitettavasti siitä riittävän hyvää ei tule, koska perjantaina esittämäni ponsi ei mennyt eduskunnassa läpi.

Mitä tulee ed. Antvuoren ponteen, käsittääkseni sen muotoilu on niin löyhä, että sillä ei pyritä vaikuttamaan johtajavalintoihin, esimerkiksi hallituksen kokoonpanoon, niin kuin esimerkiksi sosialidemokraatit olisivat halunneet vaikuttaa muuttamalla siirtymäsäännöspäätöksiä, mikä olisi automaattisesti tarkoittanut, että eduskunta ottaa kantaa siihen, kuka johtajana toimii ja kuka ei.

Mitä nuoruuteen ja konservatiivisuuteen tulee, niin olen tosi kiitollinen, että puolen vuoden kuluttua ilmeisesti pääsen eroon kuopuksen taakasta. Nuoruudesta en pääse kuin ajan kanssa eroon, mutta konservatiivina aion pysyä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ainahan sitä löytää perusteen, jos haluaa jotakin jarruttaa, mutta ei oikein arvaa sanoa, mistä syystä. Jos jossakin hallituksen esityksessä on puutteellisuuksia jonkun mielestä, neidän voidaan eduskunnassa korjata. Minä en ymmärrä sitä narinaa, että joudutaan tekemään työtä valiokunnassa tai eduskunnassa ylipäätään. Jos on korjattavaa, niin korjataan. Mikä ihmeen täydellisuuden tavoittelu pitäisi jollakin hallituksella olla, että jos ei siellä ole jokainen pilkku ja piste kohdallaan, niin täällä alkaa hirveä narina siitä, että joudutaan korjaamaan. Korjataan. Sehän on eduskunnan homma. Enemmähän me sillä lailla saamme valtaa tähän taloon, kun otamme täällä ne asiat käsiimme. Kyllä se oli veruke, ed. Karhunen, koko kokoomusryhmällä. Teillä ei ollut oikein innostusta tähän lakiin. Kyllä minä ainakin sen niin tulkitin.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kukin vähän tietysti omalla tavallaan ottaa nämä korjaukset. Minä puolestani ajattelin kuunnellessani tätä valitusta hallituksen esitysten tasosta, että tuollaisella pikaisella vilkaisulla ei tämä esitys mitenkään keskivertoa huonompi ole tämän hallituksen antamaksi. Päinvastoin erittäin monia hallituksen esityksiä on jouduttu korjaamaan kuluneen hallituskauden aikana lähes alusta alkaen ja todella vaivalloisen työn takaa, kuten paljon puhuttu velkasaneerauspaketti, joka oli kyllä ihan viittä vaille, että edes sillä työllä olisi sitä kannattanut tehdä,

niin kuin presidenttikin sitä vahvistaessaan epäili. On tietysti erittäin hyvä, että kokoomuksenkin puolella on kritiikki nousussa, toivottavasti rehellisellä tavalla.

Ed. Antvuori: Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä keskustelimme pitkään yleisradio-lain sisällöstä, enkä puutu siihen enää, vaan pyydän ehdottaa seuraavan sisältöisen lausuman:

”Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvosto huolehtii siitä, että yhtiön henkilöstöpolitiikassa kaikilla tasoilla turvataan miesten ja naisten välinen tasa-arvo.”

Jotkut täällä ovat halunneet vähätellä edellä olevan ponnien tarpeellisuutta sanomalla, että tärkeintä on saada Yleisradioon ja sen johtajistoon parhaimmat kyvyt eikä naista naisen vuoksi. Totta onkin, Yleisradion johtopaikoille tarvitaan nyt todellakin kovan tason ammattilaisia. Koko viestinnän kenttä on suurten haasteiden edessä. Teknologia muuttuu nopeasti. Kilpailu tulee olemaan kovaa, ja viestintätaloudellisiin realiteetteihin on pakko vastata.

Tasa-arvokysymyksiä ei tänä päivänä tarvitse esittää sillä idealla, että naisia on ylipäätensä valittava erilaisiin tehtäviin. Suomalaisen naisten koulutus on maailman huippuluokkaa. Naiset toimivat yhteiskunnan kaikilla aloilla. Yleisradiossa on erittäin kyvykkäitä naisia osaamisensa puolesta. Heitä ei tarvitse jättää sivustakatsojiksi. Realiteetti vain on se, etteivät naiset ole päässeet Yleisradiossa johtopaikoille.

Johtajistossa ei nykyisellään ole ainoatakaan naista. Samoin päällikkötasoisilla paikoilla on melkein poikkeuksetta miehiä. On selvää, että tämä yksipuolisuus heijastuu myös ohjelmapolitiikkaan. Onhan naisen ja miehen tapa hahmottaa ja kokea maailma aivan erilainen. Yleisradion on aktiivisesti kehitettävä ohjelmiaan siten, että naisten osuutta niissä selvästi lisätään.

Herra puhemies! Yleisradio on eduskunnan alainen yhtiö. Meidän on täältä käsin lähetettävä se signaali, jolla haluamme selkeästi puuttua naisten aliedustukseen yhtiön johtopaikoilla ja haluamme korjata tasa-arvoa loukkaavan vääristymän yhtiön hallinnossa.

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Olen tämän asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa käydyissä keskusteluissa todennut, että yleisradiolaki on tarpeellinen ja että se on pääosin sisältönsä osalta kunnossa. Tältä osin voin vain todeta sen, että laki tarjoaa nyt oivat välineet siihen, että Yleisradio selviytyy siitä kansallisesta tehtä-

västään, joka sillä kulttuurin, tiedon ja taidon välittäjänä on.

Olen myös tämän lain eri käsittelyvaiheissa pohtinut sitä, mikä on Yleisradion tiedonvälittäjän rooli yleisemmin yhteiskuntapolitiikassa. Olen päätenyt myös siihen johtopäätökseen, että sillä, mitä Yleisradio välittää, millä tavalla ohjelmat tehdään, on hyvin suuri vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan. Siitä huolimatta, että ed. Tennilä puheenvuorossaan epäili, että meillä naiskansanedustajilla, jotka olemme ponsia jättäneet tämän asian käsittelyyn, olisi tavoitteena puuttua jollakin tavoin Yleisradion ohjelmatoimintaan, voin sanoa, että tästä ei ole lainkaan kysymys, vaan että me yritämme vaikuttaa näillä ponsillamme siihen suuntaan, että hallintoneuvosto omassa päätöksenteossään ja seuraamisvelvoitteensa mukaisesti katselee asioita myöskin tasa-arvonäkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Ehdotan seuraavan sisältoisen lausuman:

”Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy ohjelmatoiminnallaan vaikuttaa osaltaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.”

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella olin tasa-arvoasiain neuvottelukunnassa. Minusta ed. Antvuoren ponsi sinällään on muutoin hyvä, mutta jos näin tehdään kaikilla tasoilla, se tarkoittaa myöskin sitä, että hallitukseen on valittava nainen. Se on niin pieni porukka, että tämä pilaa oikeastaan ponnin. Muutoin minusta tämä on ihan hyvä ponsi, mutta jos ruvetaan sitomaan kädet hallintoneuvostolta, niin minusta se on väärin. Hallintoneuvostossa on aika runsaasti naisia, ja he voivat kyllä vaikuttaa myöskin naisvalintoihin tuossa talossa mielestäni sitä kautta.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämän yleisradiolain yhteydessä on eräin osin näköjään pelattu Yleisradion johtajapeliä ja nyt pelataan tällaista tasa-arvopeliäkin myös. En tiedä, mihin tällä loppujen lopuksi pyritään. Eduskunta voisi tehdä aivan hyvin ponnin, että vaaditaan, että aurinko nousee idästä ja laskee länteen.

Nämä tavoitteet ovat tietysti aivan hyviä, ja tähän tulee Yleisradion käsittääkseni pyrkiäkin, mutta ei eduskunta voi siitä lähteä, että me lähdemme vaikuttamaan sekä ohjelmatoimintaan että Yleisradion sisäisiin asioihin. Me hyväksyimme tämän lain myötä yleisradiolain, jonka poh-

jalla Yleisradiolla on hyvä toimintakenttä ja mahdollisuus vastata tämän päivän haasteisiin ja tarvittaessa myös huomispäivän haasteisiin, mutta mielestäni sekä ed. Kasurisen että aiemminkin esitetty ponsi ja nämä muutkin ponnet ovat sellaisia, että niitä eduskunnan ei tarvitse lähteä täällä erikseen päättämään.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Edustajien Antvuori ja Kasurinen esittämät ponnet ovat aivan hyviä, mutta koska ilmeisesti kannatuspuheenvuoroista on sovittu jonkun toisen kanssa, niin en tässä yhteydessä käytä varsinaista kannatuspuheenvuoroa.

Ed. Rossille haluaisin huomauttaa, että eduskunta on jo aikaisemminkin ottanut kantaa monien, monien tahojen sisäisiin asioihin, kun se on säättänyt tasa-arvolain, jossa sanotaan mm., että työnhaussa ei ketään saa syrjiä sukupuolen perusteella, ja jossa edellytetään, että kunnallisiin luottamuselimiin valitaan sekä miehiä että naisia.

Yleisradiossa tähän mennessä kuitenkin, siitä huolimatta että meillä on yleinen tasa-arvolaki, ei sitä ole tulkittu niin, että se olisi edellyttänyt Yleisradion ylimmän johdon eli Yleisradion hallituksen jäseniksi myös naisia.

Koska ed. Antvuoren ponsi on nimenomaan Yleisradion hallituksen osalta hieman pyöreä, haluan ehdottaa vielä täsmällisemmän Yleisradion hallitusta aivan eksplisiittisesti koskevan lausuman, joka kuuluu näin:

”Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy:n hallitukseen tulee molempien sukupuolten edustus ja että Yleisradion hallintoelimiä valittaessa muutoinkin otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvo.”

Haluaisin kertoa tässä yhteydessä eduskunnalle, että olen itse käynyt läpi aika paljon tutkimuksia, jotka liittyvät sukupuolten tasa-arvoon erilaisissa organisaatioissa, naisten ja miesten urakehitykseen eri organisaatioissa. Muun muassa valmistellessani tasa-arvoasiain neuvottelukunnalle Nainen ja tekniikka -nimistä raporttia tutkin naisinsinöörien uraa koskevia tutkimuksia hyvin monista maista ja tein myös omaa tutkimusta Suomen osalta.

Voisin tiivistää näistä tutkimuksista löytämäni asian siten, että sukupuolten tasa-arvo organisaation, minkä tahansa organisaation, ylimmässä johdossa on erittäin hyvä tunnusmerkki sen sisäisestä tilasta. Sellaisessa organisaatiossa, jonka työntekijöinä on paljon naisia, mutta jossa pätevät naiset eivät etene, tämä on tunnusmerkki siitä, että jotain on vialla. Jos nainen ei pätevyy-

tensä perusteella etene, niin se herättää kysymyksen, onko miestenkään etenemisperuste pätevyys vai onko se jokin muu.

Monet sosiologit ovat todenneet, että organisaatioissa, joita kutsutaan hierarkkiseksi ja jäykiksi, on sellainen taipumus, että vanha johto sumplii seuraajikseen mahdollisimman paljon itsensä kaltaiset henkilöt, henkilöt, jotka rotunsa, sukupuolensa, yhteiskunnallisen taustansa, uskontonsa, kieliryhmänsä jne. puolesta muistuttavat mahdollisimman paljon edeltäjiään. Miesvaltaisissa organisaatioissa tämä merkitsee luonnollisesti sitä, että vanha johto tämän tyyppisissä organisaatioissa sumplii seuraajikseen miehiä. Mutta tämä merkitsee sitä, että uralla etenemisen perusteena ei ole silloin myöskään miesten kohdalla ensisijaisesti pätevyys, vaan jokin muu.

Olen aivan vakuuttunut siitä, että yksi parhaita tapoja tervehtyä minkä tahansa organisaation sisäistä tilaa on huolehtia siitä, että johdossa on molemmissa sukupuolilla tasavertainen edustus. Erityisesti, kun on kysymys Yleisradiosta, se on sikäli tärkeää, että, kuten kaikki tiedämme, joukkotiedotuksella on erittäin suuri osuus maailmankuvan muodostumisessa. Monet tutkimukset kertovat siitä, että on olemassa selvä ero siinä, mitä miehet ja naiset keskimäärin pitävät oleellisena, esimerkiksi uutisia valittaessa siinä, millä kriteereillä uutiset valitaan. Jotta suomalaisen kulttuurin ja maailmankuvan muodostumisen kannalta keskeisessä Yleisradiossa toteutuisi tasapuolisuus tässä suhteessa, on välttämätöntä huolehtia, että myös ylimmässä johdossa vallitsee sukupuolten tasa-arvo.

Haluan vielä toistaa sen, minkä sanoin tämän lain toisessa käsittelyssä, että voi olla, että mikäli eduskunta hyväksyy esittämäni ponnen, tästä vielä joskus tulee miesten suojajonsi, koska edellytän nimenomaan sitä, että molempia sukupuolia on Yleisradion ylimmässä johdossa. Eli ei voida valita myöskään pelkästään naisista koostuvaa johtoa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuohon, mitä ed. Hassi sanoi juuri, on ehkä syytä kiinnittää huomiota vähän leikillään, sillä onhan siellä erittäin ammattitaitoisesti toteutettu Naisten tunti, mutta en ole ohjelmistosta havainnut vastaavaa miesten tuntia.

Mutta ihan asiaan: Toivon, että Yleisradion hallituksessa, ylimmässä johdossa, on ammattitaitoisia naisia ja miehiä ilman, että on kysymys tasa-arvolain mukaisesta toiminnasta. Jokaisen täytyy siellä oma paikkansa saavuttaa, onko hän sitten nainen tai mies. Ylen hallintoneuvosto valitaan seuraavien vaalien jälkeen ensimmäisillä valtiopäivillä. Valittakoon sitten sellainen hallintoneuvosto, että se kykenee valitsemaan johdon ja toimimaan niin, että siellä on naisia ja miehiä. Ei minusta se sen kummempi asia ole, se on aivan normaali asia. Mutta siinä, että se ponsien kautta todetaan täällä erikseen, minun mielestäni eduskunta menee yli.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että pitkään pääjohtajana toimineen Hella Wuolijoen perintö on yleisradioyhtiössä ollut aina niin voimakas, että tänäkin päivänä yhtiö on varmasti yksi Suomen parhaita yrityksiä nimenomaan tasa-arvonäkökulman kannalta. Se on aina toiminut. Eivät johtajat Yleisradiossa tee ohjelmapolitiikkaa. Se täytyy koko ajan muistaa. Ohjelmia tekevät toimittajat, ja siinä toimittajayhteisössä naisten rooli on tavattoman merkittävä määrältään, niin myös laadultaan. Väitän, että se myös näkyy ja kuuluu Yleisradion ohjelmistossa erinomaisella tavalla.

Sikäli ponsikeskustelu on nyt hieman erikoista, että Yleisradiohan on eduskunnan radio ja tietysti valvontaroolia käyttää Yleisradion hallintoneuvosto. Eikö meillä ole mukamas muita keinoja kuin tällainen ponsitehtailu viestittää eduskunnan tahtoa hallintoneuvostolle? Olen hyvin vakuuttunut siitä, että muitakin keinoja on.

Näin yleiseltä kannalta täytyy sanoa, että ed. Kasurisen ponsi on kuitenkin kaikkein lähinnä sellaista, mitä ainakin noin henkisesti mielessä voi kannattaa. Kysymyksen on siitä, että otetaan selvästi kantaa tavallaan tasa-arvokysymyksen hoitamiseen yleensä yhteiskunnassa ja suomalaisessa keskustelussa. Kaikkein parhaalla tavalla siihen voidaan vaikuttaa nimenomaan ohjelmatoinnin kautta. Mutta silti, ed. Kasurinen, pahottelen, vaikka olen lähes samaa mieltä. Tässä ollaan hyvin lähellä ottamassa kantaa myös Yleisradion ohjelmatoimintaan, mitä ei omistajan ja eduskunnan tule suinkaan tehdä.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rossi viittasi siihen, että Yleisradiossa radion puolella toimii Naisten tunti mutta

Miesten tunti -nimistä ohjelmaa ei ole. Minä väitän, että Yleisradiossa on miesten tunteja aika paljon. Ne eivät vain ole sen nimisiä.

Mitä tulee nimenomaisesti Naisten tuntiin, haluaisin kertoa, että Naisten tunti -ohjelman toimittajaa on kielletty järjestämästä naispuolisten presidenttiehdokkaiden tenttiä. Sen sijaan television puolella ja radiossa on useita sellaisia presidenttiehdokkaiden paneeleja, joissa esiintyy vain miespuolisia presidenttiehdokkaita ja heistä ne, joilla on gallupeissa eniten kannatusta. Raja on vedetty juuri niin, että naispuoliset ehdokkaat eivät pienemmän porukan tentteihin pääse. Se on yksi esimerkki siitä, millaisia "miesten tunteja" Yleisradio yleisölle tarjota.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hassin perustelulausumaehdotusta ja haluaisin vähän käsitellä tasa-arvolainsäädännön ja Yleisradion problematiikkaa.

Tasa-arvolaisahan sanotaan, että viranomaisten tulee edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa ja erityisesti poistaa esteitä tasa-arvon toteutumiselle. Tämä on oikeastaan ainut tasa-arvolain säännös, joka ulottaa vaikutuksensa myös Yleisradioon toiminnallisesti. Henkilöstöpolitiikan osalta tietyksi kaikki syrjintäkiellot koskevat myös Yleisradiota.

Vakituisen tulkinnan mukaan, jota ilmeisesti tämä lainsäädäntö ei tule muuttamaan, Yleisradiossa viranomaisen vastuulla ja asemassa toimii vain hallintoneuvosto. Tästä oikeuskanslerin kannanotto, joka itse asiassa on annettu nykyisen pääjohtajan tekemän, vakuutusyhtiöitä koskevan ohjelman johdosta. Jotkut ehkä muistavat tämän 60-luvun puolivälin merkittävän ohjelman.

Näin ollen Yleisradion koko ohjelmapolitiikan työ jää tasa-arvolain ulkopuolelle, mikä on tietysti perusteltua juuri niistä syistä, joita on sanottu. Lainsäätäjän ei kovinkaan hyvin voida edellyttää vaikuttavan yksittäisten ohjelmien sisältöön. Siinä on toimittajien ja toimitusten johdon ammattitaidosta kysymys, ja jos siinä suhteessa tapahtuu virheitä ja väärinkäytöksiä, työnantajan normaali keinot ohjata jälkikäteen tätä työtä ovat käytettävissä, mutta mitään ennakollista tasa-arvosensuuria tai muutakaan sensuuria en pidä Yleisradiolle perusteltuna. Sen vuoksi on minusta hyvä, että perustelulausumissa painotetaan sitä, että tavallaan yksittäisiä ohjelmia edeltävissä ratkaisuissa toimielinten kokoonpanolla pyritään siihen, että tasa-arvo ohjelmatyössä voi toteutua.

Yleisradiolla oli aikoinaan ohjelmatoiminnan säännöstö, joka oli siitä erikoinen, että siellä oli sivukaupalla tasa-arvoa puolueiden kesken. Se oli todella millimetrin tarkalla vaa'alla punnittua tasa-arvoa. Naisten ja miesten tasa-arvosta siellä ei ollut sanaakaan. Muun muassa tasa-arvovaltuutetun toimistoon tuli aika paljon Yleisradion ohjelmia koskevia selvityspyyntöjä, joista yhtenä esimerkkinä voi ottaa Urheiluruudun. Huomautettiin, että naisten urheilua ja naisten tuloksia siellä käsitellään selvästi vähemmän kuin miesten, ja selvityksessä kävi ilmi, että Yleisradio kaikista tiedotusvälineistä eniten antoi aikaa naisten urheilulle. Mutta tänäkin päivänä vielä Urheiluruudussa luetaan naisten tuloksia ja tuloksia, ikään kuin olisi olemassa urheilijoita ja naisurheilijoita, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa. (Ed. Tennilä: Seuraakohan edustaja Urheiluruutua!) — Seuraan juuri mm. tästä syystä. Pidän sitä hyvänä ohjelmana sinänsä.

Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstö on nyt uusittu ja siinä yhteydessä on mainittu myös tasa-arvo yhtenä ohjelmatoimintaa kokonaisuutena ohjaavana periaatteena. Tasa-arvolain perusteluissa lausutaan, että erityisen tärkeätä on viranomaisten tiedottamisessa ja yleensä viestinnässä korostaa seikkoja, jotka edistävät tasa-arvon toteutumista. Sen vuoksi pidän ponsia, myös ed. Antvuoren ja ed. Kasurisen ponsia, tässä mielessä hyvin perusteltuina.

Yleisradiohan on eduskunnan radio, viestintäväline, niin kuin näkyy laistakin. Tässä mielessä tietysti eduskunta on erittäin sopiva antamaan ohjeet, yleiset puitteet, sille, miten Yleisradiossa tasa-arvo toteutuu. Meidän vallassamme on puuttua henkilövalintoihin, toimielinten kokoonpanoihin, ei sen sijaan yksittäisiin ohjelmiin. Mutta toimielinten kokoonpanoa koskevilla ratkaisuilla tietysti välillisesti vaikutetaan siihen suuntaan, että yleinen tasa-arvotavoite Yleisradion ohjelmistossa voi toteutua.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Pidän lakia merkittävänä. Yleisradiota voidaan toivon mukaan kehittää täyden palvelun yleisradioyhtiönä. Olen lain ensimmäisessä käsittelyssä laajemminkin puuttunut lakiin, joten en toista enää näitä käsityksiä.

Nyt kolmannessa käsittelyssä on merkillepantavaa, että eduskunnassa naiset ovat peräänkuuluttamassa sukupuolten tasa-arvoa Yleisradion henkilöstöpolitiikkaan, toivottavasti myös MTV:n henkilöstöpolitiikkaan. Se osoittaa valpastumista ja mielestäni aitoa vaikuttamishalua

tasa-arvon suuntaan. Tämä on merkittävää myös siksi, että naisten kokemusta ja elämän arjen tuntemusta tarvitaan kipeästi myös nyt käsittelyssä olevassa, eduskunnan alaisessa yhtiössä. Siis sitä tarvitaan kipeästi. Tarve on ilmeinen erityisesti johtotasolla. Ohjelman tekijöinä on runsaasti naisia, kuten ed. M. Laukkanen aivan oikein totesi.

Muuten on todettava, että naisia on yli puolet Suomen kansasta. Heidän mielipiteensä tulee ottaa huomioon myös ohjelmatarjonnassa ja sen sisällössä. Suomalaisten naisten koulutustaso on kansainvälisesti katsoen huippuluokkaa, ja naiset toimivat yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla. Kykyä ja taitoa siis riittää.

On perusteltua syytä todeta myös, että Yleisradion tulee kehittää ohjelmiaan siten, että niiden muotoa ja sisältöä ohjaavat kummankin sukupuolen luova panos, arvostukset, mielenkiinnon kohteet ja tapa hahmottaa maailmaa. Siksi on runsaasti syytä seurata ohjelmapolitiikkaa ja hiukkasen yrittää myös vaikuttaa siihen. Ohjelmisto on nimittäin Yleisradion päätuote, niin kuin tiedämme, ja kun me tämän yhtiön kanssa tekemisissä olemme, me olemme aina tekemisissä ohjelman kanssa ja ohjelmistopolitiikan kanssa, ja kun me yritämme yleensä asioihin vaikuttaa, niin me silloin tietenkin vaikutamme juuri tähän yhtiön päätuotteeseen, jokainen omalla tavallamme.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti henkilöstöpolitiikan tasa-arvovaatteet kohdistetaan laajemminkin myös muihin valtionyhtiöihin, kuten myös yksityisiin yrityksiin.

Kiinnitän vielä lopuksi huomiota siihen pontteen, jonka liikennevaliokunta on mietintöönsä sisällyttänyt ja joka ilmeisesti tulee eduskunnassa yksimielisesti hyväksytyksi. Siinä ”liikennevaliokunta edellyttää, että hallitus seuraa yleisradio-toimintaa ja sähköistä viestintää koskevan lain ajankäytösuutta siten, että se vastaa alalla tapahtuvaa teknistä ja muuta kehitystä, ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin alaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi”. Toivottavasti tämän ponnen seurauksena tulemme lähivuosina saamaan eduskunnan käsiteltäväksi koko sähköistä viestintää koskevan puitelakiesityksen. Toivon mukaan ei tarvitse odottaa niin kauan kuin nyt käsittelyssä olevaa lakia on odoteltu.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä nyt suren vähän sitä, että me teutaroimme asiasta, joka mielestäni on itsesäänselvyys: naisen ja miehen tasa-arvo. Minä

naisena suren sitä, että me tarvitsemme jotakin kummallista ponsitehtailua, me emme luota lakiin emmekä me luota omiin kykyihimme. Minusta meidän naisten osuus sekä johdossa että ohjelmatoiminnassa merkittävillä paikoilla on itsestäänselvyys. Ei meidän naisten tarvitse ruveta matelemaan erityistä asemaa sen vuoksi, että me olemme naisia. Me olemme aivan yhtä päteviä silloin, kun me olemme sitä, ja me taistelemme paikasta pätevyyden, osaamisen, kokemuksen, elämäkokemuksen perusteella. Minä uskon siihen, että nainen ilman mitään erityistä suojelua on ehdottomasti tasa-arvoinen.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti totean, että ed. Suholan esittämällä perusteella hän tulee taatusti kannattamaan nyt käsittelyssä olevia ponsiehdotuksia.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Mielestäni on erittäin tärkeää, että yleisradiolain yhteydessä myös sukupuolten tasa-arvo on noussut esille, koska viestinnällä sinänsä on merkittävä asema siinä, miten ihmisten mieliä muokataan. Mutta sähköisellä viestinnällä on ehkä vielä suurempi merkitys kuin graafisella sanomalehti- tai aikakauslehtityypillä, koska se pystyy kertautessaan vielä enemmän jopa manipuloimaan ihmisen mieltä. Sen vuoksi minusta on erittäin tärkeää, että tässä yhteydessä kannetaan huolta siitä, että Yleisradion kohdalla, joka on julkisen palvelun radio ja jonka tehtäviin kuuluu tasa-arvon edistäminen, myös tältä paikalta eduskunnasta otetaan tämä asia esille.

Näillä perusteluilla itse pidän parhaana ed. Kasurisen perustelulausuma ja kannatan sitä.

Täällä on puhuttu siitä, että tasa-arvo ikään kuin itsestään toteutuu. Näinhän ei ole. Mikään ei tässä yhteiskunnassa ole toteutunut itsestään. Ensin asiat on tiedostettava, ja kun tiedostamisen jälkeen havaitaan puutteita, sitten on lähdettävä tekemään sellaista työtä, jolla puutteita saadaan korjattua. Tässä mielessä en voi yhtyä niihin käsityksiin, joiden mukaan olisimme jo sellaisessa tilanteessa, että ikään kuin tasa-arvo jollain osalla, sukupuolten välillä tai muutoinkin yhteiskunnallinen tasa-arvo, olisi itsesäänselvyys.

Lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä esitin kritiikkiä lain valmistelua kohtaan. Ihan lyhyesti voin toistaa, että mielestäni asettaa suuria kysymysmerkkejä se tapa, jolla laki on valmisteltu. Se tapahtui hyvin nopeassa aikataulussa viime kesän aikana, kun kuitenkin laki on ollut vireillä jo

tavalla tai toisella 70-luvulta lähtien. Nyt sitten kiireessä laki piti saada eduskuntaan kaikkine virheineen, jotka siihen sisältyivät. Tietysti asian voin nähdä niinkin kuin ed. Tennilä, että täytyyhän kansanedustuslaitoksellakin olla jotain tekemistä, esimerkiksi korjata hallituksen esityksiä. Mutta kun hallituksen esityksestä näki selvästi sen, että kysymys ei ollut ehkä niinkään sisällöllisistä virheistä, vaan tietynlaisesta huolimattomuudesta eli siitä, että ei ollut aikaa käyttää lakia oikeusministeriön laintarkistuksessa, tämä pistää juuri ihmettelemään, minkä vuoksi tällä lailla nyt oli niin kiire.

Itse kannatan yleisradiolakia ja aivan erityisesti vielä kannatan sitä, mikä valiokunnan mietintöön pontena sisältyy, että hallituksen tulee ryhtyä valmistelemaan koko sähköisen viestinnän käsittävää luitelakia. Se on sitä tulevaisuutta, johon meidän on Suomessakin varauduttava. Sen vuoksi olisi erittäin tärkeitä, että valmistelutyö aloitettaisiin ja siinä yhteydessä käsiteltäisiin ja otettaisiin huomioon se ratkaiseva panos, joka nimenomaan Yleisradiolla julkisen palvelun yleisradiona on suomalaisessa yhteiskunnassa ja suomalaisessa kulttuurissa.

Ed. Ukkola: Herra puhemies! Aloin kyllä ihmetellä, mitä tässä laissa on sellaista, mikä minulta on jäänyt huomaamatta, koska tätä keuhvat niin vasemmistolitto kuin demaritkin. Siinä täytyy olla joku koira haudattuna, jota minä en vielä ole keksinyt. (Ed. Tennilä: Vainoharhaisuuden ennätys!) Mutta kyllä minä vielä keksin, kun sitä ryhdytään soveltamaan, mikä siinä on.

Herra puhemies! Olin pyytänyt puheenvuoron kannattaakseni ed. Antvuoren pontta.

Jokainen teistä tietää, että minä en ole mikään kiihkokfeministi enkä tule hyväksymään kiintiösäädöksiä tasa-arvolakiin enkä tule myöskään hyväksymään mitään nipistelylakeja. Mutta minä olen myös sitä mieltä, että pätevällä naisella on taatusti oikeus tulla huomioon otetuksi samalla tavalla kuin miehelläkin. Se on peruste, jonka vuoksi kannatan ed. Antvuoren lausumaehdotusta, ja myös siksi, että tämä on eduskunnan huomautus, joka valitsee hallintoneuvoston ja joka valvoo hallintoneuvoston työtä tätä kautta, että se myös kiinnittää tähän tärkeään asiaan huomiota.

Sen sijaan minä en kyllä missään nimessä voi kannattaa ed. Kasurisen pontta, (Ed. Kasurinen: Koska se on demarin tekemä!) sillä se menee ohjelmatoimintaan ja siihen ei kyllä poliitikkojen pidä pistää näppejään.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Valitettavasti on todettava, että ed. Suholan väittämiä siitä, että itsestään selvä tasa-arvoaate toteutuisi myös käytännössä, on ristiriidassa käytännön kokemusten kanssa. Hyvin mielelläni olisin samaa mieltä, mutta näin ei vain ole. Samaa mieltä lienevät olleet sekä YK että Euroopan neuvosto, koska on jouduttu tekemään monikymmenvuotista työtä tasa-arvovelvoitteiden toteuttamiseksi ohjelmien, kansainvälisten sopimusten ym. toimenpiteiden avulla.

Mielestäni Suomen eduskunta ei tässä suhteessa poikkea millään tavoin eurooppalaisista virkakollegoistaan, jos hyväksymme näitä ponsia. Päinvastoin voi sanoa, että Euroopan neuvoston jäseniä me jo olemme sitoutuneita sen toimintaohjelmiin. EY:hyn olemme innolla pyrkimässä, ja EY on vastikään myös hyväksynyt nimenomaan viestintävälineitä koskevat velvoitteet suppuolten tasa-arvon puolelta. Siitä on olemassa aivan erityinen ohjelmakin. Uskoisin, että nämä meidän pontemme tulevat omalta osaltaan edesauttamaan eurooppalaisen käytännön leviämistä.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! On varmaan niin, että tasa-arvo ei toteudu itsestään ja näitä lausumia toki on syytä kannattaa. Täällä edustajat Saapunki ja Rossi olivat, osin taisi ed. M. Laukkanenkin olla, valmis siihen, että nimenomaan hallintoneuvostolle kuuluisi näiden asioiden käsittely. En yhtään epäile, ettei hallintoneuvosto kykenisi toteuttamaan tasa-arvopohjaisia päätöksiä. Mutta tässä yhteydessä on mielenkiintoista se, että kiinnitetään huomiota nimenomaan tasa-arvokysymykseen ja ollaan siinä osittain valmiit antamaan valtaa hallintoneuvostolle, mutta eräässä asiassa ei hallitus esityksessään eikä tämä eduskuntakaan ole valmis antamaan valtaa eduskunnan alaiselle Yleisradiolle ja sen hallintoneuvostolle. Tarkoitetaan varmasti yhtä tärkeitä kysymystä ja nimenomaan yhtiön tulonmuodostusta.

Vaikka laissa ja sen perusteluissa kauniisti sanotaan, että tällä toimenpiteellä, lainsäädännöllä, nyt turvataan myös julkisen palvelun sähköisen viestin, merkittävä kulttuurilaitos, rahoituksellisesti, niin pelkään, että tämä jää ainakin osin kauniiksi sanomiseksi. On nimittäin niin, että tulonmuodostuksen osalta me jätämme tämän yhteisen Yleisradiomme kovin riippuvaiseksi valtionneuvostosta, vaikka Yleisradio Oy onkin eduskunnan alainen.

Lain esittelyssä ja muistaakseni lain perusteluteksteissäkin todetaan, että tällä lailla Yleisradio Oy siirtyy yritysmäisempään kulttuuriin. On todella hyvä, että käytetään sanontaa ”yritysmäisempään” kulttuuriin. Jos sanottaisiin, että Yleisradio siirtyy yritysmäiseen kulttuuriin, silloin luonnollisesti myös tulonmuodostuksesta huolehtiminen ja siitä vastaaminen kuuluisi Yleisradiolle itselleen ja erityisesti sen hallintoneuvostolle.

Käsittelin tätä lakia, kun eduskunta suoritti ensimmäisen käsittelyn Yleisradio Oy:n lainsäädännöstä. Siinä yhteydessä myös ministeri Norrback käytti saman suuntainen puheenvuoron kuin ed. M. Laukkanen ja eräät muutkin täällä tänään. He totesivat, että hallintoneuvoston ei pidä puuttua eikä se saa puuttua yhtiön ohjelmapolitiikkaan. Hämmästelinkin ministeri Norrbackille tätä asiaa jo ensimmäisessä käsittelyssä, kun lainsäädännössä kuitenkin on hallintoneuvostolle annettu tehtävä ja velvoite huolehtia nimenomaan siitä, että Yleisradion ohjelmapolitiikassa julkisen palvelun tehtävä tulee hoidetuksi. Mielestäni tässä yhteydessä ei kannata nostaa minäkäänlaista kiistaa siitä, mitkä ovat toimittajan vapauden rajattomat ulottuvuudet. Ne pitää olakin, mutta kyllä laki sanoo selkeästi sen, että hallintoneuvostolla on myös ohjelmapolitiittista tehtävää ja tarvittaessa ohjelmapolitiittista vaikutusvaltaa, enkä pidä tätä lainkaan huonona siitä syystä, että varmasti eduskunnan valitsemina hallintoneuvoston jäsenetkin ovat osaltaan tuossa yhtiössä katselijoiden ja kuuntelijoiden edustajia.

Ed. N i k u l a : Herra puhemies! Sanoisin ensin ed. Suholalle, joka sanoi, että tasa-arvo toteutuu itsestään, että siinä on vähän samanlainen maku kuin vaalien alla sanotaan vahvasta ehdokkaasta, että sehän menee läpi omalla painollaan. Yleensä sen puheen takana on ajatus, että sitä ei kannata äänestää vaan jotakin muuta, varsinkin sitä, joka sanoi, että se toinen menee läpi omalla painollaan. (Ed. Kekkonen: Asia ei ole aivan sama!)

Yleisradiolta ei ole mitenkään ylivoimaista vaatia tasa-arvotyön kehittämistä, koska se on valtionyhtiöistä ensimmäinen, joka on aloittanut sisäisen tasa-arvotyön sekä henkilöstöpolitiikassa että myös ohjelmapolitiikassa. Tässä mielessä Yleisradiolle voi antaa tunnustuksen, ja nämä ponsilausumat hyväksytyiksi tullessaan tukevat sitä kehitystä, joka Yleisradiossa on jo vuosia ollut menossa.

On syytä yleisemmin valtionyhtiöiden osalta todeta, että niiden hallintoneuvoston jäsen ehdokkaita pyydettyäessä kauppa- ja teollisuusministeriö aina muistuttaa tasa-arvolain velvoitteesta. Tästä käytännöstä kiitos lankeaa nykyiselle eduskunnan puhemiehelle Ilkka Suomiselle, joka kauppa- ja teollisuusministerinä ollessaan otti sen menettelyn käytäntöön. Jos te katsotte Virallisen lehdestä esimerkiksi valtion liikelaitosten hallitusten tai johtokuntien valintoja, niin jokaiseen näistä tulee myös valittua naisia joko henkilöstön tai sidosryhmien edustajina. Tässä ei ole kysymys edes mistään erityisen poikkeavasta menettelystä.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Kun tämä ponsi on ed. Kasurisen nimellä esitetty, että ”Yleisradio Oy ohjelmatoiminnallaan vaikuttaa osaltaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa”, niin täytyy todeta, että valitettavasti mm. Yleisradion tuottamat ohjelmat, näytelmät tai kuunnelmat, ovat hyvin usein miesten kirjoittamia, miesnäkökulman kautta katsottuja. Tässä suhteessa ed. Kasurisen ponsi on aivan oikean suuntainen, että Yleisradion toiminnassa tarvitaan enemmän naisia, naisohjaajia, naiskirjailijoita ja naisten näkökulmasta katsottuna tätä yhteiskuntaa, jos ajatellaan pelkästään esittävää taidetta.

Mitä tulee muutoin niihin ohjelmiin, jotka esittävät yhteiskuntaa, niin mielestäni tämän kaltaisen ponnien kautta Yleisradio voisi varsin hyvin vahvistaa nimenomaan sitä tasa-arvonäkemyksiä, mikä on jo erittäin hyvin alkanut.

Ed. R o s s i : Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila puuttui aiemmin varsin oleelliseen kysymykseen eli Yleisradion tulonmuodostukseen ja hallintoneuvoston rooliin. Liikennevaliokunta näki asian näin, että sekä lupamaksujen korottamisen että myös mainosaika- ja mainostamiskysymyksen tulee olla valtioneuvoston päätettäviä asioita. Niissä maissa, missä päätetään lupamaksu hallintoneuvostossa, lupamaksut ovat huomattavasti korkeampia kuin Suomessa, ja kun kysymyksessä on veronluonteinen maksu, ei voi ajatella, että hallintoneuvosto itse lähtisi siitä päättämään. Samoin on paikallaan, että valtioneuvosto päättää mainoskysymyksestä. Vaikka se on ohjelmakohtainen, varmasti Yleisradio tulee tekemään esimerkiksi olympialaisten yhteydessä esityksen valtioneuvostolle yhdellä paperilla, jossa ohjelma-ajat on lueteltu ja kerrottu, ja valtioneuvosto tekee niistä hyvin yksinkertaisesti päätöksen.

Hallintoneuvostolla on valtaa Yleisradiossa varsin paljon. Se on valitsemassa myös yhtiön toimivan hallituksen, joskin pääjohtajan esityksestä. Näin ollen pääjohtajan asemaa on haluttu korostaa erityisen paljon, mutta kyllä hallintoneuvostolla on valtaa, aivan niin kuin tulee olla, ja kyllä sen tehtävänä on myös linjata ohjelmapolitiikkaa ja huolehtia samalla myös niistä tasa-arvolain mukaisista velvoitteista, mitä Suomen lainsäädäntö säättää.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Koska itse olen tinkimätön tasa-arvon kannattaja, en oikein ymmärrä tätä keskustelua, koska ymmärtäisin niin, että tasa-arvoa voidaan toteuttaa vain siten, että kielletään kaikki sukupuoleen perustuva syrjintä. Mutta jos mennään tästä eteenpäin ja ruvetaan säatelemään tasa-arvoa esimerkiksi niin, että jossakin elimessä on tasan puolet naisia ja puolet miehiä, sehän itse asiassa sinetöi sen, että epätasa-arvoisuus lisääntyy. Ratkaisun kriteerinähän pitäisi olla pelkästään sen, kuka on kyvykkäin ja pätevin. Nyt täysin siitä riippumatta, vaikka sataprosenttisesti nämä henkilöt olisivat naisia, minusta heille pitäisi myöntää etuoikeus. Mutta nähdäkseni näillä ajatuksilla, mitä tasa-arvolakiin liittyy, ja tasa-arvon toteuttamisella jotenkin lainsäädännöllä torpedoidaan mahdollisuus, että parhaimmat ja kyvykkäimmät naiset vaikkapa aivan jäännöksettä valtaisivat kaikki parhaat paikat, koska tämä ei nyt lainkaan voi toteutua.

Enkä oikein ymmärrä, kun ed. Hassi puhui jotenkin miehen ja naisen välisestä erosta. En minä ymmärrä, mikä se ero on tässä relevantissa merkityksessä. Minun nähdäkseni mies ja nainen ovat aivan samanlaisia, parhaimmillaan loistavia ja surkeimmillaan onnettomia tunareita. Mutta mikä olisi se merkittävä ero, että näin paljon voitaisiin puhua miehen ja naisen välisestä tasa-arvosta, sitä minä en ymmärrä.

Ed. M. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Kyllä tässä vähän sivuraiteille lain kolmannessa käsittelyssä eksytään, jos tasa-arvokysymys nousee pääasiaksi.

Täytyy vielä todeta se, että hallintoneuvosto on eduskunnan valitsema elin. Eduskunta vaihtaa hallintoneuvostoa, jos hallintoneuvosto tekee huonoja valintoja hallitukseen ja Yleisradion muuhunkin johtoon. Hallintoneuvosto puolestaan vaihtaa hallitusta, jos hallitus tekee huonoja valintoja niissä nimityksissä, jotka kuuluvat selkeästi Yleisradion hallituksen toimivaltaan.

Siltä osin en kovin kauheasti innostu erityisestiikään edustajien Hassin ja Antvuoren ponsista, jotka eräällä tavalla on suunnattu velvoitteeksi eduskunnalle itselleen, joka todellakin valitsee hallintoneuvoston. Tässä mielessä, jos jotakin pontta tuen, niin se on tietysti ed. Kasurisen ponsi, jonka toteutuminen lähtee siitä, että tällä on hieman mittavampaakin merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa käytävälle tasa-arvokeskustelulle. Siinä tietysti silloin Yleisradion ohjelmistolla voi olla huomattavankin suuri merkitys.

Herra puhemies! Muutama sana vielä itse laista. Kaikkein olennaisin asia on tietysti se, että tämä laki on saatu aikaan todellakin vuosikymmenien odotuksen jakeen, ei työn, koska tämän tehtiin kuitenkin aika nopeasti, mutta joka tapauksessa on tärkeätä, että laki saatiin aikaan. Ja mikä tärkeintä, tässä nyt ensimmäistä kertaa selkeästi lakitasoisesti määritellään ne julkisen palvelun tehtävät, joita tähän mennessä ei Suomessa ole määritelty. Tässä mielessä myös sivistysvaliokunnan huomautukset erityisesti ns. täyden palvelun kirjaamisen osalta lakitekstiin olivat tavattoman tärkeitä ja hyvin tärkeä asia on myös, että se sinne tuli.

Tässä yhteydessä tietyin osin haluan yhtyä ed. Tennilän täällä esittämiin epäilyksiin siitä, että kokoomuksen taholla jostakin kumman syystä haluttiin täyden palvelun kirjaamista vastustaa ja muutoinkin suhtauduttiin tietyllä kriittisyydellä yleisradiolain aikaansaamiseen, joka, totta kai, niin kuin pitääkin, ankuroi yleisradiotoiminnan lakitasoisesti juuri sillä tavalla julkisen palvelun tehtävää hoitavaksi yhtiöksi kuin sen tuleekin ja joka on käytössä, täytyy muistuttaa, kaikissa keskeisissä eurooppalaisissa yleisradiomaissa. Siellä on kaikissa maissa yleisradiotoiminnalla hyvin merkittävä rooli, ja niin täytyy olla meilläkin. Se ei, ed. Ukkola, tule vähimmässäkään määrin vähentämään kaupallisen radion ja television roolia tässä maassa, pikemminkin päinvastoin.

Mutta sitä pidän ongelmallisena pitkän päälle, että meillä toimii tällä hetkellä radio- ja televisio- maastossa erilaisilla toimiluvilla yhtiöitä. Yleisradio tämän lain jälkeen saa toimilupansa lakipohjaisesti, Mainostelevisio valtioneuvoston toimiluvalla ja paikallisradiot muunlaisella toimiluvalla kuin MTV, mutta nekin valtioneuvoston myöntämänä. Tässä mielessä on hyvin olennaista, että liikennevaliokunnan yksimieliseksi kirjaamaan pontteen hallitus nopeasti tarttuu ja lähtee todellakin selvittämään myös koko sähköisen viestinnän lainsäädäntöä siltä pohjalta, että voidaan päästä johdonmukaiseen, selkeään ja yh-

tenäiseen käytäntöön, on se sähköinen viestintä sitten mitä tahansa.

Tähän liittyy myös kysymys teknisestä kehityksestä. Suoraan sanoen tämä lakihan on vanha jo syntyessään. Tämä ei ota laisinkaan huomioon sitä hyvin nopeata ja mittavaa, radikaalia teknistä kehitystä, jonka äärellä myös yleisradiotoiminta on. Esimerkiksi kaikki ne tekniset mahdollisuudet, mitä data-television kautta avautuu, ovat tavallaan lakitasoisesti, lainsäädännöllisesti, tänä päivänä harmaata kenttää, tuntematonta aluetta, johon ilman muuta täytyy pystyä reagoimaan.

Herra puhemies! Itse valitettavasti en perjantaina lain ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä päässyt osallistumaan keskusteluun, mutta luetuani tuolloin käytettyjä puheenvuoroja huomaisin, että ministeri Norrback, joka nyt ei ole paikalla, oli taas kerran pahoittanut mielensä siitä, että hänen ministeriön tekemiä lakiesityksiä on moitittu huonosta teknisestä laadusta. (Ed. Halonen: Ei mitenkään poikkeuksellista!) — Niin! Täytyy vain taas kerran todeta, että se pahastuminen on aiheetonta, koska tosiasia on se, että tämäkin laki oli lakiteknisesti keino. Siinä mielessä kaikkien edustajien, jotka eivät asiaan ole ehkä perehtyneet, kannattaa lukea perustuslakivaliokunnan asiaa koskeva lausunto. Jos lähtökohtana on, että lain seitsemästätoista pykälästä kaksi jää koskematta, niin kyllä se herättää aika vakavia kysymyksiä ministeriön lainsäädäntötyöstä. Tietämäni mukaan tätäkään lakia ei käytetty siellä, missä se olisi kuulunut käyttää, eli oikeusministeriön laintarkistusosastolla. On aivan selvää, että jos se siellä olisi käytetty, pahimmat lakitekniset virheet olisi pystytty korjaamaan. Sen vuoksi tämä — jälleen kerran ääneen sanottuna — on tässä yhteydessä syytä toistaa. Tässä ei ole minkäänlaista keljuilun makua, vaan ikäviä tosiasioita. Ihan samaan asiaan törmättiin jo postitoimintalaissa. Liikennevaliokunta joutui tuolloin jo ottamaan ihan samalla tavalla asiaan kantaa.

Hyvin tärkeitä on, herra puhemies, että tämä laki saadaan nopeasti voimaan. Yleisradioyhtiö pääsee lyömään kiinni tulossa olevan organisaatioudistuksensa ja, mikä tärkeintä, ottamaan myös julkisessa keskustelussa pesäeroa tähän poliittiseen kiehuntaan. On selvää, että se organisaatiomalli, joka nyt on yhtiössä syntymässä, mahdollistaa sen, että tämän poliittisen keskustelun ydin ei koko ajan pyöri yleisradioyhtiön ympärillä. On tärkeitä, että se yhtiö saa työrauhan. Sen vuoksi on myös tärkeitä, että organisaatio-

uudistus vie myös suomalaisen yleisradioyhtiön lähemmäksi sellaista eurooppalaista yleisradiokäytäntöä, myös organisatorisessa mielessä, kuin mikä muualla on vallalla.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Lahti-Nuuttilan puheenvuoron jälkeen. Koin kyllä ihan toisella tavalla kuin hän tämän lupamaksun. Näen, että niin kauan kuin se on valtioneuvoston päätöksessä ja säätelyssä, se on tavallaan henkivakuutus tavalliselle kansalaiselle siitä, että lupamaksut pysyvät kohtuullisina, koska se on myös napanuora valtion budjetin kautta saada tarvittaessa lisärahoja erilaisiin projekteihin jne., mitä hallintoneuvosto katsoo tarpeelliseksi esittää ja anoa.

Mikäli se olisi jo tässä vaiheessa irrotettu hallintoneuvoston päätökseen, ehkä se olisi piirun verran lähempänä liikelaitosajattelua. Tiedämme hyvin, että tällainen parlamentaarinen hyvin vahvasti ja monipuolisesti toimiva Yleisradio ei välttämättä ole kypsä liikelaitokseksi. Samalla totean, että voi olla hyvinkin, että nämä naisponnet ja muutkin sitä lähellä olevat ponnet menevät läpi, jos näin on täällä yli ryhmien sovittu, niin kuin olen ymmärtänyt rivien välistä. Mutta itse hallintoneuvoston jäsenenä en voi ponnittaa omaa työtäni ja tulen äänestämään tyhjää.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengolle vain lyhyesti: Kyllä minä luotan myös siihen, että Yleisradion hallintoneuvosto kykenisi määrittelemään lupa- eli käyttömaksun kohtuulliseksi. Luotan myös siihen, että hallintoneuvosto pystyisi käsittelemään mainonnan sillä tavalla, että se olisi todella rajoitettua ja vain kohdistuisi esimerkiksi suurten urheilukilpailujen rahoitukseen.

Mitä tulee tähän luottamukseen valtioneuvostoon, että se pitää hinnat kohtuullisina, viittaa vain tämänhetkiseen kokemukseen. Ainakaan nykyinen valtioneuvosto ei ole pitänyt mitään kohtuullisena. Verot, maksut ja omavastuuosuudet ovat nousseet kansalaisilla todella hurjalla vauhdilla.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Markku Laukkaselle, kun hän sanoi, että eduskunta ei voi tehdä itseään sitovia päätöksiä esitettyjen kolmen ponnen muodossa. Haluaisin vain huomauttaa, että eduskunta tekee paljon, on tehnyt ja varmaan tulee jatkossakin tekemään paljon, itseään sitovia päätöksiä. Tällaisia ovat

esimerkiksi perustuslait ja kaikki budjettilait. Nehän ovat eduskunnan tulevia päätöksiä sitovia päätöksiä.

Ed. Vesa Laukkaselle, kun hän ihmetteli, mitä eroa miehillä ja naisilla mahtaisi olla. No, me kaikki tietänemme, ed. Vesa Laukkanenkin tietää, sen kuuluisan pienen eron. Mutta olen, kuten aikaisemmassa puheenvuorossani jo totesin, lukenut aika paljon tutkimuksia siitä, miten miesten ja naisten maailmankuvassa keskimäärin on aika huomattavia eroja. Tietenkin nämä erot ovat jossain määrin veteen piirrettyjä viivoja, koska jokaisella yksilöllä on aina omat yksilölliset versionsa näistä. Ei kukaan meistä toteuta sen paremmin miesten kuin naistenkaan keskimääristä ajattelutapaa.

Mutta esimerkiksi kun Elinkeinoelämän Valtuuskunta joskus 80-luvulla tutki ns. pehmeiden arvojen kannatusta eri ikä- ja ammattiryhmien ja sukupuolten keskuudessa, niin se totesi, että sukupuolten välillä oli erittäin suuri ero. Olen nähnyt myös tutkimuksia koulupoikien ja -tyttöjen maailmankuvasta. Niiden mukaan poikien maailmankuvassa korostuvat ihmisten väliset valtasuhteet ja hierarkia, tyttöjen maailmankuvassa taas inhimillisten tunnesuhteiden verkosto. Nämä nyt vain esimerkkeinä siitä, mitä tämä ero on.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Mielestäni tämä tasa-arvokeskustelu on saanut kohtuuttomat mittasuhteet. Eduskunta hoitaa asian sillä tavalla, että kun se valitsee jäsenet Ylen hallintoneuvostoon ja jos he eivät toteuta eduskunnan tahtoa myös tässä suhteessa, niin sitten hallintoneuvoston jäseniä yksinkertaisesti vaihdetaan. Toimintatapa on mielestäni tällä tavalla yksinkertaisin ja luonnollisin.

Herra puhemies! Vähän merkittävämpään kysymykseen. Mielestäni Ylelle on tehnyt erittäin hyvää se, että viestinnän kilpailu on olennaisesti lisääntynyt viime vuosien aikana. Voi sanoa, että aina, jos ollaan monopolitilanteessa, yhtiö ei toimi kovinkaan tehokkaasti, mutta sekä kansainvälinen että kotimainen kilpailu on selvästi piristänyt Yleä.

Tältä kannalta katsottuna perustuslakivaliokunta kiinnittää erittäin merkittävään kysymykseen huomiota, joka on sananvapaussäännökset meidän perustuslaissamme ja niitten soveltaminen myös yleisradiotoimintaan ja tiedonvälitykseen yleensä. Mielestäni on hyvä, että perustuslakivaliokunta vaatii, että säännöksiä tulee jatkossa kehittää ja valmistella uudestaan siten, että

mahdollisesti sananvapautta loukkaavat säännökset poistuisivat. Tärkeätä on se, että nimenomaan lupamaksun perusteista ja maksun perimiskelpoisuudesta säädettäisiin tulevaisuudessa riittävän täsmällisesti.

Mielestäni on äärimmäisen tärkeätä se, kun Ylellä on julkisen palvelun tehtävä, että varsinkin jos ajatellaan, että sitä ryhdyttäisiin kasvattamaan, siinä tilanteessa pitäisi kyllä kansalaisilla olla valinnan mahdollisuus, niin että jos maksut nousevat merkittävästi, he voivat myös seurata pelkästään muita tiedotusvälineitä tai muita televisiokanavia ja jättää yleisradiolupamaksun maksamatta, jos eivät ole Ylen ohjelmiin tyytyväisiä. Mielestäni tämän vaihtoehdon esille tuominen jatkossa olisi erittäin merkittävää, koska vain se takaa riittävällä tavalla sen, että Ylenkin on kehitettävä toimintaansa niin, että se tyydyttää kansalaisia.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Sasi kiinnitti puheenvuorossaan juuri siihen samaan asiaan huomiota, johon minä puutuin viime perjantain keskustelussa, eli sananvapaussäännösten vanhanaikaisuuteen tai niiden yhteensovittamattomuuteen nykyiseen tilanteeseen.

Sen sijaan minä en kyllä ole kannattamassa sitä, mitä täällä on esitetty, eli tällaisesta laajaa, kokonaisvaltaista sähköistä joukkoviestintää koskevaa lainsäädäntöä. Minun mielestäni se estää elinkeinovapauden, ja sitä ilmeisesti vasemmisto tässä nyt on puheissaan ajamassa takaa.

Mutta kun minä kuuntelin ed. Markku Laukkanen puheenvuoroa ja vertasin sitä ed. Tennilän puheenvuoroon, niin varmasti ihan lähipäivinä minä saan tietooni joitain sopimuksia, joita tämän lain yhteydessä on tehty, salaisia sopimuksia, joita tällä hetkellä eduskunta ei tiedä. Katso taanpa vain. Minusta on hävytöntä, jos näin tapahtuu, ja näinhän tietenkin tapahtuu.

Sen sijaan minä olisin toivonut, että keskusta olisi voinut tulla sille kannalle, mikä on esimerkiksi I vastalauseessa, eli että Yleisradio olisi hoitanut pelkästään yleisradiotoimintaa eikä olisi sallittu, että tämän lain perusteella se saa lähes tulkoon mennä mille toimialalle tahansa. Sitähän se tarkoittaa.

Ed. R e n k o : Herra puhemies! Ihan lyhyesti vielä lupamaksuista. Valtioneuvosto ja hallintoneuvosto ovat viime aikoina noudattaneet aika tiukkaa lupamaksupolitiikkaa, ja siitä huolimatta hyvin huolestuttava määrä lupamaksuista jää

maksamatta. Kansalaiset pinnaavat tässä. Meillä on tietenkin tappioita siltä osin, ja niistä pyritään pääsemään eroon. Ylen lupamaksu on suunnitteen samaa hintaluokkaa tällä hetkellä, niin kuin kaikki tiedämme, kuin Helsingin Sanomien vuosikerta, ja kuitenkin katselutuntimäärät ovat paljon suuremmat, kuin mitä Helsingin Sanomia päivittäin tai vuoden mittaan suhteessa luetaan.

Voi todeta, että mikäli olisi löyempää linjaa harjoitettu, niin tuskinpa Yleisradion sisältä olisi lähdetty niin railakkaasti saneeraushommia tekemään, kuin siellä on tehty. Totta vie ne ovat tervehdyttäneet yhdessä lisääntyvän kilpailun kanssa myöskin Ylen olemusta, ja se näkyy meillä ohjelmiston tasossa.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan vain vastaan ed. Hassille, että hänen vastauspuheenvuoronsa oikeastaan yksiselitteisellä tavalla osoitti, kuinka ei ole olemassa tässä suhteessa mitään merkityksellistä eroa miehen ja naisen välillä. Hän puhuu jotenkin siitä, miten naisen maailmankuva on erilainen kuin miehen maailmankuva. Yhtä lailla voisi sanoa, että naisen ihmiskäsitys on erilainen kuin miehen ihmiskäsitys. Me jokainen ymmärrämme, että tämä on täyttä roskaa. Eihän tietenkään niin ole, että tämä jotenkin johtuisi miehen ja naisen välisestä erosta, koska me tiedämme miehiä, joilla on prikulleen samanlaiset ajatukset kuin naisilla, ja päinvastoin.

Nyt tässä siis ei ole minkäänlaista eroa havaittavissa siinä, mistä ed. Hassi puhuu, vaan korkeintaan siinä, että kulttuuri ja ympäristö voi vaikuttaa ja muokata erilaisia vakaumuksia ja käsityksiä. Mutta ei tämä, että ihmiset ovat eri mieltä erilaisista asioista, missään tapauksessa ole selitys sille, että nyt pitäisi jotenkin sitten jakaa tasan miesten ja naisten välillä joitakin paikkoja.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! En osaltani jatka tätä tasa-arvokeskustelua, vaan olisin yhtynyt ed. Markku Laukkasen kritiikkiin, joka kohdistui ministeri Norrbackin perjantaiseen puheenvuoroon, kun satuin sen kuulemaan, vaikka en ollut salissa. Se sisälsi osin ala-arvoiseksi katsottavia arviointoja perustuslakivaliokunnan työstä. Mutta ymmärrän tietysti sen, että kun hänen ministeriöstään tulleet lakiesitykset ovat erityisen kritiikin alaiseksi siinä valiokunnassa joutuneet, niin tietysti se herättää närää.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan liikennevaliokunnalle, että tämä laki on lakitek-

nisesti vaatimaton, ja sen jälkeen luetteli kohtia, missä suhteissa se on vaatimaton, ja totesi myös valmistelun osalta, että jo tavanomaiseksi käynyt lausuntokierros eri instansseihin oli kokonaan laiminlyöty ja hoidettu ministeriön sisällä valmistelutyö. Sitä ei ollut todellakaan käytetty oikeusministeriössä tarkastettavana. Edelleen havaittiin itse substanssin puolella selviä epäloogisia piirteitä. Lausuntoonsa perustuslakivaliokunta sisällytti, vaikka se yleensä antaa vain lausuntonsa säätämisyjärjestyksestä, kanoja toivomuksia siitä, että asiantuntijavalioikunta ymmärtäisi tehdä ne korjaukset tai mieluummin palauttaa tämän ministeriöön valmisteltavaksi. Mutta palautusta ei tapahtunut, ja korjauksetkin olivat, sanoisin, aika vaatimattomia. Kiire nähtävästi teettää hyvin paljon huonoakin työtä.

Ed. M. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Viestintäpolitiikkaa harrastavalle ed. Ukkolalle olisin vain todennut, että ei tämä laki mahdollista Yleisradiolle minkä bisnestoiminnan harjoittamista tahansa. Tämä tarkoittaa nimenomaan yleisradiotoimintaan liittyvää toimintaa, kuten tänä päivänä on data-tv:n ylläpito, tallennepalvelutoiminta, eräät palvelumuodot, joita esimerkiksi MTV:lle myydään jne. On aivan selvää, että ne ovat hyvin olennainen osa yleisradiotoimintaa. Niitä tehdään tällaisena liiketoimintana, joka sekin omalta osaltaan pitkän päälle helpottaa myös katselijoiden lupamaksuja.

Totean vain, ed. Ukkola, myöskin sen, että ei ole olemassa mitään salaisia sopimuksia. Minusta on tavattoman hienoa, että tässä salissa on suuri yksimielisyys siitä, että Suomi tarvitsee yleisradiotoimintaa, vahvaa sellaista ja että se tarvitsee myöskin tuekseen hyvän lainsäädännön.

Mitä tulee, herra puhemies, uuden sähköisen viestinnän lainsäädännön aikaansaamiseen, eihän se, ed. Ukkola, välttämättä tarkoita mitään sääntelypolitiikkaa ja sen lisäämistä vaan pikemminkin ajankohtaistamista mm. teknisen kehityksen osalta ja ennen muuta myöskin lainsäädännön ajankohtaistamista sananvapaussäännösten kannalta. Tänä päivänähan lupa maksetaan laitteen hallussapidosta eikä katselusta. Tämä on tavattoman suuri ongelma tässä laissa tänäkin päivänä. On nopeasti päästävä tilanteeseen, jossa selkeästi maksetaan lupamaksut siitä, mitä katsotaan, ei siitä, että me hallinnoimme jotain laitetta, jonka kautta voidaan katsella vaikkapa satelliittilähetyksiä ja niistä ei kuitenkaan makseta varsinaista maksua.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Jottei pöytäkirjoihin jää aivan väärää tulkintaa valiokunnan työskentelystä, niin muutama kommentti ed. Vähänäkkille.

Hän perustuslakivaliokunnan lausunnosta aivan oikein totesi sen, että siellä mainittiin, että laki olisi voitu lähettää takaisin ministeriön valmisteltavaksi. Emme päätyneet siihen sen takia, että postitoimintalaki lähetettiin sinne takaisin valmisteltavaksi ja mitään oleellisia muutoksia ei tapahtunut. Valiokunta teki muutokset joka tapauksessa itse.

Ed. Vähänäkki totesi myös, että valiokunnan muutokset olivat vähäisiä. Ne tehtiin kuitenkin varsin hyvässä yhteishengessä ja aika laajan yhteisymmärryksen vallitessa. Sosialidemokratien vastalausekin on sisällöltään sen luonteinen, ettei siinä suurempaa moitetta tämän lain sisältöön jää, joten pysytään, ed. Vähänäkki, asiassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Antvuori ed. Ukkolan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvosto huolehtii siitä, että yhtiön henkilöstöpolitiikassa kaikilla tasoilla turvataan miesten ja naisten välinen tasa-arvo."

Lisäksi on ed. Kasurinen ed. Myllerin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy ohjelmatoiminnallaan vaikuttaa osaltaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa."

Ed. Hassi on ed. Nikulan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että Yleisradio Oy:n hallitukseen tulee molempien sukupuolten edustus ja että Yleisradion hallintoelimiä valittaessa muutoinkin otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvo."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Antvuoren ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Antvuoren ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 57 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 78. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Antvuoren ehdotuksen.

Äänestys ed. Kasurisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Kasurisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 56 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 77. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Kasurisen ehdotuksen.

Äänestys ed. Hassin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Hassin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 72 jaa- ja 43 ei-ääntä, 5 tyhjä; poissa 79. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 288
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi kuntien yhdistymisavustuksista ja kuntien valtionosuuslain 35 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 285
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain 59 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 293
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 294
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 280
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi Antellin kokoelmien ja rahavarain hallinnon ja hoidon uudelleenjärjestämisestä annetun lain 3 §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 270
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 28

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Lakialoite n:o 60
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 53

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtioväijärjestyksen 33 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 138

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 52 a §, IV a luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 33 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi Nuoksion kansallispuistosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 111

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Virrankoski: Herra puhemies! Hallituksen esitys Nuoksion kansallispuistosta on merkittävä luonnonsuojelullinen ja kulttuuripoliittinen askel. Ensimmäistä kertaa ollaan perustamassa kansallispuistoa eteläisimmän Suomen mantereelle. Nyt myös maamme väkirikkain alue on saamassa oman kansallispuistonsa. Pääkaupunkiseudulla asuu lähes miljoona suomalaista, joita puisto tulee välittömästi palvelemaan. Onkin esitettävä pienoinen hämmästys sen johdosta, että tälle alueelle, joka on paitsi Suomen väkirikkain myös vaurain, ei ole aikaisemmin perustettu kansallispuistoa. Ilmeisesti maakeinottelun halu ja voittojen tavoittelu on ollut niin lähellä, että kansallispuiston alle ei ole voitu ajatella luovutettavaksi maa-alaa.

Lakiesityksen mukaan kansallispuisto perustetaan valtion omistamalle Tervalammen valtion maalle, johon on liitetty runsas 100 hehtaaria Kirkkonummen puolelta entistä puolustusministeriön maata. Lisäksi kansallispuistoon liitetään eräitä pienempiä erillisiä alueita, jolloin sen kokonaispinta-alaksi tulee 1 620 hehtaaria.

Suurin osa Nuoksion järviylängöstä jää edelleen kansallispuiston ulkopuolelle. Tällä alueella olevista kansallispuistoon soveltuvista alueista valtaosan omistavat Helsingin ja Espoon kaupungit. Kaikkiaan Helsingillä on Nuoksiossa maa-alueita noin 4 800 hehtaaria ja Espoolla noin 1 500 hehtaaria. Siksi nämä kaksi Suomen suurinta kaupunkia ovat avainasemassa kehitettäessä Nuoksion kansallispuistoa pääasiassa näiden kaupunkien asukkaiden tarpeisiin.

Nuoksion virkistyskäyttöä ja luonnonsuojelu-
arvojen turvaamista selvittämään perustettiin vuonna 1987 ns. Nuoksio-työryhmä. Se asetti alueen kehittämisen ja säilyttämisen keinoksi painopisteen kaavoitukseen, mutta esitti myös nykyisen kokoisen kansallispuiston perustamista. Valtioneuvosto teki 1.6.89 periaatepäätöksen Nuoksion järviylängöalueen kehittämisestä valtion toimesta yhdessä asianomaisten kuntien kanssa ulkoiluun soveltuvana ja erämaisena luonnon alueena säilytettäväksi pääkaupunkiseudun ja sen asukkaiden hyväksi. Myöhempi seuranta kuitenkin osoitti, että kuntien aktiivisuus Nuoksion alueen kehittämiseen ja suojeluun ei ollut kovin suurta. Siksi valtion toimenpiteitä Nuoksion alueen virkistyskäytön ja luonnonsuojelun kehittämiseen oli tehostettava.

Viime maaliskuussa asiaan otti kantaa myös maatalousministeriön alainen luonnonvarain

neuvosto. Se esitti yksiselitteisesti, että Nuuksion alueesta tulisi kehittää eurooppalaistyylinen kansallispuisto, joka monipuolisesti palvelisi virkistystä, mutta samalla huolehdittaisiin siitä, että luonnonarvot säilyvät. Niinpä hallituskin lopulta esitti viime kesänä Nuuksion kansallispuiston perustamista.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä ilmeni joitakin ongelmia. Niistä aikaa vievin oli tulevaan puistoon jäävien vuokramökkien ja niiden vuokralaisten asema. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rantatonttien vuokraajia ei ollut kuultu lakiesitystä valmisteltaessa. Lisäksi lakiesityksen eduskuntakäsittelyn aikana oli osittain harhaanjohtavin tiedoin laadittu vuokralaisten kanssa uusia vuokrasopimuksia siten, että ne oli kirjattu päättyviksi vuonna 2010. Noudatusta menettelystä, nimenomaan vuokralaisten harhaan johtamisesta, on annettava viranomaisille pieni, mutta selvä miinus. Valiokunta totesikin tässä yhteydessä, että kansalaisten on voitava luottaa julkiseen valtaan sopimuskumppanina.

Vuokratonteista valiokunta totesi mietinnössään ilmenevin perustein, että perustettavan puiston sisälle voi jäädä vuokramökkejä pitemmäksi ajaksi kuin vuoteen 2010 saakka. Valiokunnan kannanotto oli mielestäni oikea ja periaatteellisesti myös tärkeä. Tärkeintä oli tässä vaiheessa saada aikaan rajaus, jonka puitteissa kansallispuisto voi vuosikymmenien tai jopa vuosikymmenten aikana toteutua. Muutama vuokratontti ei kokonaisuutta heikennä. Tämä kannanotto on myös merkittävä jatkossa, kun suojelualueita toteutetaan.

Toinen ongelma oli alueen hallinnon järjestäminen. Lakiesitykseen liitetyn asetusluonnoksen mukaan Nuuksio olisi tullut metsähallituksen hallintaan ja hoitoon. Koska alueen luonnonarvot ja luonnon monimuotoisuus ovat harvinaisen rikkaita, valiokunnassa pidettiin tärkeänä tieteellisen tutkimuksen turvaamista puistossa. Valiokunta katsoi, että metsäntutkimustoiminnan on oltava mahdollista myös Nuuksion kansallispuistossa. Siksi kansallispuiston hallinta on ratkaistava vasta vertailevien selvitysten jälkeen, mikä käytännössä merkitsee, että myös Metsäntutkimuslaitos on otettava eräänä vaihtoehtona huomioon.

Arvoisa puhemies! Valiokunta piti hyvin tärkeänä, että Nuuksion kansallispuistoa laajennetaan tulevaisuudessa. Kuten Helsingin ja Espoon kaupunkien suuret maanomistukset osoittavat, nämä kaupungit ovat aivan avainasemassa Nuuksiota kehitettäessä. Tuntuu sängen luon-

nolliselta, että nämä kaikin tavoin edistäisivät puiston kehittämistä esimerkiksi lahjoittamalla maitaan liitettäväksi perustettavaan kansallispuistoon. Valiokunnan mielestä tämä kysymys olisikin selvitettävä. Palveleehan perustettava kansallispuisto nimenomaan näiden kaupunkien asukkaita. Vertailun vuoksi kannattaa mainita, että samat kaupungit ovat valmiita uhraamaan ja ovat myös uhranneet kunnioitettavia summia asukkaistensa kulttuuri- ja urheiluharrastusten kehittämiseen. Miksi siis luonnonharrastus ja retkeily- ja virkistyspalvelut tältä osin olivat eriarvoisessa asemassa?

Helsinki ja Espoo ovat kovasti korostaneet kaavoituksen mahdollisuuksia. Jo nyt on osoitautunut, että kaavoitus on hidas, hankala ja myös epävarma keino. Lisäksi se saattaa hyvinkin loukata joidenkin, varsinkin pienmaanomistajien oikeutettua etua. Tästä syystä olisi selväpiirteisintä, että nimenomaan yleishyödylliset yhteisöt ja yleensä yhteisöt, kuten kaupungit, ottaisivat päävastuun alueen kehittämisestä jatkossa.

Arvoisa puhemies! Nuuksion kansallispuiston perustaminen on viipynyt sen merkitykseen nähden huomattavan kauan. Siksi on annettava selkeä tunnustus Esko Ahon hallitukselle ja sen esittelevälle ministerille siitä, että Nuuksion kansallispuisto on vihdoin saatu perustetuksi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Tämän toisen käsittelyn yhteydessä lyömme kiinni myös Nuuksion kansallispuiston rajauksen. Aivan niin kuin ed. Virrankoski edellä toisille, valtion mailloivat vuokramökit rajataan nyt tänne kansallispuiston sisään. Pidän tätä ratkaisua oikeana ja perusteltuna, mutta haluan tässä yhteydessä korostaa, että kolmannen käsittelyn yhteydessä hyväksyttävät toivomusponnet, jotka valiokunta on kirjannut mietintöönsä, pitävät sisällään sen, että julkiseen valtaan sopimuskumppanina voidaan luottaa ja että näiden vuokrasopimusten jatkaminen jopa vuoden 2010 jälkeenkin on nyt tehtävän lakimuutoksen yhteydessä tehty mahdolliseksi. Vuokrasopimusten jatko, jonka metsähallitus yksipuolisesti ja omavaltaisesti yritti estää lokakuussa tekemillään ratkaisulla, tulee nyt turvatuksi lakiesityksen myötä. Lakiesitykseen liittyviä ponsilausumia on tulkittava niin, että metsähallitus joutuu vuokralaisten niin toivoessa uusimaan nämä lokakuussa tehdyt vuokrasopimukset.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Korostan samaa asiaa kuin ed. Seppänen, valiokunnan

puheenjohtaja, äsken, että kun valiokunta päätyi nyt niihin rajauksiin, joita eduskunnan hyväksyttäväksi esitetään, niin valiokunta harkitessaan ratkaisuaan ehdotti eduskunnan hyväksyttäväksi ne ponnet, jotka kolmannen käsittelyn yhteydessä tulevat toivottavasti hyväksytyiksi. Tältä osin nyt hyväksyttävä rajausta ja nämä ponnet liittyvät ikään kuin samaan kokonaisuuteen, ovat molemmat osa valiokunnan tekemää ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Pääkaupunkiseudulla on odotettu tätä puistoa pitkään. Tosin nyt Nuuksion kansallispuistoa ei perusteta Nuuksioon, vaan Vihdin kunnan puolelle Tervalammen kylään, mutta ehkä nimi viittaa siihen, että aikaa myöten puistoa halutaan myös laajentaa Espoon Nuuksion-puoleiselle alueelle.

Puistoa ovat pääkaupunkiseudulla erityisesti odottaneet sekä suuri yleisö että luonnonharrastajat, mutta myös alueen maanomistajat, jotka ovat saaneet odottaa aika pitkään sekä rajauksia että ratkaisuja tässä asiassa. Maanomistajien puolella tiettyä hämmennystä on herättänyt se, että vuosikausien ajan on esillä ollut karttoja ns. Nuuksion järviylänköalueesta, joka alue on määriteltä noin 215 neliökilometrin suuruiseksi eli vastaamaan suunnilleen Helsingin kaupungin pinta-alaa. Tällä järviylänköalueella asuu tuhansia asukkaita joko pysyvästi tai lomalla ja tällä alueella on myös erittäin aktiivista elinkeinotoimintaa ja mm. tuhansien ajoneuvojen vuorokautinen liikenne sen läpi kulkevilla valtateilla.

Tältä osin onkin todettava, että se Nuuksion kansallispuisto, joka ehkä aikaa myöten tästä laajentuessaan syntyy, ei voi tulla kattamaan koko ns. järviylänköaluetta. Nythän kansallispuisto tästä reilusta 200 neliökilometristä on 16 neliökilometriä eli hyvä ja arvokas alku, mutta sinällään melko vaatimaton, ja pinta-alaltaan se myös Suomen kansallispuistojen verkostossa on aivan pienimmästä päästä. Tällaisenaan puisto ei varmaankaan vastaa niitä odotuksia ja tavoitteita, joita yleensä niillä ihmisillä on ollut, jotka ovat Nuuksion kansallispuistoa vaatineet.

Arvokkaimmat alueet luonnonarvojen kannalta nyt perustettavan puiston ulkopuolella ovat jo yhteiskunnan omistuksessa, pääasiassa Helsingin kaupungin ja Espoon kaupungin mailla noin 60 neliökilometriä eli noin nelinkertainen alue verrattuna nyt perustettavan puiston pinta-alaan. Tässä yhteydessä mielestäni ed. Virrankosken hetki sitten esittämä ajatus ainakin minulle sopisi ratkaisuksi.

Joitakin luonnonarvojen kannalta arvokkaita, kansallispuiston kannalta tärkeitä alueita on

myös yksityisessä omistuksessa. Näiden osaltaan linjana on ollut, kuten ed. Virrankoski totesi, ensi sijassa tavoitella yleiskaavatasoisia ratkaisuja, joilla näiden alueiden luonnonarvot turvattaisiin, mutta eteneminen on ollut tavattoman hidasta tältä osin, ja siihen palaan kohta.

Ehkä tärkeämpää olisikin, että valtiovalta nyt suuntaisi myös luonnonsuojelualueiden ostohankkeena varoja tälle alueelle. Valiokuntahan mietinnössään korostaa sitä, että rahojen lisäksi valtion pitäisi nyt pyrkiä käyttämään paitsi metsähallituksen vaihtomaita myös muuta omaisuuttaan, erityisesti kiinteää omaisuutta, vaihtovälineenä saadaksemme nämä vain noin 20 kilometrin päässä tästä talosta olevat arvokkaimmat suojeltavat alueet valtion hallintaan. Valiokunta korostaa sitä, että ei pidä pitäytyä yksinomaan todellakaan metsähallituksen omaisuudessa vaan kaikkien ministeriöiden hallussa olevaa, käytettävissä olevaa vaihto-omaisuutta kannattaisi nyt käyttää hyväksi. Mielelläni suuntaisin katseeni myös valtion haltuun tulevien roska-pankkien suuntaan, mikäli sieltä löytyisi kelvollista vaihtotavaraa.

Valtaosa tästä alueesta tulisi kyetä järjestämään yleiskaavoituksen kautta. Valitettavaa on kuitenkin, että seudun kaupungeissa, erityisesti Espoossa, kiinnostus hankkeen kehittämiseen yleiskaavoituksen kautta ei ole tulosten valossa ollut kovin vakavaa. Kaavoitusresursseja on noin 30 viime vuoden aikana suunnattu yli 100 000 asukkaan asuttamiseen, teiden rakentamiseen, katujen rakentamiseen, työpaikkojen toteuttamiseen. Aivan Nuuksion kansallispuiston kupeella olevien alueiden kehittämiseen on kansantalouden voimavaroja käytetty kymmeniä miljardeja markkoja, ja kaavoitusresursseja on riittänyt siihen. Itse asiassa muutamien kymmenien, enimmillään muutamien satojen, maanomistajien kanssa käytäviin neuvotteluihin ei ole kaavoittajalta riittänyt riittävästi voimavaroja tai aikaa, vaan 30 vuotta käytännössä Nuuksion ja Pohjois-Espoon alueita on pidetty rakennuskielossa ja odotettu, että rakennuskielolla suojellaan nämä alueet. Nyt olisi suuntauduttava siten, että rakennusoikeuksien sopivalla sijoittamisella ja myös äsken mainitulla tavalla vaihto-omaisuutta käyttäen näitä alueita turvattaisiin tulevaisuudessa kansallispuistokäyttöön.

Arvoisa puhemies! En ole esittämässä lakiin pienintäkään muutosta. Nuuksion kansallispuiston perustaminen kannattaa kirjoittaa Suomen kansallispuistojen perustamishistoriaan yhtenä sen merkkipaaluna. Kuten sanoin, toiveeni olisi,

että tulisimme näkemään, että tuosta noin 200 neliökilometrin järviylänköalueesta ehkä hieman yli 100 neliökilometriä tulevaisuudessa voisi olla kansallispuistoaluetta.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Pidän hyvin merkittävänä valiokunnan tekemää kannanottoa siitä, että tarvittaessa kansallispuiston laajentamiseen pitäisi voida käyttää muutakin kiinteää vaihto-omaisuutta kuin pelkästään sitä, mikä on metsähallituksen hallussa, ja tietenkin myös budjettivarojen ulkopuolista kiinteää omaisuutta.

Lisäksi pidän hyvänä syntynyttä sopuratkaisua vuokramökkiläisten vuokrasopimusten jatkamisesta vuoden 2010 jälkeen heidän niin toivossaan. Vaihtoehto ilmeisesti olisi ollut, että nämä mökit olisi valiokunnan enemmistön päätöksellä rajattu ulos kansallispuistosta, ja se taas olisi vaikeuttanut puiston laajentamista tähän suuntaan.

Täytyy toivoa, että tämän Etelä-Suomen suurta asujaimistoa hyvin merkittävällä tavalla palvelevan kansallispuiston laajeneminen tapahtuu kohtalaisen nopeasti. Olen aivan samaa mieltä kuin ed. Vanhanen, että tämä on varmasti yksi suomalaisten kansallispuistojen perustamisen historian merkkitapaus.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Nuuksion kansallispuiston perustamisasia ei ole eduskunnassa noussut vielä kovin voimakkaasti esille. Asian ensimmäisen käsittely oli viime perjantain myöhäisinä illan tunteina. Tänään toisessa käsittelyssä haluan minäkin osaltani ja sosialidemokraattien puolesta lausua ilon siitä, että yksi Etelä-Suomen maisema- ja luonnonarvoiltaan merkittävimmistä kokonaisuuksista on näin saanut tavallaan ympäristösuojelun sinetin ympärilleen eli Nuuksion kansallispuisto on saatu aikaiseksi.

Pidän itse myös merkittävänä sitä, että lain käsittely ympäristövaliokunnassa sujui hyvässä yhteisymmärryksessä. Tältä pohjalta on varmasti erittäin hyvät eväät lähteä jatkossa kehittämään Nuuksion kansallispuistoa vielä laajemmaksi kuin se tällä hetkellä on.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, lakiehdotuksen liitteenä oleva kartta sekä 3—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 61
Lakivaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 62
Lakivaliokunnan mietintö n:o 26

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän kansainvälisen tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 278
Lakivaliokunnan mietintö n:o 27

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotukset laeiksi lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annetun lain sekä ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 60
Lakivaliokunnan mietintö n:o 28

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi eräille omaisuudenhoitoyhtiöille myönnettävistä veronhuojennuksista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 284
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotukset laeiksi verotuslain, ennakkoperintälain, veronkantolain sekä veron viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 279
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus tilastolaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 106
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 26

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan joulukuun 10 päiväältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 300 ja 303, jotka nyt on edustajille jaettu.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.35.

Täysistunto lopetetaan kello 16.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

